

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΤΟΣ ΛΘ'

ΙΩΑΝ. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14 - 115 21 ΑΘΗΝΑΙ — ΤΗΛ. 72.18.308

1/15 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1990

ΑΡΙΘ. 13

— ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ —

Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Τὸ γενέθλιον τῆς Θεοτόκου. — Μητροπ. Πατρῶν Νικοδήμου, Μηνύματα Τριφιδίου. — Μητροπ. Σισανίου καὶ Σιατίστης Ἀντωνίου, Σύντομος ἱστορικὴ ἀνασκόπησις τοῦ θεσμοῦ τῆς ἰδιοκτησίας... — Μητροπ. Ἐδέσσης καὶ Πέλλης Χρυσόστομου, Ἀφύπνιση καὶ ἀξιολογία τῶν λαϊκῶν. — Ἐπισκόπου Ἀχελώου Εὐθυμίου, Ἐξωτερικὰ χαρακτηριστικά. — Ἀρχιμ. Δανιὴλ Ε. Σάπικα, Ἡ «Ἀντιγόνη» τοῦ Σοφοκλῆ. — Ἀλεξ. Μ. Σταυροπούλου, Βάλωμεν ἀρχήν. — π. Ἀντ. Ἀλεξιοπούλου, Ἡ ἀντιαιρετικὴ ποιμαντικὴ τῆς Ἐκκλησίας. — Λάμπρου Κ. Σκότζου, Συγκρότηση καὶ ὁριοθέτηση τοῦ Κανόνος τῆς Κ. Διαθήκης. — Φς, Τὸ βιβλίον. — Ἐπίκαιρα. — Εὐαγγέλου Π. Λέκκου, Εἰδήσεις, Γεγονότα, Ἀξιοσημείωτα.

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ

Ἀθῆναι, Ἰαίου 1 — Τηλ.
72.10.734 ● Προϊστάμενος Τυπογραφείου: Ἰωάννης
Μιχαήλ, Ἀριστοτέλους 179,
112 51 Ἀθῆναι.

ΤΟ ΓΕΝΕΘΛΙΟΝ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ

Ἐξ ἀρχῆς εἰμᾶτο ἡ Θεοτόκος ἀπὸ τοὺς Χριστιανούς, ἀλλὰ ἡ καταπολέμησις τῆς πλάνης τοῦ Νεστορίου συνετέλεσε σιὸ νὰ κίττωνται ναοὶ πρὸς τιμὴν τῆς Παναγίας καὶ σιὸ νὰ ἀναπυχθοῦν οἱ μεγάλες Θεομητορικὲς ἐορτὲς, πὺν καθιερώθηκαν μετὰ τὸν 4ον καὶ 6ον αἰῶνα σὴν ἀτμόσφαιρα τῶν μεγάλων Χριστολογικῶν ἀγώνων τῆς Ἐκκλησίας σὴν Ἀνατολή, κατὰ τοὺς ὁποίους ἡ Μητέρα τοῦ Λυτρωτοῦ προεβλήθη ὅχι ἀπλῶς ὡς Χριστοτόκος, ἀλλ' ὡς Θεοτόκος.

Ἐξέχουσα θέσι ἀνάμεσα σὶς ἐορτὲς αὐτὲς κατέχει τὸ Γενέθλιον τῆς Θεοτόκου (8 Σεπτεμβρίου). Εἶναι ἄγνωστος ὁ ἀκριβὴς χρόνος καθιερώσεως τῆς ἐορτῆς, τῆς ὁποίας ἡ ἡμερομηνία συνδέθηκε μὲ τὸ διὰ τὴν 8η Σεπτεμβρίου μνημονεύσαν καθιέρωσις ναοῦ πρὸς τιμὴν τῆς Θεοτόκου παρὰ τὴν προβατικὴν κολυμβήθρα. Γιὰ τὸ περιεχόμενον τῆς ἐορτῆς, δηλαδὴ γιὰ τὴν θαυματουργικὴ ἐξουδετέρωσιν τῆς ἀτεκνίας τοῦ Ἰωακείμ καὶ τῆς σείρας Ἀννας μᾶς πληροφορεῖ τὸ ἀπόκρυφον Πρωτευαγγέλιον τοῦ Ἰακώβου (6' αἰών), τὸ ὁποῖον ἐπέδρασε σημαντικῶς σὴ διαμόρφωσιν τοῦ περιεχομένου, τῆς ὕμνολογίας καὶ τοῦ ζωγραφικοῦ ἢ εἰκονογραφικοῦ κύκλου τῶν θεομητορικῶν ἐορτῶν.

Ἡ ἐορτή, πὺν εἰσῆχθη πιθανῶς πρῶτον σὴ Ἱερουσόλυμα περὶ τὰ τέλη τοῦ 5' αἰῶνος, ἐξυμνήθηκε ἀπὸ κοντάκιον τοῦ Ρωμανοῦ τοῦ Μελωδοῦ μὲ ἀκροστιχίδα «Ἡ ὠδὴ τοῦ Ρωμανοῦ», ἀπὸ κανόνα σὴ Προσόρτια Ἰωσήφ τοῦ Ὑμνογράφου μὲ ἀκροστιχίδα «Γέννησιν ὕμνῳ τῆς Θεόπαιδος Κόρης, Ἰωσήφ» καὶ ἀπὸ ὠραῖα ἐγκωμιαστικὰ κηρύγματα τοῦ Ἀνδρέου Κρήτης, τοῦ Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ, τοῦ Γεωργίου Νικομηδείας, τοῦ Μ. Φωτίου, τοῦ Νικήτα Λαβίδ, τοῦ αὐτοκράτορος Λέοντος τοῦ Σοφοῦ, τοῦ Θεοδώρου τοῦ Στουδίτου, τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ καὶ ἄλλων.

Τὸ βαθύτερον νόημα τῆς ἐορτῆς εἶναι ἡ προβολὴ τῆς ἰδιαίτερας φροντίδος τοῦ Θεοῦ γιὰ τὴ Γέννησιν τῆς Παναγίας, ἡ ὁποία θὰ συνηπτε οὐράνια καὶ ἐπίγεια καὶ θὰ γινόνταν ἡ «κλίμαξ ἐπουράνιος, δι' ἧς κατέβη ὁ Θεός».

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

ΜΗΝΥΜΑΤΑ ΤΡΙΩΔΙΟΥ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΜΗΝΥΜΑΤΑ ΤΩΝ ΚΥΡΙΑΚΩΝ ΤΟΥ ΤΡΙΩΔΙΟΥ

Β' ΔΙΑ ΤΟΥΣ ΚΑΤΑΝΥΚΤΙΚΟΥΣ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥΣ ΤΗΣ Μ. ΤΕΣΣΑΡΑΚΟΣΤΗΣ*

ΣΕΙΡΑ ΔΕΥΤΕΡΑ

Τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Πατρῶν
κ. ΝΙΚΟΛΗΜΟΥ

5. ΤΗ Γ' ΚΥΡΙΑΚΗ ΤΩΝ ΝΗΣΤΕΙΩΝ (ἐσπέρας)

ΑΤΜΟΣΦΑΙΡΑ ΚΑΤΑΝΥΞΕΩΣ

«Ὁ δὲ Τελώνης μακρόθεν ἐσιὼς οὐκ ἤθελεν οὐδὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς εἰς τὸν οὐρανὸν ἐπάραν».

Ἐφθάσαμεν, σὺν Θεῷ, εἰς τὸ μέσον τῆς Ἀγίας καὶ Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς, εἰς τὸ μέσον καὶ εἰς τὴν καρδίαν τῆς περιόδου αὐτῆς τῆς τόσο κατανυκτικῆς. Καὶ ἡ Ἐκκλησία θεωρεῖ ἐπικαιρὸν νὰ μᾶς δώσῃ αὐτὸ τὸ σύνθημα τῆς κατανύξεως καὶ τοῦ πένθους κατὰ τὴν παρούσαν ἐβδομάδα. Καὶ μᾶς προσβάλλει ἀπόψε, καὶ καθ' ὅλας τὰς ἡμέρας τῆς «μεσονηστειοσύμου» ἐβδομάδος, τοῦ Τελώνου τὴν μορφὴν, ὁ ὁποῖος, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸν «μεγάλυχον» Φαρισαῖον, παρουσιάζεται μὲ συντριβὴν καὶ συναίσθησιν θαθεῖαν.

Ὅπως ἐνθυμούμεθα ἐκ τῆς παραβολῆς «Ὁ Τελώνης μακρόθεν ἐσιὼς οὐκ ἤθελεν οὐδὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς εἰς τὸν οὐρανὸν ἐπάραν». Καὶ ἀκριθῶς αὐτὴν τὴν στάσιν τοῦ Τελώνου, τὴν τόσο συντετριμμένην, παραλαμβάνει εἰς τοὺς στίχους τοῦ ὁμολογράφου τοῦ ἀποφιντοῦ ἰδιομέλου, διὰ νὰ ἐκφράσῃ τὸ ἴδιον νόημα τῶν ἐπὶ κεφαλῆς λέξεων τῆς παραβολῆς ὡς ἐξῆς: «ἀτενίσαι τὸ ὄμμα εἰς οὐρανὸν οὐτολμῶ ὁ τάλας ἐγώ, ἐκ τῶν πονηρῶν μου πράξεων». Αὐτὴ ἡ συναίσθησις καὶ συντριβὴ τοῦ Τελώνου, μὲ τὴν ὁποίαν παρουσιάσθη ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, εἶναι διδακτικὴ καὶ πολὺ ἐποικοδομητικὴ δι' ἡμᾶς. Καὶ πρέπει νὰ τὴν προσέξωμεν καὶ νὰ τὴν μιμηθῶμεν.

1. Πολλοὶ θὰ εἶχαν ἴσως μίαν ἀντίρρησην· καὶ θὰ ἤθελαν νὰ ποῦν: μὰ, διὰ νὰ εἴμεθα χριστιανοί, πρέπει ὅπωςδὴποτε νὰ παρουσιάζωμεθα μὲ τὴν κατήφειαν καὶ

τὴν σκυθρωπότητα τοῦ Τελώνου; Αὐτὸς λοιπὸν εἶναι ὁ γνήσιος τύπος τοῦ Χριστιανοῦ, ὁ ἄνθρωπος μὲ τὸ συνεχὲς πένθος καὶ τὸ δύσθυμον ὕφος εἰς τὴν ζωὴν; Δὲν τίθεται ὅμως ἔτσι τὸ ζήτημα. Εἶναι παρεξήγησις ἂν νομίζωμεν ὅτι εἰς τὴν προσωπικότητα καὶ τὴν ζωὴν τοῦ χριστιανοῦ ἐπικρατεῖ σκυθρωπότης καὶ κατήφεια. Διότι ὁ Χριστιανισμὸς εἶναι ἡ κατ' ἐξοχὴν θρησκεία τῆς χαρᾶς. Καὶ ἂν προσέξωμεν τὰ μηνύματα τοῦ Εὐαγγελίου θὰ διαπιστώσωμεν ὅτι μηνύματα χαρᾶς ἀπευθύνει ὁ οὐρανὸς πρὸς τὴν γῆν, ὁ Θεὸς πρὸς τοὺς ἀνθρώπους, οἱ ἄγγελοι πρὸς τοὺς ἐπὶ τῆς γῆς. Ἀφοῦ λοιπὸν ὁ Χριστὸς ἦλθε νὰ δώσῃ στὸν κόσμον τὸ μήνυμα τῆς χαρᾶς, δὲν καλεῖται ὁ χριστιανὸς νὰ παρουσιάζεται μὲ θλιμμένο πρόσωπο. Ἄλλο πράγμα ἡ σεμνότης, ἡ εὐπρέπεια, ἡ λεπτότης, ἡ διάκρισις καὶ ἡ αἰδημοσύνη στίς ἐκδηλώσεις, καὶ ἄλλο τὸ νὰ παρουσιάζεται κανεὶς μὲ μίαν ἐπιτήδευσιν σκυθρωπότητος. Διαμαρτύρεται ὁ Κύριος καὶ λέγει πρὸς τὸν ὑποκριτὴν Φαρισαῖον, νὰ ἀποφεύγῃ τὴν ψευδοεὐλάβειαν· «σὺ δὲ νηστεύων ἀλειψαί σου τὴν κεφαλὴν καὶ τὸ πρόσωπόν σου νίψαι, ὅπως μὴ φανῇς τοῖς ἀνθρώποις νηστεύων, ἀλλὰ τῷ πατρί σου τῷ ἐν τῷ κρυπτῷ». Σὺ δὲ ὁ πιστὸς, καὶ ὅταν ἀκόμη κατέχεσαι ἀπὸ συναισθήματα καὶ διαθέσεις κατανύξεως καὶ μετανοίας, δὲν ὑπάρχει λόγος νὰ τὸ ἐπιδείξῃς μὲ μίαν «ταπεινοσχημοσύνην», σὰν νὰ θέλῃς νὰ διαλαλήσῃς ὅτι θρησκεύεις· διότι τότε πρόκειται περὶ γνήσιου φαρισαϊκοῦ φρονήματος. Ἄλλ' εἶναι ἀνάγκη νὰ παρουσιάζεσαι μὲ ὅλην τὴν φυσικότητα πρὸς τοὺς ἀνθρώπους· ἐνώπιον δὲ τοῦ Θεοῦ θὰ παρουσιάξῃς «ἐν τῷ κρυπτῷ» τὴν κατάνυξιν τῆς καρδίας σου.

2. Μὴ λησμονοῦμεν ὅτι ὁ Κύριος, εἰς τὸν δεύτερον μακαρισμὸν του, ὠμίλησε περὶ τῶν πενθούντων· καὶ εἶπε: «μακάριοι οἱ πενθοῦντες, ὅτι

αὐτοὶ παρακληθήσονται». Αὐτὸ σημαίνει ὅτι εὐχρεστεῖται καὶ ἐπαινεῖ τοὺς ἀνθρώπους ἐκείνους οἱ ὅποιοι κατέχονται ἐσωτερικῶς ἀπὸ ἑνα «πένητος» καὶ «συνοχὴν καρδίας» διὰ τὰς ἐλλείψεις καὶ τὰς ἀμαρτίας τους. Ἐπαινεῖ ἐπομένως τὸν ἄνθρωπον ποὺ συναίσθάνεται τὰ ἐλαττώματά του καὶ τὸν ἀπασχολοῦν ἐσωτερικῶς. Ἡ κατάστασις αὐτῇ εἶναι ἡ λεγομένη κατὰ Θεὸν λύπη· «ἡ δὲ κατὰ Θεὸν λύπη μετάνοιαν εἰς σωτηρίαν ἀμεταμέλητον καταργεῖται». Ὅταν ὁ χριστιανὸς κατέχεται ἀπὸ τὴν κατὰ Θεὸν λύπην, διὰ τὴν συναίσθησιν τῶν ἀτελειῶν καὶ τῶν σφαλμάτων καὶ τῶν πτώσεων του, ἀποδεικνύει ὅτι λυπείται, διότι ἐλύπησε τὸν Θεόν. Στενοχωρεῖται, διότι δὲν ἔχει προσδεῦσαι πνευματικῶς. Θλίβεται, διότι δὲν ἔχει φανῇ ἄξιός τῆς κλήσεώς του καὶ διότι συναίσθάνεται ὅτι ὑπολείπονται πολλὰ διὰ νὰ φθάσῃ εἰς τὸ ἐπιθυμητὸν σημεῖον ποὺ ἔπρεπε νὰ φθάσῃ. Δὲν εἶναι λοιπὸν μία στεῖρα ἐκδήλωσις ἡ λύπη αὐτῇ, ἀλλὰ στοιχεῖον θετικὸν καὶ δημιουργικόν. Δὲν εἶναι κάτι τὸ ἐξωτερικόν, ἀλλ' εἶναι μία ἐσωτερικὴ συναίσθησις, ἡ ὁποία ὅμως μακρὰν ἀπέχει ἀπὸ τοῦ νὰ φέρῃ τὸν ἄνθρωπον εἰς κατάστασιν μειονεκτικότητος. Ἀμαρτωλοὶ εἴμεθα, ἀλλὰ τοῦτο δὲν σημαίνει ὅτι θὰ παραδοθῶμεν εἰς τὴν ἀπογοήτευσιν, οὔτε ὅτι θὰ ἀπελπιζώμεθα, φοδούμενοι ὅτι δὲν ὑπάρχει ἐλπίς προσόδου καὶ σωτηρίας.

Σήμερα ἐπροσκυνήσαμεν τὸν Σταυρὸν τοῦ Κυρίου. Αὐτὸς ἀνέλαβε τὰς ἀμαρτίας μας, ὁ Ἀναμάρτητος· καὶ τὴν συγγνώμην τὴν ἔδωκεν Ἐκεῖνος διὰ τῆς θυσίας Του καὶ τῆς χάριτός Του. Διὰ τοῦτο θὰ σὲ συμβουλεύσωμεν, ἡ συναίσθησις τῆς ἀμαρτωλότητος νὰ σὲ συνέχῃ κατὰ τρόπον δημιουργικόν. Ἀφ' ἧς στιγμῆς μετενόησες καὶ ἐξωμολογήθηκες εἰλικρινῶς, ἔλαβες τὴν ἄφεσιν. Καὶ ἂν συνεχίζωνται κάποιες ἀκόμη πτώσεις σου, πάλιν θὰ λάβῃς τὴν ἄφεσιν, διότι δι' ὅλας τὰς ἀμαρτίας σου ἀπέθανεν ὁ Κύριος ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ.

Μακρὰν λοιπὸν ἡ ἀπόγνωσις.

3. Μόνον δὲ ἡ συναίσθησις τῆς ἀμαρτωλότητος καὶ τῶν ἐλλείψεων ἃς μᾶς συγκρατῇ ἀπὸ τὴν φαντασίωσιν τοῦ ἀνθρώπου ποὺ ἐπαναπαύεται εἰς τὰς δάφνας του! Διότι ὅσο προχωρεῖ κανεὶς στὴν ἀγιότητα, τόσο αἰσθάνεται περισσότερο τὰς ἐλλείψεις του. Σὰν τὸν Ἀπόστολον Παῦλον, ὁ ὁποῖος ὅσον ἀνῆρχετο ὑψηλότερα, τόσο ὑπεδάθμιζε τὸν ἑαυτὸν του. Κατ' ἀρχὰς ἔλεγεν: «ἐγὼ εἰμι ὁ ἐλάχιστος τῶν ἀποστόλων». Ὅταν ἀργότερα ἠῤῥξῃσε τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν δρᾶσίν του, ἐθεώρει ὅτι εἶναι ὁ τελευταῖος ἀπὸ τοὺς χριστιανούς! (Ἐφεσ. 3,2). Καὶ ὅταν φθάνῃ στὸν κολοφῶνα τῆς δόξης του, ὁ Παῦλος θεωρεῖ ὅτι αὐτὸς

εἶναι ὁ πρῶτος τῶν ἀμαρτωλῶν! Κατ' αὐτὸν τὸ τρόπον ὁ ἄνθρωπος ὁ ὁποῖος γνωρίζει νὰ ἀγωνίζεται διὰ τὴν πρόδόν του, ὅσον προάγεται τόσο συγκρατεῖται ἀπὸ αὐταπάτας.

Τέλος δὲ αὐτῇ αὐτῇ ἡ συναίσθησις τῶν ἐλλείψεων, διὰ τὸν ἄνθρωπον τῆς καλῆς διαθέσεως, γίνεται ξέκινημα νέων φάσεων εἰς τὴν ζωὴν τῆς μετάνοιας. Καὶ δυναμώνει τὸν ἀγῶνα.

Καὶ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον γίνεται ἓνας ὥραϊος κύκλος: ἡ ἀμαρτωλότης συγκρατεῖ τὸν ἄνθρωπον σὺν ταπεινῶν φρόνημα. Καὶ αὐτὸ τοῦ δίνει ὠθησιν νὰ προάγεται καὶ νὰ διορθώνεται. Καὶ τοῦ Κυρίου συνεργούτος, προχωρεῖ ὁ πιστὸς εἰς ἐποικοδομὴν πνευματικὴν, τῆς ὁποίας τοὺς λίθους τοποθετεῖ ἀφ' ἐνὸς ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ, καὶ ἡ προσπάθεια τοῦ ἀγωνιστοῦ χριστιανοῦ ἀφ' ἐτέρου.

Ἰδοὺ, ἀγαπητοί, τὰ μηνύματα τῆς ἐβδομάδος αὐτῆς τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς: Κατάνυξις, πένθος, λύπη κατὰ Θεόν, ἀλλὰ μὲ βαθεῖαν τὴν πίστιν ὅτι «ὁ Χριστὸς ἔπαθεν ὑπὲρ ἡμῶν» καὶ παράλληλον τὴν ἐλπίδα εἰς τὴν χάριν τὴν ἀπορρέουσιν ἐκ τοῦ Σταυροῦ τοῦ Κυρίου, «εἰς σωτηρίαν παντὶ τῷ πιστεύοντι» (Ρωμ. 1,16).

6. ΤΗ: Δ' ΚΥΡΙΑΚΗ: ΤΩΝ ΝΗΣΤΕΙΩΝ (ἐσπέρας)

«Ἀνθρωπὸς τις κατέβαινεν ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ εἰς Ἱεριχὼ, καὶ λησιαῖς περιέπεσεν» (Λουκ. 10,30).

Ἡ γνωστὴ καὶ ὠραιότατη παραβολὴ τοῦ καλοῦ Σαμαρείτου δίδει τὰ ὑμνογραφικὰ θέματα τῆς ἀρχομένης Ε' ἐβδομάδος τῶν Νηστειῶν καὶ τὰ ἀντίστοιχα διδάγματα καὶ μηνύματα πρὸς πνευματικὴν οἰκοδομὴν τῶν πιστῶν.

1. Ἀπὸ τὸ βαθύτερον νόημα τῆς παραβολῆς κατανοοῦμεν ὅτι ὁ καλὸς Σαμαρεῖτης, «ὁ πσιήσας τὸ ἔλεος» καὶ συμπαρασταθεὶς εἰς τὸν περιπεσόντα εἰς τοὺς ληστὰς, εἶναι αὐτὸς ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς. Ὁ δὲ ὑπὸ τῶν ληστῶν κακοποιηθεὶς εἶναι ὁ ἄνθρωπος ἐν γένει, τὸν ὁποῖον ὁ Θεὸς ἐπλασε καὶ ἐπροικοδόμησε μὲ ἔξοχα χαρίσματα καὶ τοῦ ἐχάρισε τὴν παραδεισιακὴν εὐτυχίαν. Ἀλλ' ὁ θεόπλαστος καὶ πανευτυχὴς ἐντὸς τοῦ Παραδείσου ἄνθρωπος ἔχασεν ἐξ ὑπαιτιότητός του τὴν παραδεισιακὴν εὐτυχίαν, καὶ περιήλθεν εἰς ὀδυνηρὰν κατάστασιν, στὰ χέρια τῶν ληστῶν, τ.ε. στὴν ληστρικὴν διάθεσιν τοῦ διαδόλου, ποὺ ἠθέλησε νὰ τοῦ καταστρέψῃ τὴν εὐτυχίαν. Σὰν ἓνας ταλαίπωρος ὁδοιπὸρος ποὺ «κατέβαινεν ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ εἰς Ἱεριχὼ καὶ λησιταῖς περιέπεσεν», ὁ παραδεισιακὸς ἄν-

θρωπος ἐξέπεσεν ἀπὸ τὸ ὕψος τοῦ καὶ εὐρέθη τραυματισμένος καὶ κακοποιημένος θαυράτα. Καὶ τὰ μεγάλα ἠθικά καὶ πνευματικά τοῦ τραύματος δὲν μπόρεσαν νὰ τοῦ θεραπεύσουν ἄλλοι ἀρμόδιοι παράγοντες — ὅπως ὁ ἱερεὺς καὶ ὁ λευτὴς τῆς παραβολῆς — παρὰ μόνον ἓνας, ὁ παραβολικὸς μᾶς καλὸς Σαμαρεῖτης, ποὺ δὲν εἶναι ἄλλος ἀπὸ τὸν Θεάνθρωπον Ἰησοῦν Χριστόν. «Ἦλθεν ἐπὶ τούτῳ εἰς τὸν κόσμον» καὶ ἰδοὺ αὐτὸν ἐὺσπλαγχνίσθη, καὶ προσελθὼν κατέδησε τὰ τραύματά αὐτοῦ ἐπιχέων ἔλαιον καὶ οἶνον».

Ἐτοιμαζόμεθα νὰ ἐορτάσωμεν τὰ Πάθη τοῦ Κυρίου. Νὰ παρακολουθήσωμεν τὸ θέτον ὄραμα τῆς σταυρικῆς Του θυσίας καὶ νὰ φθάσωμεν εἰς τὴν ἀγίαν Του Ἀνάστασιν. Διὰ τοῦτο προβάλλεται τὴν ἐδδομάδα αὐτὴν παραβολικῶς ἡ κατάστασις τοῦ ψυχικῶς τραυματισμένου ἀνθρώπου, καὶ ὁ θεὸς Ἰατρός του, ὁ Κύριος Ἰησοῦς, ὁ Ὅποιος τὸν ἀνέλαθεν ἐξ ὀλοκλήρου καὶ τοῦ προσέφερε τὰ πάντα, διὰ τὴν σωτηρίαν του, κατὰ τὴν εὐδοκίαν τοῦ Θεοῦ, ποὺ ἐφανερώθη εἰς τὸν κόσμον «ἐν προσώπῳ Ἰησοῦ Χριστοῦ».

2. Ὁ ἱερὸς ὕμνογράφος θὰ περιγράψῃ τὰ μεγάλα τραύματα τοῦ περιπεσόντος εἰς τοὺς ληστές. Καὶ θὰ εἴπῃ· «λησταῖς λογισμοῖς περιεσὼν ὁ Ἀδάμ ἐκλάπη τὸν νοῦν». Ὁ ἄνθρωπος, μετὰ τὴν ἁμαρτίαν, εἶναι τραυματισμένος εἰς τὰς ψυχικὰς του δυνάμεις. Ποῖες εἶναι οἱ δυνάμεις αὐτῆς τῆς ἀνθρωπίνης προσωπικότητος;

Εἶναι κυρίως τρεῖς· ἡ διάνοια (νοῦς), τὸ συναίσθημα (ἡ καρδιά) καὶ ἡ βούλησις (θέλησις). Εἰς αὐτὰ τὰ τρία — ποὺ μόνον ἡ ἀνθρωπίνη προσωπικότης ἔχει τὸ προνόμιον νὰ διαθέτῃ ἐπὶ τῆς γῆς — κατελθαστεύθη καὶ ἐτραυματίσθη ὁ ἄνθρωπος ἀπὸ τὸν ἀρχέκακον ἐχθρόν του, τὸν διάβολον.

Τὸ πρῶτον τραῦμα ἔγινε στὸν νοῦν τοῦ ἀνθρώπου. «Ἐκλάπη τὸν νοῦν». Ἡ διάνοιά του ἐσκοτίσθη. Ὁ μεταπτωτικὸς ἄνθρωπος δὲν διαθέτει τὸν φωτεινὸν νοῦν, τὴν ἀθάλωτον σκέψιν, ποὺ εἶχεν ὅταν ἦτο εἰς τὸν Παράδεισον. Τώρα ὁ νοῦς μᾶς ἐπηρεάζεται ἀπὸ ἐμπαθεῖς ἐπιρροές, ἀπὸ τὸν χῶρον τοῦ ὑποσυνειδήτου καὶ τοῦ περιβάλλοντος, ὅπου ἐμφωλεύουν καὶ διακινούνται κακίαι καὶ πάθη, καὶ δροῦν ἐκ τοῦ ἀσφαλοῦς (καὶ ἐκ τοῦ ἀσυνειδήτου) καὶ ὑποβάλλουν καὶ ὑπαγορεύουν εἰς τὴν συνείδησιν, ὅχι καθαρὰ καὶ διαυγεῖς ἀπόψεις, ἀλλὰ κατεσκευασμένας κατὰ παραγγελίαν καὶ «κατὰ τὰς ἰδίας ἐπιθυμίας» (Β' Πέτρ. 3,3).

Εἶπε δὲ ὁ Κύριος· «εἰ οὖν τὸ φῶς τὸ ἐν σοὶ σκότος ἐστί, τὸ σκότος πόσον;» (Ματθ. 6,22). Δηλ. ἐὰν τὸ μυαλὸ καὶ ἡ

συνείδησις ποὺ σοῦ ἐδόθησαν ὡς φῶτα, διὰ νὰ σέ ὀδηγοῦν ἠθικῶς, ἐσκοτίσθησαν ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν, τότε εἰς πόσον σκότος εἶναι θυσιάζοντα τὰ ἄλλα, τὰ παχυλὰ καὶ ὑλόφρονα στοιχεῖα τῆς ἀνθρωπίνης προσωπικότητος;

Ἀλλὰ πῶς σκοτίζεται συνήθως ὁ νοῦς;

«Λησταῖς λογισμοῖς», λέγει ὁ ἱ. ὕμνογράφος. Κακοὶ λογισμοὶ θολώνουν τὴν κρίσιν μᾶς. Καὶ εἶναι δυστυχῶς τόσον συνήθης ὁ ἐφάμαρτος λογισμὸς...

Ἔτσι ἄρχισεν ἡ πονηρὰ εἰσέγγισις τοῦ διαδόλου. Ὡς μίαν ὑποβολὴν ἔξωθεν, ποὺ παρουσίασε τὸ «κακόν» ὡς πηγὴν εὐδαιμονίας καὶ ἐξυψώσεως τοῦ ἀνθρώπου. Καὶ ἔτσι, συνηθέστατα, ποικίλης μορφῆς λογισμοὶ ἐρχονται εἰς τὴν διάνοιαν, παραλαμβάνονται δὲ καὶ ὠραιοποιούνται ἀπὸ τὴν φαντασίαν, διὰ νὰ αἰχμαλωτίσουν τελικὰ τὴν ἐπιθυμίαν καὶ τὴν βούλησιν, καὶ νὰ ὑλοποιηθοῦν ὡς πράξεις καὶ ἐνέργειαι ἐπιλήψιμοι πολυλάκεις.

Μετὰ τὴν διάνοιαν, ὁ πονηρὸς λογισμὸς εὐρίσκει ἔδαφος εἰς τὴν καρδίαν, εἰς τὸν συναίσθηματικὸν χῶρον, εἰς τὸ ἐπιθυμητικὸν τοῦ ἀνθρώπου, ποὺ εἶναι καὶ αὐτὸ τραυματισμένο μετὰ τὴν «πτῶσιν» τοῦ παραδεισιακοῦ ἀνθρώπου. Καὶ ὅταν δώσῃ τὴν καρδίαν του ὁ ἄνθρωπος εἰς τὸ πονηρὸν (πράγμα συνηθέστατον, διότι «ἐπιμελῶς ἔγκειται ἐπὶ τὰ πονηρὰ ἐκ νεότητος» ἡ διάνοια καὶ ἡ καρδιά ἀπὸ τῆς εἰσόδου τῆς ἁμαρτίας εἰς τὸν κόσμον), αἱ ἐξελίξεις θὰ εἶναι «ἐπὶ τὰ πονηρὰ». Καὶ ποῖος ἀγνοεῖ τί θὰ συμβῇ περαιτέρω; «Ὁ πονηρὸς ἄνθρωπος ἐκ τοῦ πονηροῦ θεσσαυροῦ τῆς καρδίας αὐτοῦ ἐκβάλλει τὸ πονηρὸν» (Λουκ. 6,45). Ὁ ἄνθρωπος, δυστυχῶς, τὸν ὅποιον ὁ Θεὸς ἔπλασε μὲ κλίσιν καὶ ροπὴν πρὸς τὸ ἀγαθόν, διεστράφη. Ἐτραυματίσθη σοβαρῶς. Καὶ ἐμφανίζει πλεῖστες ὅσες κακίαι. Καὶ διαθέσεις καὶ καταστάσεις ἁμαρτωλῆς, ὡς κατὰ ποὺ ἀποτελεῖ μέσα του ὑπαρξιακὸν στοιχεῖον.

Ἀκόμη φανερωτέρα εἶναι ἡ πληγὴ καὶ τὸ τραῦμα εἰς τὴν θέλησιν. Βλέπομεν ὅλοι εἰς τὸν ἑαυτόν μᾶς πόσον δυσκίνητοι εἴμεθα πρὸς τὸ ἀγαθόν καὶ, ἀντιθέτως, ἐπιρρεπεῖς εἰς τὸ κακόν. Λέγει ἐν τούτοις ὁ Θεός· «παρεθήκα σοι πῦρ καὶ ὕδωρ (τὴν ζωὴν καὶ τὸν θάνατον)· οὐ ἐὰν θέλῃς ἐκτενεῖς τὴν χεῖρά σου» (Σοφ. Σειράχ). Καὶ ἐνῶ ἀσφαλῶς δὲν θέλομεν νὰ ἀπλώσωμεν τὸ χεῖρ μᾶς στὴ φωτιά — καὶ κατανοοῦμεν ὅτι δὲν πρέπει νὰ κάνωμεν κατὰ κακὸ — παρὰ ταῦτα, πολλὰς φορές, ἡ ἀδύνατη θέλησίς μᾶς δὲν μᾶς βοηθεῖ νὰ τὸ ἀποφύγωμεν. Ὅπως δὲ διεκτραγωδεῖ ὁ Ἀπ. Παῦλος· «οὐ γὰρ θέλω ποιῶ ἀγαθόν, ἀλλὰ

δ οὐ θέλω κακὸν τοῦτο πρᾶσσω...
Ταλαίπωρος ἐγὼ ἄνθρωπος!...»
(Ρωμ. 6, 19,24).

3. Καὶ αὐτὰ μὲν εἶναι, εἰς γενικὴν θεώρησιν, τὰ τραύματα τῆς ψυχῆς ποῦ προήλθον ἀπὸ τὰς ληστρικὰς ἐφόδους τοῦ πονηροῦ.

Εὐτυχῶς ὁμως «ἡ χάρις καὶ ἡ ἀλήθεια διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐγένετο» (Ἰω. 1,17). Αὐτὰ εἶναι τὰ «δύο δὴ νᾶρκα», ποῦ ἔδωκεν ὁ καλὸς Σαμαρεῖτης εἰς τὸν πανδοχέα, κατὰ τὴν παραβολὴν μας. Ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ (τὸ Εὐαγγέλιον - ἡ Ἀγία Γραφή) ἀφ' ἐνός, καὶ ἡ θεία χάρις ποῦ ἀπέρρευσε ἀπὸ τὸν Σταυρὸν καὶ τὴν Ἀνάστασιν τοῦ Χριστοῦ, ἀφ' ἑτέρου, ἐδόθησαν εἰς τὸ «πανδοχεῖον», τὴν Ἐκκλησίαν, εἰς χεῖρας τῶν πανδοχέων (ποιμένων καὶ λειτουργῶν αὐτῆς), διὰ νὰ διατίθενται πρὸς φωτισμὸν (ὁ θεὸς λόγος) καὶ πρὸς ἁγιασμὸν (ἡ θεία χάρις, διὰ τῶν μυστηρίων) τῶν πιστῶν μελῶν αὐτῆς.

Ἡ Μεγ. Τεσσαρακοστὴ, κατ' ἐξοχὴν ἁγιαστικὴ περίοδος εἰς τὴν λειτουργικὴν ζωὴν τῆς Ἐκκλησίας, προ-
χέει ἀφθόνως τὴν χάριν καὶ τὴν ἀλήθειαν τοῦ Χρι-

στοῦ, διὰ τῶν ἱερῶν Ἀκολουθιῶν καὶ τῶν Μυστηρίων Αὐτῆς.

Καὶ καλεῖται κάθε τραυματισμένη ψυχὴ νὰ μὴ ὑπερῆσῃ εἰς συμμετοχὴν καὶ κοινωνίαν μυστηριακὴν καὶ ἁγιαστικὴν. Εὐχόμεθα δὲ ὅπως ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ ἐνοικῇ ἐν ὑμῖν πλουσίως καὶ ἡ θεία Χάρις, τὰ ἀσθενῇ θεραπεύουσα καὶ τὰ ἐλλείποντα ἀναπληροῦσα, νὰ ἐπι-
χύσῃ «ἐλαϊὸν καὶ οἶνον» —θεραπεύου-
σα καὶ ἀγιάζουσα ψυχὰς καὶ καρδίας— ἵνα «ἐξ ὅλης τῆς (ὕψαινούσης σὺν Θεῷ) ψυχῆς καὶ ἐξ ὅλης τῆς καρδίας καὶ ἐξ ὅλης τῆς ἰσχύος καὶ ἐξ ὅλης τῆς διανοίας» ἐορτάσωμεν ἐν ἁγια-
σμῷ Πάσχα Θεοῦ τὸ σωτήριον.

7. Τῆς Ε' ΚΥΡΙΑΚΗΣ ΤΩΝ ΝΗΣΤΕΙΩΝ (ἐσπέρας)

ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΑΝΑΒΟΛΗΣ ΕΙΣ ΤΑ ΕΡΓΑ ΤΗΣ ΜΕΤΑΝΟΙΑΣ

Ἡ Μεγάλῃ Τεσσαρακοστῇ προχωρεῖ καὶ πλησιάζει πρὸς τὸ τέλος. Καὶ τὰ πνευματικὰ μηνύματά της ἐντείνονται. Ἦδη, ἀπὸ τῆς παρελθούσης Κυριακῆς, ἡ ὑπόμνησις μιᾶς ἀκόμῃ παραβολῆς τοῦ Κυρίου (περὶ τῶν ἐργατῶν τοῦ ἀμπελῶνος) ἐτόνκισεν ὅτι «ὁ τὸν ἀμπελῶνα φυτεύσας καὶ τοὺς ἐργάτας καλέσας» ἀπήρθυσε τὴν πρόσκλη-
σιν εἰς ἄλλους ἀπὸ τῆς πρώτης ὥρας, εἰς ἄλλους τὴν τρίτην, τὴν ἕκτην καὶ τὴν ἑνάτην, καὶ εἰς μερικοὺς τὴν ἑνδεκάτην ὥραν.

Σκοπὸς τῆς ὑπομνήσεως αὐτῆς εἶναι, νὰ τεθῇ ὁ καθένας πρὸ τοῦ ἐρωτήματος, μήπως καθυστερῇ εἰς τὴν πορείαν τοῦ πρὸς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ καὶ ἀναβάλλῃ συνεχῶς τὴν ἐπίδοσίν του εἰς τὰ ἔργα καὶ τοὺς καρποὺς τῆς μετάνοιας.

Ἀναμφιβόλως ὁ πρόωμος ζήλος εἰς τὴν ὁδὸν τοῦ Κυρίου εἶναι ἀποδοτικώτερος. Καὶ αἱ νεώτεροι ἡλικίαι, ἂν στραφοῦν ἐγκαίρως πρὸς τὸν Χριστόν, θὰ ἔχουν καλλιτέραν ἐξέλιξιν καὶ πρόσδοον πνευματικὴν. Ἀλλ' ἔστω καὶ ἀργά, ἀρκεῖ νὰ γίνῃ ἡ ἀπόφασιν καὶ νὰ ἀρχίσῃ ἡ προσπάθεια. Ὁ Χριστὸς «δέχεται τὸν ἔσχατον, καθάπερ καὶ τὸν πρῶτον» ἀναπαύει τὸν τῆς ἑνδεκάτης ὡς τὸν ἐργασάμενον ἀπὸ τῆς πρώτης» (Ἰωάν. Χρυσόστομος).

1. Ἀλλ' ὁμως κάθε ἀναβολὴ δυσκολεύει τὰ πράγματα. Καὶ ἡ συνεχὴς ἀναβλητικότης σημαίνει πολλάκις ματαίωσιν τῆς καλῆς ἀποφάσεως καὶ τῆς ἀγωνιστικῆς προσπάθειας.

Διὰ τοῦτο ἀπόψε, ἕνα νεώτερον σύνθημα, διὰ τὴν ἐδομαδα πρὸ τῶν Βαΐων, προστίθεται, διὰ νὰ ξεπερασθῇ ἡ βραδυπορία εἰς τὸν δρόμον τῆς ἀρετῆς. Εἶναι

ΕΚΔΟΣΙΣ ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ

Μητροπολίτου Πατρῶν

ΝΙΚΟΛΗΜΟΥ ΒΑΛΛΗΝΔΡΑ

ΘΕΟΜΗΤΟΡΙΚΑ ΜΗΝΥΜΑΤΑ
ΤΟΜΟΣ Α'

Ἀκάθιστος Ὕμνος· Ἡ Ὠδὴ τῆς Θεοτόκου·
Θεομητορικὸν Ἑορτολόγιον (Γενέσιον, Εἰσό-
δια, Εὐαγγελισμός, Κοίμησις, Ἀπόδοσις),
Σύναξις, Ὑπαπαντή, Ζωοδ. Πηγὴ, Ἀγία
Σκέπη, Τιμία Ἑσθῆς, Ἀγία Ζώνη, Ἑορταὶ
θανμάτων καὶ Εἰκόνων Τῆς).

Ἕνας ἀνεκτίμητος «πανδέκτης», πραγματικὸ
θησαύρισμα κηρυγμάτων ἐποικοδομητικοῦ περιεχο-
μένου, ποῦ ἀνταποκρίνεται στίς λειτουργικὰς καὶ
ἐορτολογικὰς ἀπαιτήσεις τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλη-
σίας.

Σελίδες 516, δεχ. 800.

Γράφαι: Ἀποστολικὴ Διακονία, Ἰασιόν 1 —
115 21 Ἀθήνα (τηλ. 722.8008).

Βιβλιοπωλεῖο: Δραγασανίου 2, Πλατ. Κλαυ-
θμώνος, τηλ. 322.8637.

παριμένο από την παραβολήν περί τοῦ πλουσίου καὶ τοῦ Λαζάρου. Τὰ ἐπὶ μέρους νοήματα καὶ διδάγματα τῆς προβάλλονται καθ' ὅλην αὐτὴν τὴν ἐβδομάδα μὲ ἀλλεπάλληλα ἰδιόμελα καὶ τροπάρια.

Ἐνα ἐξ αὐτῶν, ποιητικώτερον, ἀρχίζει μὲ τὰς ἐξῆς λέξεις: «Πλούσιος ἐν πάθεσιν ὑπάρχων, τὴν ἀπατηλὴν τῆς ὑποκρισεως περίκειμαι στολήν, εὐφραίνόμενος ἐν τοῖς κακοῖς τῆς ἀκрасίας καὶ τὴν ἁμετρον ἀσπλαγχνίαν ἐπιδείκνυμαι». Ἀπὸ τὴν εἰκόνα τοῦ πλουσίου τῆς παραβολῆς, ὁ ὁποῖος «ἐνεδιδύσκετο πορφύραν καὶ θύσσον, εὐφραίνόμενος καθ' ἡμέραν λαμπρῶς», μεταφέρει τὸν λόγον εἰς κάθε ἄνθρωπον ποῦ εἶναι «πλούσιος» στὴν κακίαν καὶ τὰ πάθη, καὶ μὲ ἀπατηλὴν «στολήν» τὴν ὑποκρισίαν κρύβει τὴν ἀσχημίαν τῆς ψυχῆς του.

Εἰς τὸ πρόσωπον δὲ τοῦ πτωχοῦ Λαζάρου ὁ ἱερός ὁμολογᾷ ἐπιστημαίνει μίαν ἀλληγορίαν: «παρῶν μου — λέγει — τὸν νοῦν πρὸ τοῦ πύλινος θεβλημένον τῆς μετανοίας, λιμώττοντα παντὸς ἀγαθοῦ καὶ νοσοῦντα τὴν ἀπροσεξίαν». Ὅπως δηλ. ὁ πλούσιος τῆς παραβολῆς ἐβλέπε στὴν πύλιν τῆς οἰκίας του τὸν πτωχὸν Λάζαρον, ἔτσι καὶ ὁ «πλούσιος στὴν ἁμαρτίαν» ἄνθρωπος βλέπει μπροστὰ στὴν πύλιν τῆς ζωῆς του νὰ στέκεται καταφροννημένος ὁ λογικὸς νοῦς καὶ ἡ συνειδήσις του, καὶ νὰ μὴ τὸν βοηθῇ νὰ περάσῃ ἀπὸ τὴν πύλιν τῆς μετανοίας, ἀλλὰ νὰ ἀδρανή καὶ νὰ ἀφίγη τὸν ἑαυτὸν τοῦ «λιμώττοντα παντὸς ἀγαθοῦ καὶ νοσοῦντα τὴν ἀπροσεξίαν». Νὰ μένῃ πτωχὸς στὴν ἀρετὴν καὶ ἄρρωστος, ποῦ δὲν προσέχει τὴν ὑπὸ τῆς συνειδήσεως χειραγώγησιν πρὸς τὴν ψυχικὴν ὑγίαν.

Δι' αὐτὸν τὸν ἀναποφάσιτον, ποῦ στέκεται μπροστὰ στὴν πύλιν καὶ δὲν εἰσέρχεται εἰς τὸ μέγαρον τῆς μετανοίας, ὁ ὁμολογῶν τῆς Ἐκκλησίας κάνει μίαν εὐχὴν: «Ἀλλὰ σὺ, Κύριε, Λάζαρόν με ποιεῖσον, πτωχὸν ἁμαρτημάτων». Ζητεῖ τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ, διὰ νὰ τοῦ μετατρέψῃ, διὰ τῆς μετανοίας, τὴν πτωχείαν τῆς διαθέσεως εἰς «πτωχεῖαν ἁμαρτημάτων».

Εὐλογημένη αὐτὴ ἡ φτώχεια, τ.ε. ἡ μείωσις τοῦ «πονηροῦ θησαυροῦ» τῶν ἁμαρτιῶν μας.

2. Δυστυχῶς ἡ ἀναβλητικότητα εἶναι σύνηθες φαινόμενον. Καὶ αἱ συνέπειαι τῆς ἔχουν πολλάκις κρίσιμον καὶ ἀποφασιστικὴν σημασίαν. Ὅπως εἴπομεν, δυσκολεύει τὴν μετάνοιαν, ἢ καὶ τὴν ματαιώνει καὶ ἀποκλείει πολλοὺς ἀπὸ τὴν σωτηρίαν.

Ἡ πείρα διδάσκει ὅτι κάθε ἀναβολὴ εἰς τὴν ἐκτέλεσιν κάποιου καθήκοντος κάνει περισσότερο δύσκολον τὸν ἀπ' ἀρχῆς ἀπρόθυμον καὶ ἀναβλητικόν. Ἄν μετὰ τὴν πρώτην ἀναβολὴν χρειάζεται προσπάθεια, διὰ νὰ προχωρήσῃ κανεὶς εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ καθήκοντος, ἢ δευτέρα καὶ ἢ τρίτη καὶ αἱ ἐπόμεναι ἀναβολαὶ ψυχραίνουν τὴν διάθεσιν. Καὶ ἡ ἀπλὴ ἀναβλητικότης παγιώνεται καὶ γίνεται ἀμέλεια. Ἄν δὲ κάτι τὸ ἀμελοῦμεν ἐπὶ μακρόν, αὐτὸ δὲν γίνεται μὲ τὸ ἀζημιωτον. Ἀλλὰ δημιουργεῖ συνηθισμένην πλέον κατάστασιν. Ἡ ἀμέλεια γίνεται ἀδράνεια. Καὶ ἂν ἐξακολουθήσῃ, ὑπάρχει ὁ κίνδυνος νὰ ριζώσουν οἱ ἀδυναμίες καὶ τὰ ἐλαττώματα. Νὰ μονιμοποιηθοῦν ὡς ἀτέλειαι τοῦ χαρακτήρος. Καὶ νὰ αὐξάνεται συνεχῶς ἡ ἀδιαφορία, ἢ καὶ νὰ ἐδραιώνεται ἡ προσκόλλησις εἰς τὸν ἰδιόμορφον αὐτὸν — καὶ ὅχι ὁμαλὸν καὶ ἀξιοζήλευτον — τύπον τοῦ ἀνθρώπου ποῦ τὸν χαρακτηρίζει ἡ «ραθυμία».

Ὅπως ἔλεγον οἱ παλαιοὶ γέροντες, ἕνα τρυφερό δένδρακι εὐκόλα τὸ ξεριζώνεις. Ἄν ὅμως τὸ ἀφίσῃς νὰ ριζώσῃ, καὶ περάσῃ καιρὸς, καὶ ἀναπτυχθῇ, τότε μόνον μὲ τὸ τσεκούρι μπορεῖ νὰ κοπῇ. Ἔτσι καὶ εἰς τὰ πνευματικὰ ζητήματα ὅσον ἡ ἀμέλεια παραινεῖται, δημιουργεῖται ἐθισμός, καὶ δύσκολα ἀποφασίζει κανεὶς νὰ θίξῃ τὰ κακῶς κείμενα. Καὶ πολλοὶ προσαρμόζονται πρὸς μίαν κατάστασιν «χλιαράν» (Ἀποκ. 3,16), καὶ τοὺς φαίνεται τελείως ἀκατόρθωτον νὰ μετακινήθοῦν ἀπὸ αὐτήν. Καὶ κάθε σκέψις καὶ προσπάθεια πρὸς μετάνοιαν καὶ πνευματικὴν πρόοδον καὶ «κατάρτισιν» (Β' Κορ. 13,9) ἀποκλείεται καὶ ματαιώνεται.

3. Τὸ ζήτημα εἶναι ἄξιον πολλῆς προσοχῆς. Διὰ τοῦτο ὠρισμένοι ὑπομνήσεις τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ ἃς συμπληρώσουν τὴν παροῦσαν ὁμιλίαν.

Ἐκ τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, ἃς ἀκούσωμεν τί λέγει τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ διὰ τοῦ Σοφοῦ Σειράχ (5,7):

«Μὴ ἀνάμεινε ἐπιστρέψαι πρὸς Κύριον καὶ μὴ ὑπερβάλῃ σου ἡμέραν ἐξ ἡμέρας· ἐξάπινω γὰρ ἐξελέσεται ὁργὴ Κυρίου».

Μὴ ἀναβάλλῃς ἀπὸ τὴν μίαν ἡμέραν εἰς τὴν ἄλλην, διότι θὰ ξεσπάσῃ ξαφνικὰ ἡ ὀργὴ τοῦ Κυρίου καὶ θὰ σοῦ κόψῃ τὸ νῆμα τῆς ζωῆς, καὶ θὰ εὗρεθῇς ἀνέτοιμος καὶ ἀμετανόητος.

Εἰς τὴν Καινὴν Διαθήκην, ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ ἀπευθύνει ὁμοίαν προτροπὴν διὰ τοῦ Ἀποστόλου (Ἐβρ. 3, 7,13):

«Σήμερον, ἐὰν τῆς φωνῆς αὐτοῦ ἀκούσῃτε, μὴ σκληρύνῃτε τὰς καρδίας ὑμῶν... Ἀλλὰ παρὰ καλεῖτε ἑαυτοὺς καθ' ὅσον

ΣΥΝΤΟΜΟΣ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΙΣ ΤΟΥ ΘΕΣΜΟΥ ΤΗΣ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΟΥΣ ΧΡΟΝΟΥΣ*

Τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Σισανίου
καὶ Σιατίστης κ. ΑΝΤΩΝΙΟΥ

γ) Τὸ δικαίωμα τῆς ιδιωτικῆς
ιδιοκτησίας ἐν τῇ Καινῇ Δια-
θήκῃ.

Ἡ θρησκεία, ἣν ὁ Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ ἐθε-
μελίωσεν ἐπὶ τῆς γῆς, εἶναι ἡ κατ' ἐξοχὴν θρησκεία
τῆς ἐλευθερίας, τοῦ Ἰδρυτοῦ ταύτης οὐδένα ἀναγκά-
ζοντος καὶ διάζοντος εἰς ἀποδοχὴν τῶν διδασκαλιῶν
Του. Ἡ ἐλευθερία τῆς προσσελεύσεως τῶν ἀνθρώπων
εἰς τὴν θρησκείαν τῆς χάριτος καὶ τῆς ἀπολυτρώσεως
βεβαιούται καὶ διακηρύσσεται ὑπ' Αὐτοῦ τοῦ Κυρίου
διὰ τοῦ μνημειώδους ἐκείνου γενικοῦ προσκλητηρίου
διαγγέλματός Του: «Εἰ τις θέλεις ὀπίσω μου ἔλθειν,
ἀπαρνησάσθω ἑαυτὸν καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ,
καὶ ἀκολουθεῖτω μοι. Ὃς γὰρ ἐὰν θέλῃ τὴν ψυχὴν
αὐτοῦ σῶσαι, ἀπολέσει αὐτήν. τί γὰρ ὠφελήθησεται
ἄνθρωπος, ἐὰν τὸν κόσμον ὅλον κερδήσῃ, τὴν δὲ ψυ-
χὴν αὐτοῦ ζημιωθῇ; ἢ τί δώσει ἄνθρωπος ἀντάλλαγμα
τῆς ψυχῆς αὐτοῦ; μέλλει γὰρ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου
ἔρχεσθαι ἐν τῇ δόξῃ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ μετὰ τῶν ἁγ-

γέλιων αὐτοῦ καὶ τότε ἀποδώσει ἑκάστῳ κατὰ τὴν πρᾶ-
ξιν αὐτοῦ»¹⁴⁴. Ἐκ τῆς ἀνωτέρω διακηρύξεως τοῦ Κυ-
ρίου καθίσταται ὀρθόν, ὅτι προσερχόμενός τις ἐλευθέ-
ρως εἰς τὴν ἀποκεκαλυμμένην θρησκείαν, διότι ὡς εὐ-
στόχως σημειοῖ ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος «οὐδένα γὰρ ἄκον-
τα καταναγκάζει»¹⁴⁵, ὀφείλει ἐν πρώτοις ν' ἀπαρνηθῇ
τὸν σταυρὸν τοῦ καὶ νὰ ἀκολουθήσῃ πιστῶς τῷ Κυρίῳ.
Ὁ Ἱερὸς Εὐαγγελιστὴς δὲν χρησιμοποιοῖ ἀπλῶς τὸ
ῥῆμα ἀρνησάσθω, ἀλλ' ἀπαρνησάσθω, ἵνα δηλώσῃ τὴν
ὀλοσχερῇ ἄρνησιν ὑπὸ τοῦ χριστιανοῦ τοῦ ἑαυτοῦ του:
«οὐκ εἶπεν, ἀρνησάσθω, ἀλλ' ἀπαρνησάσθω καὶ τῇ
μικρᾷ ταύτῃ προσθήκῃ πολλὴν πάλιν ἐμφαίνων τὴν
ὑπερβολὴν». «Ἀπαρνησάσθω ἑαυτὸν» τοῦτέστι, μηδὲν
ἔχέτω κοινὸν πρὸς ἑαυτόν»¹⁴⁶, ὡς προσφυῶς διδάσκει
ὁ Χρυσόστομος. Ὁ Βυζαντινὸς θεολόγος Εὐθύμιος Ζι-
γαδηνὸς (ΙΑ' καὶ ΙΒ' αἰῶν)| σχολιάζων τὴν παρά-
γραφον διευκρινίζει: «Ἀπαρνησάσθω τὸ ἑαυτοῦ θέλη-
μα, τὸ φιλήδονον, τὸ φιλόζων ἢ τὸ ἑαυτοῦ σῶμα μὴ
φειδόμενος αὐτοῦ κακочουμένου καὶ θασανιζομένου,

(*) Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 237 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 12 τεύχους.

144. Ματθαῖου, 16,24-27. Πρβλ. Μάρκου, 8,34-37. Λου-
κά, 9,23-25.

145. Ἰωάννου Χρυσοστόμου, Ὑπόμνημα εἰς τὸν Ἅγιον
Ματθαῖον τὸν Εὐαγγελιστήν, Ὁμιλία, ΝΕ', α', PG., 58,541.

146. Ἰωάννου Χρυσοστόμου, Ἑρμηνεία εἰς Ματθαῖον,
M.P.G., 58,542.

ἐκάστην ἡμέραν ἄχρις οὗ τὸ
σήμερον καλεῖται, ἵνα μὴ
σκληρυνθῇ τις ἐξ ὑμῶν ἀπά-
τη τῆς ἀμαρτίας».

Ἄν σὰς δοθῇ σήμερον μία εὐκαιρία νὰ ἀκούσετε
λόγον Θεοῦ, καὶ σὰς ὑπομνησθῇ κάποιον καθήκον πνευ-
ματικόν, μὴ σκληρύνετε τὴν καρδίαν σας, διότι εἶναι
φρόνιμον καὶ συνετὸν νὰ ἐπιμεληθῇτε ἀμέσως — ὅσο
ὑπάρχει στήν διάθεσίν σας τὸ «σήμερον». Ἄν τὸ ἀφί-
σετε δι' αὔριον, ἡ μία ἀναβολὴ θὰ φέρῃ τὴν ἄλλην,
μὲ ἀποτέλεσμα νὰ ἐδραιωθῇ μία ἀμαρτωλὴ κατάσταση.

Τέλος δέ, εἶναι συγκλονιστικὸς ὁ λόγος τοῦ Κυ-
ρίου, εἰς τὴν Ἀποκάλυψιν (3,3):

«Μετανόησον· ἐὰν μὴ γρη-
γορήσῃς, ἡ ξω ἐπὶ σὲ ὡς κλέ-
πτῃς, καὶ οὐ μὴ γνῶς ποίαν
ῥαγὴν ἡ ξω ἐπὶ σὲ».

Εἶναι σαφές ὅτι ὁμιλεῖ περὶ αἰφνιδισμοῦ ποῦ θὰ
κάνῃ ὁ Κύριος εἰς τὸν ἄνθρωπον ποῦ ἀμελεῖ καὶ ἀνα-
βάλλει συνεχῶς καὶ τὸν εὐρίσκουν τὰ δυσάρεστα — ἴσως
καὶ ὁ θάνατος — ὅπως εὐρίσκει ἀπροσδόκητως ὁ κλέ-
πτῃς τὸν ἀμέριμνον ἄνθρωπον.

Ἀδελφοί! ἐνῶ πλησιάζομεν πρὸς τὸ τέρμα τῆς Μεγ.
Τεσσαρακοστῆς, ἃς ἐξετάσῃ ὁ καθένας πῶς διήλθε τίς
ἐβδομάδες ποῦ πέρασαν. Καὶ ἂν δὲν τὰς ἀξιοποίησεν
εἰς προσπάθειαν ἀγωνιστικὴν καὶ κατάρτισιν πνευματι-
κὴν, ἃς ἀναπληρώσῃ τὸ κενόν, ὅσον εἶναι δυνατόν, κατὰ
τὴν τελευταίαν αὐτὴν ἐβδομάδα. Τὸ ἔντονον ἀκροτελεύ-
τιον σύνθημα, ποῦ ἠκούσαμεν ἀπόψε, ἃς γίνῃ ἀποφα-
σιστικὸν ὄμμα μετανόιας καὶ ἀνασυντάξεως τῶν πνευ-
ματικῶν μας δυνάμεων, διὰ νὰ προσκυνήσωμεν μὲ ἱκα-
νὴν ἐτοιμότητα ψυχῆς καὶ καρδίας τὰ Πάθη τοῦ Κυ-
ρίου καὶ νὰ φθάσωμεν ἀξίως εἰς τὴν ἀγίαν Αὐτοῦ Ἀνά-
στασιν. Ἀμήν.

ἀλλ' ἐκδιδοὺς αὐτὸ κινδύνους»¹⁴⁷. Ὁ ἐλευθέρως προσερχόμενος εἰς τὸν Χριστιανισμόν ἀναδεικνύεται διάκονος - δοῦλος Κυρίου, ὀφείλων νὰ θυσιάσῃ καὶ αὐτὴν τὴν ψυχὴν του, ἥτοι τὸ ἐγὼ του, διὰ τὸν Κύριον καὶ τὸ ἔργον Του. Ὁ χριστιανὸς ὑποτάσσεται ἐκουσίως εἰς τὸ ἅγιον τοῦ Θεοῦ θέλημα καὶ αἵρει ἀγογγύστως τὸν ζυγὸν καὶ σταυρὸν τῆς ἀρετῆς, ὅστις εἶναι χρηστὸς καὶ ἐλαφρὸς: «Δεῦτε πρὸς με πάντες, λέγει ὁ Κύριος, οἱ κοπιῶντες καὶ πεφορτισμένοι, καὶ ἐγὼ ἀναπαύσω ὑμᾶς. ἄρατε τὸν ζυγὸν μου ἐφ' ὑμᾶς καὶ μάθετε ἀπ' ἐμοῦ, ὅτι πραῖός εἰμι καὶ ταπεινὸς τῇ καρδίᾳ καὶ εὐρήσατε ἀνάπαυσιν ταῖς ψυχαῖς ὑμῶν· ὁ γὰρ ζυγός μου χρηστὸς καὶ τὸ φορτίον μου ἐλαφρόν ἐστιν»¹⁴⁸. Αὕτη εἶναι ἡ ἀληθὴς ἐλευθερία τοῦ ἀνθρώπου, ὅστις ὑπὸ τὸν χρηστὸν ζυγὸν τοῦ Κυρίου οὐδόλως κινδυνεύει νὰ καταστῇ δοῦλος τῆς «εὐπεριστάτου ἁμαρτίας»¹⁴⁹ καὶ τοῦ μισοκάλου σατανᾶ. Πρὸς τοῦτοις ἡ θρησκεία τοῦ Ἰησοῦ ἀποτελεῖ ἐνότητα καὶ κοινότητα πάντων τῶν πιστῶν πρὸς ἀλλήλους, ἀλλὰ καὶ μετὰ τοῦ Θεοῦ: «Ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῷ· ἐάν τις ἀγαπᾷ με, τὸν λόγον μου τηρήσει, καὶ ὁ Πατήρ μου ἀγαπήσει αὐτόν, καὶ πρὸς αὐτόν ἐλευσόμεθα καὶ μονὴν παρ' αὐτοῦ ποιήσομεν»¹⁵⁰. Τούτου ἀκριβῶς ἕνεκα ὁ Κύριος καταργεῖ τὸ δικαίωμα τῆς ιδιοκτησίας παντελῶς διὰ τῶν μνημειωδῶν λόγων Του, καταχωρισθέντων ἐν τῇ ἐπὶ τοῦ Ὄρους Ὁμιλίᾳ Αὐτοῦ, ἥτις ἀποτελεῖ τὸν καταστατικὸν χάρτην τῆς ὅλης νομοθεσίας καὶ διδασκαλίας Του: «Μὴ θησαυρίζετε ὑμῖν θησαυροὺς ἐπὶ τῆς γῆς, ὅπου σῆς καὶ θρῶσις ἀφανίζει, καὶ ὅπου κλέπται διορύσσουσιν καὶ κλέπτουσιν· θησαυρίζετε δὲ ὑμῖν θησαυροὺς ἐν οὐρανῷ, ὅπου οὔτε σῆς οὔτε θρῶσις ἀφανίζει, καὶ ὅπου

κλέπται οὐ διορύσσουσιν οὐδὲ κλέπτουσιν· ὅπου γὰρ ἔστιν ὁ θησαυρὸς ὑμῶν, ἐκεῖ ἔσται καὶ ἡ καρδιά ὑμῶν»¹⁵¹.

Ὁ Κύριος ἀποστέλλων τοὺς Δώδεκα Αὐτοῦ Μαθητὰς εἰς τὰς πόλεις τοῦ Ἰσραὴλ¹⁵², ἵνα κηρύξωσι τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, ἐντέλλεται αὐτοῖς: «... Μὴ κτήσεσθε χρυσὸν μηδὲ ἄργυρον μηδὲ χαλκὸν εἰς τὰς ζώνας ὑμῶν, μὴ πέραν εἰς ὁδὸν μηδὲ δύο χιτῶνας μηδὲ ὑποδήματα μηδὲ ῥάβδον»¹⁵³. Ἐν τῷ Ἱερῷ Εὐαγγελίῳ τοῦ Λουκᾶ ὁ Ἰησοῦς ὁμιλῶν περὶ τῶν ὑποχρεώσεων τῶν γνησίων Μαθητῶν Του¹⁵⁴, σὺν τοῖς ἄλλοις, λέγει: «... Οὕτως οὖν πᾶς ἐξ ὑμῶν ὃς οὐκ ἀποτάσσεται πᾶσιν τοῖς ἑαυτοῦ υπάρχουσιν οὐ δύναται εἶναι μου μαθητῆς»¹⁵⁵. Ὁ Σωτὴρ πρὸς τὸν ἐρωτήσαντα Αὐτόν πλούσιον νέον τί ὥφειλε νὰ πράξῃ πρὸς κληρονομίαν τῆς αἰωνίου ζωῆς ἀπήντησεν οὕτως: «... εἰ θέλεις τέλειος εἶναι, ὑπάγε πώλησόν σου τὰ υπάρχοντα καὶ δὸς πτωχοῖς, καὶ δεῦρο ἀκολούθει μοι»¹⁵⁶. Ἴδου τί λέγει ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος σχολιάζων τοὺς λόγους τούτους τοῦ Κυρίου: «Δεῖ ἀκολουθεῖν τῷ Χριστῷ, τουτέστι, πάντα τὰ παρ' Αὐτοῦ κελεύόμενα ποιεῖν, πρὸς σφαγὰς εἶναι ἑτοίμον, καὶ θάνατον καθημερινόν... Ὡστε τοῦ ρῖψαι τὰ χρήματα πολλῶν μεῖζον τοῦτο τὸ ἐπίταγμα, τὸ καὶ αὐτὸ τὸ αἷμα ἐκχεῖν. Οὐ μικρὸν δὲ εἰς τοῦτο τῶν χρημάτων ἀπηλλάχθαι συμβάλλεται»¹⁵⁷. Ἐκ πάντων τῶν λόγων τούτων τοῦ Κυρίου συνάγεται ὅτι ἡ ἀνάδειξις οἰοῦμένης ὡς Μαθητοῦ Του καὶ ἡ πρὸς τὴν τελειότητα ἀνύψωσις, ἀπαραιτήτως προϋποθέτουν τὴν ἀπαλλαγὴν καὶ ἀπὸ πάσαν ἰδιοκτησίαν.

Ὁ Κύριος δὲν εἰσπγγεῖται τὴν τελείαν ἀκτμημοσύνην, ὡς ἐσφαλμένως παρὰ τινων ὑπεστηρίχθη μονομερῶς στηριχθέντων ἐπὶ τῆς Κυριακῆς ρήσεως: «... μὴ μεριμνᾶτε τῇ ψυχῇ ὑμῶν τί φάγητε καὶ τί πίνητε, μηδὲ τῷ σώματι ὑμῶν τί ἐνδύσθητε. ἐμβλέψατε εἰς τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ, ὅτι οὐ σπεύρουσι, οὐδὲ θερίζουσιν... καὶ ὁ Πατὴρ ἡμῶν ὁ οὐράνιος τρέφει αὐτά... μὴ οὖν μεριμνήσητε... τί φάγωμεν ἢ τί πίνωμεν ἢ τί περιβαλώμεθα»¹⁵⁸, διότι ἐν συνεχείᾳ προσθέτει: «... Οἶδε γὰρ ὁ Πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος ὅτι χρήζετε τούτων ἀπάντων. Ζητεῖτε δὲ πρῶτον τὴν Βασιλείαν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ καὶ ταῦτα πάντα προστεθήσε-

147. Ζιγαβηνοῦ, Ἑρμηνεία εἰς Ματθαῖον, Μ.Ρ.Γ. 129, 474B.

148. Ματθαίου, 11,28-30. Γαλάτας, 5,24.

149. Ἑβραίου, 12,1.

150. Ἰωάννου, 14,23. Β' Κορινθίους, 6,16.

ΒΑΣ. ΜΟΥΣΤΑΚΗ

Ι Ω Β

❖ Ἡ ζωὴ καὶ τὰ πάθη του ❖

(Τόμοι Α' καὶ Β')

Κυκλοφορεῖ ἀπὸ τίς ἐκδόσεις
τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας
Σελίδες 366 καὶ 302. Δραχ. 700 ἑκαστος.

151. Ματθαίου, 6,19-21.

152. Ματθαίου, 10,5-16: «... πορεύεσθε δὲ μᾶλλον πρὸς τὰ πρόβατα τὰ ἀπολωλότα οἴκου Ἰσραὴλ...».

153. Ματθαίου, 10,9-10.

154. Λουκᾶ, 14,25-35.

155. Λουκᾶ, 14,33.

156. Ματθαίου, 19,21.

157. Ἰωάννου Χρυσόστομου, Ἑρμηνεία εἰς Ματθαῖον, Μ.Ρ.Γ., 58,605.

158. Ματθαίου, 6,25-32.

ται ὑμῖν»¹⁵⁹. Ὁ Κύριος ὡς ἐξάγεται ἐκ τῶν προεκτεθέντων, οὐδόλως θεωρεῖ ὡς περιττὰς τὰς ὑλικὰς τοῦ ἀνθρώπου ἀνάγκας, ἀλλὰ συνιστᾷ ὅπως ζητῶμεν πρῶτον τὴν Βασιλείαν καὶ τὴν Δικαιοσύνην Του, αὐτομάτως δὲ θὰ ἐπακολουθήσῃ ἡ πλήρης ἱκανοποίησις αὐτῶν. Ὡς κατακλειδὰ καὶ ἐπιστέγασμα τῶν ἀνωτέρω ὁ Κύριος λέγει: «... μὴ οὖν μεριμνήσετε, εἰς τὴν αὔριον ἢ γὰρ αὔριον μεριμνήσει τὰ ἑαυτῆς...»¹⁶⁰, ἀποκλείων οὕτω τὴν παράλογον καὶ ὑλόφρονα ἀποταμίευσιν, ἥτις καὶ αὕτη ἀποτελεῖ ἀποθησαύρισιν καὶ δλιγοπιστίαν¹⁶¹.

Τῷ παραδείγματι τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ διακηρύξαντος τὴν ὁλοσχερῇ Αὐτοῦ ἀκτημοσύνην διὰ τῆς φράσεως «Αἱ ἀλώπεκες φωλεοὺς ἔχουσι καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατασκηνώσκει, ὁ δὲ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἔχει ποῦ τὴν κεφαλὴν κλίνειν»¹⁶², στοιχοῦσα καὶ ἡ νεοσύστατος τῶν Ἱεροσολύμων Ἐκκλησία παντελῶς κατήργησε τὸ δικαίωμα τῆς ἀτομικῆς ἰδιοκτησίας, τὸ παράδειγμα δὲ τῆς Μητρὸς τῶν Ἐκκλησιῶν ἠκολούθησαν καὶ αἱ Ἐκκλησίαι τῶν τριῶν πρώτων αἰώνων, αἵτινες ἀπεκαλοῦντο κοινότητες¹⁶³.

Ὁ Κύριος εὐθέως δὲν εἰσηγεῖται τὴν κατάργησιν τῆς ἰδιοκτησίας, διότι δὲν ἀποσκοπεῖ νὰ ἀνατρέψῃ τοὺς ὑφισταμένους κοινωνικοὺς θεσμούς, ἀλλὰ νὰ ἐξυψώσῃ καὶ ἀγιάσῃ αὐτοὺς καὶ σὺν αὐτοῖς σύνολον τὸν ἀνθρώπινον βίον. Ὁ Ἰησοῦς ἐν τῇ μνημειώδει Αὐτοῦ Προσευχῇ ἐδίδαξεν ὅτι τὰ ὑλικά ἀγαθὰ πηγάζουσιν ἐκ τοῦ Θεοῦ¹⁶⁴, ὅστις θαυσιλῶς παρέχει αὐτὰ, ἵνα ἀπολαύσωσιν αὐτῶν «μετὰ εὐχαριστίας»¹⁶⁵, πάντες οἱ ἄνθρωποι ὡς «τέκνα Θεοῦ»¹⁶⁶, καὶ συνεπῶς δὲν εἶναι ἠθικῶς ἀνεκτὸν οἱ μὲν πλούσιοι αὐτὸν μόνον ἀφθόνης νὰ μεταλαμβάνωσι τῶν ποικίλων ἀγαθῶν, ἀλλὰ καὶ νὰ ἀποταμιεύωσι τούτων, οἱ δὲ πτωχοὶ νὰ στερῶνται οὐχὶ σπανίως καὶ αὐτοῦ τοῦ ἐπιουσίου, τοσοῦτον ἀναγκαῖον διὰ τὴν συντήρησιν παντὸς ἀνθρώπου ἐν τῇ ζωῇ.

159. Ματθαίου, 6,33.

160. Ματθαίου, 6,34.

161. Ματθαίου, 6,24: «Οὐδεὶς δύναται δυοὶ κυρίους δουλεῖν· ἢ γὰρ τὸν ἓνα μισήσει καὶ τὸν ἕτερον ἀγαπήσει, ἢ ἐνὸς ἀνθέξεται καὶ τοῦ ἑτέρου καταφρονήσει. οὐ δύνασθε Θεῷ δουλεῖν καὶ μαμωνᾷ». Κολοσσαεῖς, 3,5-6. Α' Τιμοθέου, 6,10.

162. Λουκᾶ, 9,58. Ματθαίου, 8,10. Βλ. καὶ Γεωργίου Γρατσέα, Ἡ περὶ πτωχείας διδασκαλία τῆς Ἀγίας Γραφῆς, Ἀθήναι, 1962, σελ. 87.

163. Βλ. Ἀναστασίου Πιερίου, Ὁ Κοινωνισμὸς τοῦ Χριστιανισμοῦ, Ἀθήναι, 1963, σελ. 235.

164. Ματθαίου, 6,11: «τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον δὸς ἡμῖν σήμερον...». Λουκᾶ, 11,3: «τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον δίδου ἡμῖν τὸ καθ' ἡμέραν».

165. Α' Τιμοθέου, 4,3,4.

166. Ἰωάννου, 1,12.

Ἐκ τῶν Κυριακῶν Παραβολῶν τῶν ταλάντων¹⁶⁷ καὶ τοῦ κυρίου τοῦ ἀμπελωνοῦ¹⁶⁸ πληροφοροῦμεθα ὅτι οἱ κάτοχοι ὑλικῶν ἀγαθῶν εἶναι διαχειρισταὶ καὶ οἰκονόμοι τῶν ἀγαθῶν, ἅτινα ἐνεπιστεύθη αὐτοῖς ὁ Θεός. Ὁ πλοῦτος τὸν ὅποιον ἔχουν οἱ πλούσιοι δὲν εἶναι ἰδικός των· παρακαταθήκην ἔλαβον τοῦτον παρὰ τοῦ Θεοῦ διὰ νὰ μεταχειρισθῶσι ζῶντες πρὸς ὠφέλειαν ἑαυτῶν, ἀλλὰ καὶ τοῦ πλησίον καὶ τῆς κοινωνίας. Ἄλλωστε οὐδεὶς τιμᾷ τοὺς πλουσίους ὡς πλουσίους, ἀλλὰ μόνον ὡς εὐεργέτας καὶ φιλανθρώπους. Ὁρθῶς ὁ φαλιμῶδς τῆς Ἐκκλησίας μέλπει: «σοὶ ἐγκαταλείπεται ὁ πτωχός, ὀρφανὸν σὺ ἦσθα δογηθός»¹⁶⁹.

Ὁ Κύριος, ὡς ἐξάγεται ἐκ τῶν ἱερῶν κειμένων τῆς Καινῆς Διαθήκης, δὲν παρουσιάζεται ἀσχολούμενος περὶ τὴν ἀτομικὴν ἰδιοκτησίαν ὡς οἰκονομικὸν καθεστῶς, ἀλλὰ περὶ τὴν ἠθικοθρησκευτικὴν χρῆσιν αὐτῆς, χαρακτηρίζων ὡς ἁμαρτίαν τὴν ἐγωϊστικὴν αὐτῆς χρῆσιν, ὡς ἀρετὴν δὲ τὴν ἠθικοθρησκευτικὴν αὐτῆς χρησιμοποίησιν¹⁷⁰.

(Συνεχίζεται)

167. Ματθαίου, 25,14-30. Μάρκου, 13,34-37. Λουκᾶ, 19,12-27.

168. Μάρκου, 12,1-12. Βλ. καὶ Παναγιώτου Δημητροπούλου, ἐνθ' ἂν., σελ. 124.

169. Ψαλμός, 9,35.

170. Βλ. Πέτρου Ἀντωνέσκου, Ὁ Χριστιανισμὸς καὶ τὰ Σοσιαλιστικὰ Συστήματα, Ἀθήναι, 1934, σελ. 141.

Τὸ βιβλιοπωλεῖο τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας ἔχει καὶ τὴν ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ τῶν βιβλίων:

* ΕΡΜΗΝΕΙΑΙ ΕΥΣΕΒΕΙΣ περὶ ΜΙΜΗΣΕΩΣ ΧΡΙΣΤΟΥ, μὲ στόχασες πνευματικὰς καὶ κατὰ νυξιν εἰς κάθε κεφάλαιον. Προνοία τοῦ Μητροπολίτου Γρεβενῶν Σεργίου.

* Η ΖΩΗ ΕΚ ΤΑΦΩΝ. Αὐθεντικὴς μαρτυρίας τῆς θαυμαστῆς φανερώσεως τῶν ἁγίων Ραφαήλ, Νικολάου καὶ Εἰρήνης. Τοῦ ἀρχιμ. Δημ. Μπεκιάρη (νῦν Μητροπολίτου Λαρίσης).

* ΣΥΜΒΟΛΗ ΣΤΗΝ ΤΕΛΕΤΗ ΛΗΞΕΩΣ ΤΗΣ ΘΕΩΡΙΑΣ ΤΗΣ ΕΞΕΛΙΞΕΩΣ, ἢ πῶς οἱ ἐξελικτικοὶ ἐλίσσονται γιὰ νὰ πείσουν ὅτι τὰ εἶδη ἐξελίσσονται. Τοῦ Γιάννη Κωστώφ, φυσικοῦ.

* ΠΕΡΠΑΤΩΝΤΑΣ ΣΤΟ ΦΩΣ. Ὁδοιπορικὸ στοὺς Ἀγίους Τόπους καὶ στὸ Σινᾶ. Τῆς Κασσιανῆς Πανουτοπούλου.

Γράψατε: Ἀποστολικὴ Διακονία, Ἰασιού 1 - 115 21 Ἀθήνα, τηλ. 722.8008.

Βιβλιοπωλεῖο: Δραγατσανίου 2, πλατ. Κλαυθμῶνος, τηλ. 322.8637.

Ἀφύπνιση καὶ ἀξιοποίηση τῶν λαϊκῶν

Τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Ἑδέσσης καὶ Πέλλης
κ. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ

Ὅσοι, ἄμεσα ἢ ἔμμεσα, ἀσκοῦν ποιμαντικὸ ἔργο, (Ἐπίσκοποι, Ἐφημέριοι, Ἡγούμενοι, Ἱεροκήρυκες κ.ἄ.), πρέπει νὰ συνειδητοποιήσουν τὸ γεγονὸς ὅτι, στὴν ἐποχὴ μας, ὁ αὐθεντισμός καὶ ὁ ἐξουσιασμός, σὰν μέσα ἐπιβολῆς καὶ διατηρήσεως τῆς πειθαρχίας καὶ τῆς ὑπακοῆς τοῦ ποιμνίου πρὸς τοὺς ποιμένες του καὶ τὸ κατεστημένο, δὲν ἐξυπηρετοῦν πιά τὸ ἔργο τῆς Ἐκκλησίας. Πέρασε πιά ἡ ἐποχὴ πού ὁ λαὸς ἔλεγε καὶ ἐφάρμοζε τὴν παροιμία: «ὁ παπᾶς εἶναι σὰν τὸ κάρβουνο· ἂν τὸ πιάσεις σθησμένο θὰ μουντζουρωθεῖς, καὶ ἂν τὸ πιάσεις ἀναμμένο θὰ καεῖς». Τέτοια ταμποῦ ἀγνοίας, δεισιδαιμονίας καὶ σκοταδισμοῦ δὲν ἰσχύουν πιά. Καὶ εἶναι ἀσφαλῶς τοῦτο εὐχάριστο καὶ ἱκανοποιητικὸ, γιατί οὔτε τὴν Ἐκκλησία ἐξυπηρετοῦν τέτοιες ἀρνητικὲς ἀντιλήψεις, οὔτε τὸ λαό. Ἀντίθετα, ἐξυπηρετοῦν καὶ εὐνοοῦν ἄλλους «ποιμένες», ἄλλοτρίους καὶ μισθωτοὺς, οἱ ὅποιοι σὰν «λύκοι βαρεῖς, μὴ φειδόμενοι τοῦ ποιμνίου», καταδοκοῦν νὰ ἀπομακρύνουν τὰ πρόβατα ἀπὸ τὴ μάνδρα.

Στὸ σημεῖο αὐτὸ ἀξίζει νὰ θυμηθοῦμε αὐτὸ πού λέγει ὁ Ρῶσος Θεολόγος Ἱερέας Σμέμαν, στὸ βιβλίο του «Γιὰ νὰ ζήσῃ ὁ κόσμος», σ. 149. «Ὁ σύγχρονος κόσμος "σέβεται" τὸν κληρὸ, ὅπως σέβεται τὰ κοιμητήρια· καὶ τὰ δύο εἶναι χρειάζόμενα· καὶ τὰ δύο εἶναι ἱερά· καὶ τὰ δύο βρίσκονται ἔξω ἀπὸ τὴ ζωή...». Μόνο ἡ συνοδικὴ συζήτηση καὶ ἡ συλλογικὴ συνεργασία, μόνο ὁ διάλογος ποιμένων καὶ ποιματινόντων, σὲ ὅλα τὰ ἐπίπεδα ἐπαφῆς καὶ συνεργασίας, μπορεῖ νὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν συνειδητὴ καὶ ἐλεύθερη ὑπακοὴ τοῦ ποιμνίου πρὸς τὸν ποιμένα. Χωρὶς αὐτὴ τὴ βάση, πού εἶναι καθαρὰ ἐκκλησιαστικὴ, οἱ ὑφιστάμενοι θὰ εἶναι ἀπαλλοτριωμένοι, καὶ θὰ ἐκτελοῦν ἴσως τῖς ἐντολές, ἀλλὰ μόνο τυπικὰ καὶ ἐξωτερικὰ «κατ' ὀφθαλμοδουλίαν» (Ἐφεσ. 6,6), χωρὶς καμιά ἐσωτερικὴ συναίνεση, χωρὶς προσωπικὴ συμμετοχὴ καὶ εὐθύνη, θὰ εἶναι ξένοι καὶ ἀμέτοχοι, οὐδέτεροι καὶ ἀδιάφοροι σὲ κάθε ἐκκλησιαστικὴ ἐκδήλωση.

Εἶναι διαπιστωμένο ὅτι, ἀντίθετα πρὸς ὅσα ρητορικὰ λέγονται καὶ παρουσιάζονται ἀπὸ μερικοὺς ποιμένες, ἡ Ἐκκλησία δὲν μπορεῖ νὰ κνητοποιήσῃ τὸ

ποιμνίό της γιὰ διαφόρους σκοποὺς, ἀκόμη δὲ καὶ αὐτὰ τὰ Ψηφίσματα τοῦ Ἱεροῦ Κλήρου, θεωροῦνται ἄκυρα καὶ εἰκονικά, διότι, κατὰ τεκμήριο, δὲν ἐκφράζουν τὴν ἐλεύθερη προσωπικὴ βούληση τῶν Ἱερέων... Καὶ τοῦτο, ὅχι διότι λείπει ἡ πρόθεση καὶ ἡ δυνατότητα, ἀλλὰ, διότι λείπει ὁ παραδεδεγμένος μηχανισμός, ἡ διαδικασία καὶ τὸ σύστημα συνεργασίας ποιμένων καὶ ποιμνίου, Ἐκκλησίας καὶ Λαοῦ.

Ὁ φόβος πού ὑπάρχει ὅτι μὲ τὴν παραπάνω τακτικὴ τοῦ διαλόγου καὶ τῆς συνεργασίας θὰ μειωθεῖ ἡ ἐκκλησιαστικὴ πειθαρχία καὶ ἡ ποιμαντορικὴ κυριαρχία, δὲν εὐσταθεῖ καὶ δὲν δικαιολογεῖται. Διότι, ἡ συνεργασία Ποιμένος - Ποιμνίου, ἀφ' ἐνὸς μὲν ἐκφράζει τὸ γνήσιο καὶ αὐθεντικὸ πνεῦμα καὶ πολίτευμα τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας, ἡ ὁποία εἶναι ξένη πρὸς τὸν ἱεροκρατικὸ Παπισμό, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸν λαϊκοκρατικὸ Προτεσταντισμό, ἀφ' ἑτέρου δὲ ὑπάρχει πλουσιώτατη παράδοση καὶ ἐμπειρία στὴ ζωὴ καὶ στὴν ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας γιὰ σωστὴ τοποθέτηση καὶ ὀρθή πορεία.

Βέβαια, στὴν ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας ὑπάρχει καὶ ἡ ἀρνητικὴ ἐμπειρία τῆς «λαϊκῆς συμμετοχῆς» στὰ πράγματα τῆς Ἐκκλησίας. Αὐτὸ ὅμως ἀποτελεῖ ἐκτροπὴ ἀπὸ τὴν ὀρθὴ γραμμὴ καὶ κατάχρηση δικαιωμάτων καί, συνεπῶς, καταδικάζεται ἀνεπιφύλακτα καὶ συνεπάγεται βαρύτερες πνευματικὲς συνέπειες. Ἀλλὰ καὶ ἡ ἀρνητικὴ αὐτὴ κατάσταση ὀφείλεται σὲ ἄγνοια τοῦ λαοῦ, σὲ ἔλλειψη ἐκκλησιαστικοῦ φρονήματος καὶ πνευματικοῦ καταρτισμοῦ. Σήμερα, λόγῳ τῆς ἀνόδου τοῦ μορφωτικοῦ ἐπιπέδου Κλήρου καὶ λαοῦ, ἀλλὰ καὶ τῆς γενικωτέρας προόδου στὸν τομέα τῶν δημοσίων καὶ διανοητικῶν σχέσεων, λόγῳ τῆς ἀναπτύξεως καὶ ἐξαπλώσεως τοῦ δημοσίου καὶ κοινωνικοῦ ἐλέγχου, τῆς ἀμφισβήτησεως καὶ τῆς κριτικῆς, τῶν δικαιωμάτων τοῦ πολίτη καὶ τῶν ἀτομικῶν ἐλευθεριῶν, ἡ ἐνεργὸς συμμετοχὴ τοῦ Λαοῦ τοῦ Θεοῦ στὰ προβλήματα τῆς Ἐκκλησίας του μὲ τὴν καθοδήγηση καὶ ἐπιστάσια τῶν Ποιμένων του, ἀποτελεῖ ἀπαραίτητη προϋπόθεση γιὰ τὴν περιφρούρηση καὶ πρόοδο τοῦ ἔργου τῆς Ἐκκλησίας.

3. ΕΞΩΤΕΡΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ*

Τοῦ Θεοφίλ. Ἐπισκόπου Ἀχελώου
κ. ΕΥΘΥΜΙΟΥ

Α'

Ἐξωτερικά χαρακτηριστικά, ἐξίσου οὐσιαστικά μὲ τὰ ἐσωτερικά, εἶναι αὐτὰ ποὺ ἀναφέρονται στὴν αἰσθητικὴ τῶν ἐντύπων καὶ αὐτὰ εἶναι τὸ σχῆμα, τὸ ἐξώφυλλο, ἡ ἐμφάνιση καὶ διευθέτησις τῆς ὕλης, καθὼς καὶ ἡ διακόσμησις. Πρέπει δὲ εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς νὰ υπογραμμισθῇ ἡ μεγάλη σημασία ποὺ ἔχει ἡ αἰσθητικὴ τοῦ κάθε ἐντύπου. Μιὰ κακὴ αἰσθητικὴ λειτουργεῖ ἀρνητικὰ καὶ ἀντὶ νὰ διευκολύνει στὴν προβολὴ καὶ μετάδοσιν τοῦ χριστιανικοῦ μηνύματος τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἐντύπων συντελεῖ στὴν ἀποδυνάμωσίν του. Στὴ συνέχεια θὰ ἐξετάσουμε τὰ ἐξωτερικά αὐτὰ στοιχεῖα, τὸ καθένα ξεχωριστά.

Τὸ σχῆμα.

Τὰ λειτουργικά βιβλία ἐκτυπώνονται, ὡς γνωστόν, σὲ τρία σχήματα: τὸ μέγιστο (24X35), τὸ μέγαλο (17X24) καὶ τὸ μικρό (11X16). Τὰ λειτουργικά βιβλία ποὺ προορίζονται γιὰ τὶς λειτουργικὲς συνάξεις τῶν πιστῶν, ὅπως π.χ. τὰ Μηναῖα, ἡ Παρακλητικὴ, τὸ Εὐαγγέλιον, ἐκτυπώνονται στὸ μέγιστο σχῆμα, ἐνῶ τὰ βιβλία ποὺ χρησιμοποιοῦνται ἀπὸ ἑνα συνήθως πρόσωπο, ὅπως π.χ. τὸ Ἱερατικόν (ἀπὸ τὸν Ἱερέα), ὁ Ἀπόστολος, τὸ Ὁρολόγιον καὶ τὰ Μουσικά (ἀπὸ τὸν Ἱεροψάλτη καὶ τὸν Ἀναγνώστη) ἐκτυπώνονται σὲ μέγαλο σχῆμα. Τὰ βιβλία ποὺ περιέχουν τὶς πρὸ συνηθισμένες Ἀκολουθίες, ὅπως π.χ. τὸ Μικρὸν Εὐχολόγιον, τὸ Ἐγκόλπιον τοῦ Ἀναγνώστου κ.λπ. ἐκτυπώνονται στὸ μικρό

σχῆμα, γιὰ νὰ εἶναι προφανῶς πρὸ εὐχρηστα.

Τὰ θρησκευτικὰ περιοδικὰ ἐκτυπώνονται συνήθως σὲ μέγαλο σχῆμα (20X28 ἢ 17X24), ἐνῶ τὸ σχῆμα τῶν ἀντίστοιχων βιβλίων παρουσιάζει μεγαλύτερη ποικιλία.

Τὸ σχῆμα τῶν ποιμαντικῶν ἐντύπων πρέπει νὰ ρυθμίζεται ἀνάλογα μὲ τὸ σκοπὸ καὶ τὸν προορισμὸ τους. Βιβλία ἢ περιοδικὰ μπορεῖ νὰ ἔχουν ἓνα μέγαλο ἢ μικρὸ σχῆμα. Ποιμαντικά ὅμως ἐντυπα ὅπως ἡ Ἐφημερίδα ἢ ἡ Ἀφίσα πρέπει νὰ ἔχουν τὸ μέγιστο σχῆμα. Πρέπει δὲ νὰ σημειωθῇ, ὅτι στὰ ποιμαντικά ἐντυπα περιλαμβάνεται καὶ ἡ λεγομένη Γίγαντοαφίσα, τῆς ὁποίας οἱ διαστάσεις εἶναι πολὺ μεγάλες, ὅπως τὸ δηλώνει καὶ ἡ λέξη¹.

Τὸ ἐξώφυλλο.

Τὸ ἐξώφυλλο εἶναι τὸ πρόσωπο τοῦ ἐντύπου. Ὅπως τὸ πρόσωπο εἶναι ἡ εἰκόνα καὶ ὁ καθρέφτης τοῦ ἀνθρώπου, ἔτσι καὶ τὸ ἐξώφυλλο εἶναι ἡ εἰκόνα καὶ ὁ καθρέφτης τοῦ ἐντύπου. Ἡ ὅλη σύνθεσις καὶ ἡ αἰσθητικὴ του ἐκφράζουν τὸ χαρακτῆρα του.

Τὰ λειτουργικά βιβλία δὲν ἔχουν, ὡς γνωστόν, ἐξώφυλλο ἰδιαίτερο. Λόγω τοῦ μεγέθους καὶ τοῦ ὄγκου τους εἶναι ὅλα δεμένα. Τὸ δέσιμό τους εἶναι συνήθως ἀπλὸ καὶ ὡς ὕλινὰ βιβλιοδεσίας χρησιμοποιοῦνται πανὶ ἢ δέρμα (πανόδετα ἢ δερματόδετα) σὲ μαῦρο, καφέ ἢ κόκκινο χρῶμα. Στὴν μπροστινὴ ἐπιφάνεια τοῦ ἐξωφύλλου ἐκτυπώνεται μὲ χρυσοτυπία ὁ τίτλος τοῦ βιβλίου (Ἱερατικόν, Ὁρολόγιον κ.λπ.), πλασιωμένος μὲ διάφορα ποικίλματα.

Τὰ θρησκευτικὰ περιοδικὰ, ἄλλα ἔχουν καὶ ἄλλα δὲν ἔχουν ἐξώφυλλο². Ὅσα θρη-

(*) Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 238 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 12 τεύχους.

* Σημείωσις: Τὸ πλῆρες καίμενο τῆς 4ης καὶ 5ης παραγράφου τῆς σελ. 238 τοῦ προηγουμένου τεύχους ἔχει ὡς ἐξῆς:

«Τὸ ὕψος τῶν λειτουργικῶν βιβλίων εἶναι, ὡς γνωστόν, ἀρχαιοπρεπές, βιβλικὸ καὶ ποιητικόν. Τὸ ὕψος αὐτό, παρ' ὅλα ὅσα λέγονται περὶ τοῦ ἀντιθέτου, ἐντυπωσιάζει καὶ ἱκανοποιεῖ βαθύτατα τοὺς πιστοὺς. Καὶ τοῦτο λόγῳ ἀσφαλῶς τοῦ κάλλους καὶ τῆς γλαφυρότητός του.

Τὸ ὕψος ἐξάλλου τῶν θρησκευτικῶν ἐντύπων εἶναι συνήθως διδακτικὸ καὶ αὐθεντικόν» κ.λπ.

1. Ἡ χρῆσις τῆς γίγαντοαφίσας γιὰ ποιμαντικοὺς σκοποὺς δὲν ἔχει ἀκόμη μελετηθῇ. Κάτι ἀντίστοιχο μποροῦν νὰ θεωρηθοῦν οἱ μεγάλες ταμπέλες ποὺ τοποθετοῦνται συνήθως στοὺς Ναοὺς μὲ τὶς ἐνδείξεις: «Βοηθεῖστε τὴν ἀποπεράτωσιν ἢ τὴν ἀγιογράφωσιν τοῦ Ναοῦ». Πάντως ἡ ποιμαντικὴ γίγαντοαφίσα εἶναι ἄλλο πράγμα καὶ ἔχει εἰδικὴ δεοντολογία.

2. Τὰ ἐντυπα ὅμως ποὺ δὲν ἔχουν ἐξώφυλλο κατατάσσονται μᾶλλον στὴν κατηγορίαν τῶν «Δελτίων» ἐπικοινωνίας καὶ ἐνημέρωσις καὶ ὄχι στὴν κατηγορίαν τῶν περιοδικῶν.

σκευτικά περιοδικά έχουν ιδιαίτερο εξώφυλλο, αυτό συνήθως αποτελείται είτε από θρησκευτικές εικόνες (του Χριστού, της Θεοτόκου και των Ἀγίων) είτε από θρησκευτικά και λειτουργικά σύμβολα. Ἐξώφυλλο έχουν επίσης όλα τὰ θρησκευτικά βιβλία, τὸ περιεχόμενο τοῦ ὁποίου εἶναι σχετικό μὲ τὸ θέμα τοῦ κάθε βιβλίου.

Τὸ ἐξώφυλλο ὅμως τῶν ποιμαντικῶν ἐντύπων ἔχει μιὰ διαφορετικὴ δεοντολογία. Καὶ μιὰ πρώτη ἀρχὴ τῆς δεοντολογίας αὐτῆς εἶναι ἡ ἐν σάρκω ση.

Ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἐμφανίσθηκε στὸν κόσμον ὡς ταπεινὸς ἄνθρωπος (ἐνσάρκωση ἢ ἐνανθρώπηση) καὶ ὅχι μὲ τὴν αἴγλη καὶ τὴ δόξα τοῦ θεικοῦ του μεγαλείου: «Ἐν μορφῇ Θεοῦ ὑπάρχων, ἑαυτὸν ἐκένωσε, μορφὴν δούλου λαβὼν, ἐν ὁμοιώματι ἀνθρώπων γενόμενος καὶ σχήματι εὑρεθεὶς ὡς ἄνθρωπος ἐταπείνωσεν ἑαυτόν...» (Φιλ. β' 6-8). Ὅταν ὁ Κύριος ἀπευθυνόταν στὸ π λ ῆ θ ο ς τ ὠ ν ἄ ν θ ρ ὡ π ο ν, ἀπέφυγε τὶς θεωρητικές ἀναλύσεις καὶ τὶς θεολογικὲς διατυπώσεις. Τὶς ἀναλύσεις αὐτὲς τὶς ἔκανε συνήθως στὸ στενὸ κύκλο τῶν Μαθητῶν του. Στους πολλούς, ὁ Θεάνθρωπος χρησιμοποιοῦσε τὴ γνωστὴ καὶ κατανοητὴ γλῶσσα τῆς καθημερινῆς ζωῆς καὶ πραγματικότητος. Ἔτσι, ὅταν μιλοῦσε στους «ὄχλους», ἀρχίζε συνήθως μὲ τὴν ἀφήγηση ἐνὸς περιστατικοῦ ἀπὸ τὴ ζωὴ τους ἢ μὲ τὴ διήγηση μιᾶς συμβολικῆς ἱστορίας (παραβολή) ποὺ ὁ Ἰδιὸς ἔφτιαχνε τὴ στιγμή ἐκείνη. Τὰ ἀπλά δὲ αὐτὰ περιστατικά καὶ τὶς συμβολικὲς ἱστορίες χρησιμοποιοῦσε ὁ Χριστὸς γιὰ νὰ ἐκφράσει ὕψιστες ἀλήθειες, οἱ ὁποῖες μὲ τὸν τρόπον αὐτὸ γίνονταν καὶ κατανοητές, ἀλλὰ καὶ εὐπρόσδεκτες ἀπὸ τὸ λαόν, ποὺ βρισκόταν σὲ πολὺ χαμηλὸ μορφωτικὸ ἐπίπεδο.

Μέσα στὰ πλαίσια τῆς ἐνσαρκωτικῆς αὐτῆς κηρυκτικῆς, ὁ Κύριος χρησιμοποιοῦσε τὶς εἰκόνες τοῦ ἡλίου, τῆς γῆς, τῆς βροχῆς, τοῦ ἀλατιοῦ, τοῦ ψωμοῦ, τῆς θάλασσας κ.λπ., καθὼς ἐπίσης καὶ τὰ περιστατικά τοῦ ὁργώματος, τῆς σπορᾶς, τοῦ θερισμοῦ, τοῦ τρυγητοῦ, τοῦ ψαρέματος, τῆς ἐργασίας, τῆς οἰκογενειακῆς ἀπασχόλησης κ.ά.

Ἡ σύνθεση τοῦ ἐξωφύλλου τοῦ ποιμαντικοῦ περιοδικοῦ διέπεται καὶ αὐτὴ ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τῆς ἐνσαρκώσεως. Αὐτὸ σημαίνει ὅτι τὸ ἐξώφυλλο τοῦ ποιμαντικοῦ ἐντύπου δὲν πρέπει νὰ ἔχει κανένα δείγμα τῆς ιδιότητάς του, ἀλλὰ νὰ φέρει τὸ ταπεινὸ ἔνδυμα καὶ τὴ μορφή τῆς καθημερινῆς ἀνθρώπινης ζωῆς. Μὲ ἄλλα λόγια, τὸ ἐξώ-

φυλλο τοῦ ποιμαντικοῦ ἐντύπου δὲν πρέπει νὰ ἔχει θρησκευτικὸ ἢ ἐκκλησιαστικὸ χαρακτήρα, ἀλλὰ νὰ ἀναφέρεται σὲ θέματα τῆς καθημερινῆς ζωῆς καὶ στὰ προβλήματα τῶν ἀνθρώπων.

Εἰδικότερα, τὸ ἐξώφυλλο ἐνὸς ποιμαντικοῦ ἐντύπου δὲν πρέπει νὰ ἔχει εἰκόνες τοῦ Χριστοῦ ἢ τῶν Ἀγίων καὶ ἄλλες καθιερωμένες θρησκευτικὲς καὶ ἐκκλησιαστικὲς συνθέσεις ἢ παραστάσεις. Ἐὰν ἓνα ἐντυπο ἀπευθύνεται π.χ. στους νέους, τὸ ἐξώφυλλο πρέπει νὰ ἔχει φωτογραφίες³, σχέδια ἢ παραστάσεις καὶ εἰκόνες ἀπὸ τὴ ζωὴ καὶ τὶς ἀπασχολήσεις τῶν νέων, ἀπὸ τὴν οἰκογενειακὴ, σχολικὴ, κοινωνικὴ ζωὴ τῶν νέων. Ἐὰν τὸ ἐντυπο ἀπευθύνεται στὴν οἰκογένεια, τὸ ἐξώφυλλο ἀντίστοιχα πρέπει νὰ περιέχει στοιχεῖα ἀπὸ τὴ ζωὴ καὶ τὰ προβλήματα τῆς οἰκογενείας κ.ο.κ.

Ὁ τίτλος.

Ὁ τίτλος τοῦ ποιμαντικοῦ ἐντύπου, ὅπως καὶ τὸ ἐξώφυλλο, δὲν πρέπει νὰ ἔχει σαφῶς ἐκκλησιαστικὸ ἢ θρησκευτικὸ χαρακτήρα. Τίτλοι ὅπως π.χ. Παντοκράτωρ, Χριστὸς, Θεοτόκος, Ἀγίος Νεκτᾶριος κ.λπ. μπορεῖ νὰ εἶναι κατ'ἀλληλοὶ γιὰ θρησκευτικὰ ἐντυπα ἢ βιβλία, εἶναι ὅμως ἀκατ'ἀλληλοὶ προκειμένου γιὰ ποιμαντικὰ ἐντυπα. Καὶ τοῦτο γιὰτὶ οἱ τίτλοι αὐτοὶ δὲν ἀνταποκρίνονται στὴν ἀρχὴ τῆς ἐνσαρκώσεως, ὅπως εἶπαμε. Ὅταν ὁ Θεάνθρωπος Κύριος μιλοῦσε γιὰ τὸν ἑαυτόν του ἔλεγε σταθερὰ καὶ ἀμετακίνητα ὅτι εἶναι «ὁ ἰ ὁ ς ἄ ν θ ρ ὡ π ο υ», ἓνας δηλαδὴ ἀπλὸς ἄνθρωπος. Ποτὲ δὲν ἀποκάλυψε τὴ θεϊκὴ του ιδιότητα, τοῦλάχιστον στὸ εὐρὺ κοινόν. Καὶ τοῦτο γιὰτὶ ἤθελε ἡ πίστη τῶν ἀνθρώπων νὰ μὴ εἶναι συνέπεια τῆς κατ'ἀπλήξῆς τους μπροστὰ στὴ θεία δόξα, ἀλλὰ ἀποτέλεσμα τῆς ἐλευθέρης καὶ ἀνεπηρέαστης ἐπιλογῆς τῆς θέλησής τους.

Ἐξάλλου, μὲ τὴ σαφῆ ἐκκλησιαστικὴ τιτλοφορία καὶ ἐμφάνιση τῶν ποιμαντικῶν ἐντύπων γίνεται καὶ ἓνα λάθος τακτικῆς. Διότι, μὲ τὸν τρόπο αὐτὸ γίνεται μιὰ κατὰ μέτωπον ἀναμέτρηση μὲ τὸ ἐκτὸς τῆς Ἐκκλησίας ἀναγνωστικὸ κοινόν. Τὸ κοινόν ὅμως αὐτό, ὅπως εἶπαμε, ὅχι μόνο δὲν κατανοεῖ τὴν ἐκκλησιαστικὴ ὀρολογία καὶ αἰσθητικὴ, ἀλλὰ καὶ νιώθει ὅτι ὅλα αὐτὰ εἶναι ξένα καὶ ἄσχετα μὲ τὸν τρόπο καὶ τὰ ἐνδιαφέ-

3. Ἡ φωτογραφία μπορεῖ νὰ εἶναι εἴτε μονόχρωμη (ἀσπρόμαυρη) εἴτε ἐγχρωμὴ. Περισσότερα γιὰ τὴ χρῆση τῆς φωτογραφίας στὰ ποιμαντικὰ ἐντυπα θὰ ἀναφέρουμε σὲ ἐπόμενο ἄρθρο.

ροντα τῆς σύγχρονης ζωῆς. Γι' αὐτό, τὸ μόνο πού μπορεί νὰ πετύχει κανεὶς μὲ τὸν ἄμεσο ἐκκλησιαστικὸ χαρακτήρα τοῦ τίτλου καὶ τῆς ἐμφάνισης ἑνὸς ποιμαντικοῦ ἐντύπου εἶναι ἡ αὐτόματη ἀπόρριψή του ἀπὸ τοὺς σύγχρονους ἐκκοσμιευμένους ἀνθρώπους.

Τὸ θέμα λοιπὸν τοῦ τίτλου τοῦ ποιμαντικοῦ ἐντύπου πρέπει νὰ ἀντιμετωπισθεῖ μέσα στὰ πλαίσια τῆς ἀρχῆς τῆς ἐνσαρκώσεως. Τέτοιοι τίτλοι μπορεί νὰ βρεθοῦν μέσα ἀπὸ τὴν καθημερινὴ ζωὴ, τὶς ἀσχολίες καὶ τὰ ἐνδιαφέροντα τοῦ ἀναγνωστικοῦ κοινοῦ τοῦ συγκεκριμένου ἐντύπου, ὅπως π.χ. ΕΡΓΑΣΙΑ καὶ ΖΩΗ (γιὰ ἐντυπο ἐργαζομένων), ΕΠΙΣΤΗΜΗ καὶ ΑΛΗΘΕΙΑ (γιὰ ἐντυπο ἐπιστημόνων), ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΕΠΙΛΟΓΗ (γιὰ ἐντυπο νέων) κ.λπ.

Ἐνα ἄλλο σχετικὸ θέμα πού χρειάζεται ιδιαίτερη προσοχὴ εἶναι τὸ σχῆμα ἢ ὁ τύπος τῶν γραμμάτων, μὲ τὰ ὁποῖα πρέπει νὰ ἀναγράφεται ὁ τίτλος καὶ τὰ ἄλλα στοιχεῖα πού καταχωρίζονται συνήθως στὸ ἐξώφυλλο τοῦ ποιμαντικοῦ ἐντύπου (κυρίως τοῦ περιοδικοῦ).

Καὶ τὸ θέμα αὐτὸ πρέπει νὰ ρυθμίζεται ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τῆς ἐνσαρκώσεως. Μὲ ἄλλα λόγια, τὰ γράμματα, μὲ τὰ ὁποῖα ἀναγράφεται ὁ τίτλος τοῦ ποιμαντικοῦ περιοδικοῦ πρέπει νὰ εἶναι κοινὰ καὶ ἀπλά, νὰ εἶναι δηλαδὴ τυπογραφικὰ στοιχεῖα, τὰ ὁποῖα χρησιμοποιοῦν ὅλα τὰ σύγχρονα ἐντυπα.

Στὸ σημεῖο αὐτὸ πρέπει νὰ ληθοῦν μερικὰ γιὰ τὴν χρῆση τῶν βυζαντινῶν γραμμάτων. Τελευταία παρατηρεῖται μιὰ προτίμηση τῶν βυζαντινῶν γραμμάτων γιὰ τὴν ἀναγραφή τῶν τίτλων τῶν διαφόρων ἐκκλησιαστικῶν ἐντύπων. Ἡ χρῆση ὅμως βυζαντινῶν γραμμάτων γιὰ τοὺς τίτλους τῶν ποιμαντικῶν ἐντύπων δὲν ἐνδείκνυται γιὰ τοὺς ἐξῆς δύο λόγους: Πρῶτον, γιατί ὁ χαρακτήρας τῶν γραμμάτων αὐτῶν εἶναι δυσανάγνωστος. Δὲν πρέπει νὰ παραθεωρεῖται τὸ γεγονός ὅτι τὰ βυζαντινὰ γράμματα εἶναι καλλιτεχνικὰ γράμματα. Ὡς ἐκ τούτου, τὰ γράμματα αὐτὰ χαρακτηρίζει τὸ καλλιτεχνικὸ στοιχεῖο, οἱ λεπτεῖς γραμμές, ἡ διακοσμητικὴ πλαισίωση τῶν γραμμάτων κ.λπ. Ὁ καλλιτεχνικὸς αὐτὸς χαρακτήρας εἶναι ἀπόλυτα σύμφωνος πρὸς τὴν τεχνολογία τῆς βυζαντινῆς τέχνης, γι' αὐτὸ καὶ τὰ γράμματα αὐτὰ χρησιμοποιοῦνται κυρίως γιὰ τὶς ἐπιγραφές τῶν ἀγιογραφιῶν καὶ τῶν εἰκόνων.

Λόγω λοιπὸν τοῦ καλλιτεχνικοῦ τους χαρα-

κτήρα, τὰ βυζαντινὰ γράμματα εἶναι δυσανάγνωστα. Ἀποτελεῖ ἐπομένως οὐσιαστικὸ μειονέκτημα ἑνὸς ἐντύπου νὰ ἔχει τὸν τίτλο του γραμμένο μὲ βυζαντινὰ γράμματα. Καὶ τοῦτο γιατί ἔτσι δὲν δίνει ἄμεσα, καθαρὰ καὶ δυνατὰ τὸ μήνυμα πού θέλει νὰ δώσει μὲ τὸν τίτλο του. Πῶς λοιπὸν εἶναι δυνατόν ἕνας σύγχρονος ἄνθρωπος νὰ ἀγοράσει ἕνα ἐντυπο, τοῦ ὁποῖου δὲν μπορεί νὰ διαβάσει ὁ ὅτι τὸν τίτλο;

Δεύτερον, γιατί ὁ χαρακτήρας τῶν βυζαντινῶν γραμμάτων εἶναι ὅπωςδήποτε ἐκκλησιαστικός. Μὲ βυζαντινὰ γράμματα γράφονταν τὰ χειρόγραφα κείμενα τῶν Ἀκολουθιῶν καὶ τὰ θεολογικὰ ἔργα τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας, καθὼς καὶ τὰ πρῶτα ἐντυπα ἐκκλησιαστικὰ βιβλία. Ἐτσι, μὲ τὴν χρῆση βυζαντινῶν γραμμάτων στὸν τίτλο καὶ τὸ ἐξώφυλλο ἑνὸς ποιμαντικοῦ ἐντύπου τὸ ἱεροποιούμε ἄμεσα καὶ τοῦ δίνουμε ἐκκλησιαστικὸν χαρακτήρα μὲ ἀποτέλεσμα νὰ περιορίζουμε τὴν κυκλοφορία του στὰ περιορισμένα πλαίσια τῶν θρησκευομένων ἀνθρώπων. Διότι, ὅπως εἶπαμε καὶ πρὶν ὅλα, ὁ ἐκκοσμιευμένος ἄνθρωπος, πού συνήθως εἶναι καὶ προκατειλημμένος γιὰ τὰ θέματα τῆς Ἐκκλησίας, θὰ ἀπορρίψει ἀσυζητητὶ τὸ ἐντυπο αὐτό, μόνο καὶ μόνο διότι τὰ βυζαντινὰ γράμματα μαρτυροῦν τὸν ἐκκλησιαστικὸν χαρακτήρα του.

Ἡ χρῆση τῶν βυζαντινῶν γραμμάτων, πέρα ἀπὸ τὰ μειονεκτήματα πού παρουσιάζει στὸν τομέα τῶν ποιμαντικῶν ἐντύπων, ἀποτελεῖ, κατὰ τὴν γνώμη μας, μιὰ τάση ἐποχιακοῦ χαρακτήρα (μόδα), πού προέκυψε ἀπὸ τὴν στροφή τῆς θεολογικῆς σκέψης στὴν ὁρθόδοξη πνευματικότητα τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας, τὰ ἔργα τῶν ὁποίων, στὰ παλαιὰ βιβλία, εἶναι γραμμένα μὲ βυζαντινὴ γραφή, ὅπως εἶπαμε. Ἡ στροφή ὅμως αὕτη πρέπει νὰ ἀναφέρεται στὸ πνεῦμα τῆς πατερικῆς θεολογίας καὶ πνευματικότητος καὶ νὰ μὴ περιορίζεται μόνο στὴν χρῆση... τοῦ σχήματος τῶν γραμμάτων. Γιατί, ὅπως ἐτόνισε πολὺ χαρακτηριστικὰ ὁ ἀπόστολος Παῦλος «τὸ γράμμα ἀποκτείνει, τὸ πνεῦμα ζωοποιεῖ» (Β' Κορ. γ' 6).

(Συνεχίζεται)

Γιὰ ὅ,τι ἀφορᾷ στὸν «ΕΦΗΜΕΡΙΟ» πρέπει νὰ ἀπευθύνεσθε στὴ Διεύθυνση τοῦ Περιοδικοῦ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», ὁδὸς Ἰωάννου Γενναδίου 14, 115 21 Ἀθήνα — Τηλ. 72.18.308.

Η "ΑΝΤΙΓΟΝΗ,, ΤΟΥ ΣΟΦΟΚΛΗ

Αισθητική ανάλυση

Τοῦ Ἀρχιμ. ΔΑΝΙΗΛ Ε. ΣΑΠΙΚΑ

Καθ. Θεολόγου - Γεν. Ἱατροῦ

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑ

Γεννήθηκε τὸ 496 π.Χ. στὸν Ἰππιο Κολωνὸ τῆς Ἀθήνας. Μόλις 28 χρονῶν κέρδισε τὸ πρῶτο βραβεῖο, στοὺς Δραματικούς ἀγῶνες, μὲ τὸ ἔργο «ΤΡΙΠΤΟΛΕΜΟΣ» συναγωνιζόμενος τὸν Αἰσχύλο. Διακρίθηκε πάρα πολλές φορές καὶ τὸ 441, μετὰ τὴν παρουσίαση τῆς «Ἀντιγόνης» ἐκλέχθηκε συστράτηγος τοῦ Περικλῆ, στὸν Σαμιακὸ πόλεμο. Ἐγραψε περίπου 120 τραγωδίες, ἀπὸ τίς ὁποῖες σώζονται μόνο ἑπτὰ. Ὁ WIL-LANOWITZ τίς τοποθετεῖ μὲ τὴν ἐξῆς σειρά:

1) Ἀντιγόνη, 2) Αἴας, 3) Οἰδίπους Τύραννος, 4) Ἡλέκτρα, 5) Τραχινίαι, 6) Φιλοκτήτης, 7) Οἰδίπους ἐπὶ Κολωνῷ.

ΤΑ ΠΡΟ ΤΗΣ ΤΡΑΓΩΔΙΑΣ

Μετὰ τὴν αὐτοτύφλωση τοῦ Οἰδίποδα καὶ τὴν αὐτοεξορία του ἀπὸ τὴν Θήβα, οἱ δύο γιοὶ του Πολυνείκης καὶ Ἐτεοκλῆς συμφωνοῦν νὰ ἔχουν τὴν βασιλεία ἕνα χρόνο ὁ ἕνας καὶ ἕνα χρόνο ὁ ἄλλος. Μετὰ τὸ τέλος τοῦ πρῶτου χρόνου ὁ Ἐτεοκλῆς ἀρνεῖται νὰ παραδώσει τὴν ἐξουσία στὸν ἀδελφὸ του, ὁ ὁποῖος πηγαίνει στὸ Ἄργος καὶ ἀφοῦ παντρεύεται τὴν κόρη τοῦ Ἀδραστου ἐκστρατεύει ἐναντίον τῆς Θήβας μαζί μὲ ἄλλους ἑξι («Ἐπτὰ ἐπὶ Θήβας» τοῦ Αἰσχύλου). Γιὰ νὰ δοθεῖ ἕνα τέλος στὸν πόλεμο ἀποφασίζεται νὰ μονομαχήσουν τὰ δύο ἀδελφία. Κατὰ τὴν διάρκεια τῆς μονομαχίας σκοτώνονται καὶ τὰ δύο ἀδελφία καὶ ἔτσι λύνεται ἡ πολιορκία τῆς Θήβας. Ὁ νόμιμος διάδοχος τοῦ θρόνου, Κρέοντας, ἀδελφὸς τῆς Ἰοκάστης, ἀπαγορεύει τὴν ταφὴ τοῦ Πολυνείκη καὶ ἀπειλεῖ μὲ θάνατο ὁποιονδήποτε παραβιάσει τίς ἐντολές του.

ΤΑ ΤΗΣ ΤΡΑΓΩΔΙΑΣ

Στὸν πρόλογον, στίχοι 1-99 ἐμφανίζονται οἱ δύο κόρες τοῦ Οἰδίποδα, ἡ Ἀντιγόνη καὶ ἡ Ἰσμήνη. Ἡ Ἀντιγόνη προσπαθεῖ νὰ πείσει τὴν ἀδελφὴ τῆς νὰ τὴν βοηθήσει νὰ θάψουν τὸν Πολυνείκη. Ὅμως ἡ Ἰσμήνη διστάζει φοβούμενη τίς ἀπειλές τοῦ Κρέοντα.

Πάροδος, στίχοι 100-161: Ὁ χορὸς ποὺ ἀπαρτίζεται ἀπὸ γέροντες τῆς Θήβας, ὕμνει τοὺς

θεοὺς καὶ τοὺς εὐχαριστεῖ ποὺ βοηθήσαν νὰ τελειώσει ὁ πόλεμος.

Α' Ἐπεισόδιον, στίχοι 162-331: Ἐμφανίζεται ὁ Κρέοντας, ὁ ὁποῖος ἀφοῦ λέει ὅτι νομίμως κατέχει τὴν ἐξουσία, ἀρχίζει νὰ ἀναπαύσει τίς πολιτικές του ἀρχές καὶ ἀναγγέλει τὴν ἀπόφασή του νὰ θάψῃ ὁ Ἐτεοκλῆς μὲ ὅλες τίς τιμὲς καὶ ὁ Πολυνείκης νὰ μείνῃ ἄταφος, ἔρμαιο τῶν πετηνῶν καὶ τῶν ἀγρίων ζώων.

Ἐκείνη τὴν στιγμὴ ἔρχεται ὁ φύλακας νὰ ἀναγγεῖλει ὅτι κάποιος τόλμησε νὰ παραβῇ τίς ἐντολές του. Ἐξαγριωμένος ὁ Κρέοντας, ἀπειλεῖ ὅλους ὅτι θὰ τοὺς τιμωρήσῃ σκληρὰ ἀνὰ δὲν ἔχουν τὸν δρόστη.

Α' Στάσιμον, στίχοι 332-375: Ὁ χορὸς ἐξυμνεῖ τὸ πολυμήχανο ἀνθρώπινο πνεῦμα, τὸ ὁποῖο ἔστιν ὅτι μπορεῖ νὰ ὑπερνικήσῃ καὶ τὸ μεγαλύτερον ἐμπόδιον.

Β' Ἐπεισόδιον, στίχοι 376-581: Ὁ φύλακας μπαίνει ὀδηγώντας τὴν Ἀντιγόνη, τὴν ὁποία παρουσιάζει ὡς παραβάτριά τῆς ἐντολῆς τοῦ Κρέοντα. Στὶς ἐρωτήσεις τοῦ Κρέοντα ἡ Ἀντιγόνη ἀπαντᾷ χωρὶς φόβον ὅτι προτίμησε νὰ φανεῖ συνεπὴς στοὺς ἀγραφους νόμους. Παράλληλα ἐμφανίζεται ἡ Ἰσμήνη, ἡ ὁποία προσπαθεῖ νὰ μοιραστῇ τίς εὐθύνες τῆς ταφῆς τοῦ Πολυνείκη. Ἡ Ἀντιγόνη ὅμως τὴν διαψεύδει καὶ ὁ Κρέοντας διατάζει νὰ ὀδηγηθοῦν καὶ οἱ δύο ἀδελφές στὸ παλάτι.

Β' Στάσιμον, στίχοι 582-625: Ὁ χορὸς θρηγεῖ γιὰ τὴν ἀσπράθεια τῆς ἀνθρώπινης εὐτυχίας καὶ μακαρίζει ἐκείνους οἱ ὁποῖοι κατορθώνουν νὰ περάσουν τὴν ζωὴ τους μακριὰ ἀπὸ τίς συμφορές καὶ τὴν δυστυχία.

Γ' Ἐπεισόδιον, στίχοι 626-780: Ἐμφανίζεται ὁ Αἰμώνας, γιὸς τοῦ Κρέοντα, ὁ ὁποῖος προσπαθεῖ μὲ πλάγιον τρόπο νὰ πείσει τὸν πατέρα του νὰ μὴν θανατώσῃ τὴν Ἀντιγόνη λέγοντας ὅτι ἕνας τύραννος δὲν πρέπει νὰ πηγαίνει ἐνάντια στὴν θέληση τῆς πόλης, διότι ὁλόκληρος ὁ λαὸς θρηγεῖ γιὰ τὸν ἐπιβεβλημένον θάνατό της.

Γ' Στάσιμον, στίχοι 781-800: Ὁ

χορός παρασυρμένος από τον άτυχο έρωτα της Άντιγόνης και του Αἰμώνα, ύμνει την παντοδυναμία του Έρωτα. «Έρωσ άνίκατε μάχαν».

Δ' Επεισόδιο, στίχοι 801-943: Η Άντιγόνη οδηγείται από τους φύλακες στον τόπο που πρόκειται να θανατωθεί. Ο χορός προσπαθεί να την έμψυχώσει και να την παρηγορήσει.

Δ' Στάσιμο, στίχοι 944-987: Ο χορός μιλάει για την παντοδυναμία της Μοίρας.

Ε' Επεισόδιο, στίχοι 988-1114: Ο Τειρεσίας κατηγορεί τον Κρέοντα ότι προκαλέσε την όργη των θεών και τον παρακινεί να θάψει τον Πολυνείκη. Ο Κρέοντας τον βρίζει και λέει ότι δεν θα έπιτρέψει ποτέ αυτή την ταφή. Ο χορός προσπαθεί να μεταπείσει τον Κρέοντα και τον συμβουλεύει να ελευθερώσει την Άντιγόνη και να θάψει τον Πολυνείκη. Τελικά ο Κρέοντας πείθεται.

ΣΤ' Στάσιμο, στίχοι 1115-1154: Ο χορός επικαλείται τον Διόνυσο προστάτη της Θήδας να απαλλάξει την πόλη από το μίσημα.

Έξοδος, στίχοι 1155-1353: Έμφανίζεται ο άγγελος ο οποίος ανακοινώνει την αυτοκτονία του Αἰμώνα και της Άντιγόνης. Η Εύρυδίκη, μητέρα του Αἰμώνα, που ήταν παρούσα στην αναγγελία του θανάτου του γιου της, φεύγει σιωπηλά ενώ ο χορός εκδηλώνει την άνησυχία του για μια νέα συμφορά. Ο Κρέοντας θρηνεί για τον γιο του μέχρι που έρχεται και η αναγγελία του θανάτου της Εύρυδίκης. Δεν έχει πια τίποτα καλό να περιμένει από τη ζωή και μετανωμένος για ό,τι έκανε επικαλείται τον θάνατο. Ο χορός βλέποντας την φοβερή δυστυχία που έφερε η άποψη του Κρέοντα φάλλει ότι, ή ευδαιμονία των ανθρώπων βρίσκεται στην φρόνηση, ενώ ή άλαζονεία και ή ασέβεια προς τους θεούς γίνεται πάντα ή άφορμή των μεγάλων συμφορών.

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΗΡΩΩΝ

ΑΝΤΙΓΟΝΗ: Ίσως είναι ή τελειότερη μορφή σε όλη την έλληνική δραματουργία. Ένας χαρακτήρας πολυσύνθετος. Δεν θα ήταν δύσκολο να την χαρακτηρίσει κανείς, την στιγμή που τα ίδια της τα λόγια, οι πράξεις της, ή συμπεριφορά της άναδεικνύουν την προσωπικότητά της. Είναι μια γυναίκα που δεν φοβάται και δεν υποτάσσεται σε κανέναν. Οδηγός της είναι το συναίσθημα και όχι ή λογική. Δεν άντιδρά στην άτίμωση του Πολυνείκη γιατί έτσι υπαγορεύουν οι άγραφοι νόμοι, αλλά και γιατί σπρώχνεται από το αίσθημα

της άδελφικής αγάπης. "Άλλωστε όπως λέει και ή ίδια έχει γεννηθεί μόνο για να αγαπάει (στίχος 523).

Το θάρρος της και ή ευσέβειά της προς τους θεούς φαίνονται στους στίχους 446-55. Ο Κρέοντας την ρωτάει αν ήξερε την διαταγή του. Θα μπορούσε να άρνηθεί ότι ήξερε και να ξεφύγει από οποιαδήποτε κατηγορία. "Όχι μόνο δεν το άρνείται αλλά του εξηγεί ότι το έκανε γιατί δεν ήταν διαταγή του Δία και της Δίης αλλά διαταγή ενός θνητού.

Δεν φοβάται τις ευθύνες και γι' αυτό διαφεύδει την Ίσμήνη όταν εκείνη προσπαθεί να έμφανιστεί στον Κρέοντα σαν συνεργός. "Όμως πέρα άπ' όλα αυτά δεν παύει ή Άντιγόνη να είναι και γυναίκα. Η ιδέα του θανάτου δεν την τρομάζει, όμως είναι και αυτή ένας άπλός άνθρωπος, με αδυναμίες, γι' αυτό όταν την οδηγούν στην φυλακή θρηνεί την τύχη της. Λυπάται που δεν μπόρεσε να ολοκληρωθεί σαν γυναίκα, δημιουργώντας μια οικογένεια, αλλά πεθαίνει ολοκληρωμένη σαν άτομο, ξέροντας, ότι πάνω άπ' όλα έκανε το χρέος της υπηρετώντας τους νόμους της ήθικης.

ΙΣΜΗΝΗ: Δεν έχει την ήρωική ψυχή της άδελφής της, ή οποία εξεγείρεται και επαναστατεί μπροστά στο άδικο. Φοβάται και δεν διστάζει να το δείξει, σ' αυτήν ή λογική υπερτερεί το συναίσθημα. Έτσι παρουσιάζεται στον πρόλογο της τραγωδίας. Άλλά ή μεταστροφή της στο δεύτερο έπεισόδιο είναι αίσθητη.

Στίχος 558: «Κι όμως ή ευθύνη της πράξεώς μας είναι ίση και για τις δυό μας». Μ' αυτά τα λόγια προσπαθεί να συμπαρασταθεί στην άδελφή της. Έτσι, όταν ο Κρέοντας την άποκαλεί «άφρων», άφου προτίμησε να κάνει άσχημες πράξεις μαζί με τους κακούς, ή Ίσμήνη άπαντάει: «Πώς είναι δυνατόν να ζω μόνη, χωρίς αυτή έδω». Η άδελφική αγάπη, ή ίδια που παρακίνησε την Άντιγόνη να θάψει τον άδελφό της, οδηγεί την Ίσμήνη να μοιραστεί τις ευθύνες μαζί με την άδελφή της. Η μεγάλη της δυστυχία, για τα γεγονότα που έχουν συμβεί στην μέχρι τώρα ζωή της, διακρίνεται στον στίχο 564: «Τό μυαλό στους δυστυχισμένους φεύγει άπ' την θέση του».

ΚΡΕΟΝΤΑΣ: Είναι ένας άνθρωπος ικανός, άυστηρός και με μεγάλη άυτοπεποίθηση. Διακηρύσσει ότι είναι ο νόμιμος διάδοχος της εξουσίας και ότι ή πατρίδα γυ' αυτόν είναι υπεράνω όλων (στ. 162-210).

Ο έγωϊσμός του και ή άλαζονεία φαίνεται από τα πιστεύω του ότι μπορεί να κυβερνά όχι μόνο τους ζωντανούς αλλά και τους νεκρούς. Έτσι χαρακτηρίζοντας προδότη τον Πολυνείκη και άπαγορεύοντας την ταφή

(ΣΥΝΕΧΕΙΑ εις την σελίδα 274)

ΒΑΛΩΜΕΝ ΑΡΧΗΝ

ΤΟΥ Κ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ Μ. ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΥ
Ἑπ. Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

Πάγια γραμμὴ

«Ὅταν ὅλα δείχνουν ὅτι τέλειωσαν, ἐσὺ νὰ φέρεσαι σὰν ὅλα νὰ μποροῦν νὰ ξεκινήσουν ἀπὸ τὴν ἀρχή». Αὐτὴ τὴ φράση συνήθιζε νὰ ἐπαναλαμβάνει πνευματικὸς γέροντας στὰ πνευματικὰ του τέκνα. Πολλὲς φορές αὐτὸ ἤχοῦσε παράξενα, ὅταν ὅλα στὴ ζωὴ μας ἦταν τόσο μπλεγμένα, γυνομένα κουδάρι μπερδεμένο καὶ ἦταν σκέτὴ ματαιοπονία νὰ φάχουμε γιὰ τὴν ἀρχὴν σὲ μιὰ ζωὴ σχοινοτενῆ γεμάτῃ κόμπους ἀλυτους ποὺ τὴ μετράγαμε μὲ τοὺς λυγμούς μας. Τότε, ὡς ἄλλος Μεγαλέξαντρος, μᾶς πρότεινε τὴν πνευματικὴ σπάθη γιὰ νὰ κόψουμε τοὺς ὅποιους γόρδιους δεσμούς καὶ νὰ ξεκόψουμε ἀπὸ αὐτὴ τὴν ἡττοπάθεια. «Μόνον Ἔνας μποροῦσε νὰ πεῖ τὸ «τετέλεσται». Ἐμεῖς, ὀφείλουμε ν' ἀρχίζουμε πάλι ἀπὸ τὴν ἀρχή».

Ὅταν ἀργότερα μὲ ἀξίωσε ὁ Θεὸς νὰ πέσουν στὰ χέρια μου τὰ ἀσκητικὰ ἔργα τοῦ Ἀδῶ Δωροθέου αἰσθάνθηκα ὅτι αὐτοῦ τοῦ τύπου ἡ καθοδήγηση ἦταν πάγια γραμμὴ τῶν πνευματικῶν ὁδηγῶν. Τρόπον τινα «ἀπαγορεύεται ἡ ἀπελπισία καὶ ἡ ἀπόγνωση». Αὐτὸ δὲν σημαίνει ὅτι δὲν θὰ ἔλθουμε σὲ καταστάσεις ἀπελπιστικὲς καὶ ἀπόγνωσης. Αὐτὲς οἱ καταστάσεις εἶναι κατὰ τὴν ἐπιμέλειαν τοῦ Θεοῦ γιὰ τοὺς ἀνθρώπους. Οἱ πνευματικοὶ ὁδηγοὶ ὅμως ἀντιτάσσουν τὸν ἄρτον τὸν ἐπιούσιον.

Ὁ Ἀδῶς Δωροθέος ὅταν εὑρίσκει σὲ μιὰ ἄρνη ἀπελπισία τὸν ἀδελφὸ Δοσίθεο ποὺ τοῦ εἶχαν ἐμπιστευτεῖ ὁ ἡγουμένος Σέριδος καὶ ὁ Γέρον Βαρσανούφιος, μετὰ ἀπὸ τὶς κατάλληλες νοουθεσίες, συνήθιζε νὰ τοῦ λέει:

«Ὁ Θεὸς συγχωρήσῃ σοι. Ἐγείρε, ἀπὸ τοῦ νῦν ὁ ἄλωμ ἐν ἀρχῇ. Σπουδάσωμεν τοῦ λοιποῦ καὶ ὁ Θεὸς βοηθεῖ. Εὐθὺς δὲ ὡς ἤκουεν,

ἡγείρετο τρέχων μετὰ χαρᾶς εἰς τὴν ὑπηρεσίαν...».

Ἡ σὲ ἄλλη περίπτωσις:

«Ἐγείρε, ὁ Θεὸς συγχωρήσῃ σοι· πάλιν ὁ ἄλω ἐν ἀρχῇ. Διόρθωσαι λοιπόν. Ὁ δὲ εὐθὺς μετὰ πίστεως ἀπετινάσσετο τὴν λύπην καὶ ἀπῆρχετο εἰς τὸ ἔργον αὐτοῦ»*.

Ὁ ἄνθρωπος ἔχει τὴν τάση καὶ τὴ διάθεση πολλὰς φορές νὰ τὰ παρατάει ὅλα στὴ μέση. Ἀρχισε κάτι μὲ προθυμία; Πίστεψε ὅτι ἡ ἀρχὴ εἶναι τὸ ἥμισυ τοῦ παντός; Ὅταν ἔφθασε ὅμως στὰ μισὰ ἢ ἀκόμα καὶ μὲ τὶς πρώτες δυσκολίες καὶ ἀντιξοότητες σταματᾷ, παραιτεῖται ἀπὸ κάθε προσπάθεια ἐκείνη ἀκριδῶς τὴ στιγμή ποὺ ἔπρεπε νὰ τὴ συνεχίσει.

Πόσες φορές, ἀλήθεια, ἀπογοητευμένοι ἀπὸ τὶς ἀποτυχημένες μας δοκιμὲς, ἀπὸ τὰ ἐμπόδια, ἀπὸ τὶς ἀτυχίες, ἀηδιασμένοι ἀπὸ τὸν ἑαυτὸ μας γιὰτὶ πάλι δὲν τὰ καταφέραμε κι οἱ προθέσεις μας παρέμειναν σὲ ἐπίπεδο «εὐσεβῶν πόθων», ἀποκαμιωμένοι ἀπὸ τὸν κόπο, ξεμένουμε στὰ μισὰ τοῦ δρόμου ψιθυρίζοντας τὸν καθαφικὸ στίχο «δὲν ἔχει πλοῖο γιὰ σέ, δὲν ἔχει ὁδὸ».

Τότε εἶναι ποὺ ἔχουμε ἀνάγκη ἀπὸ κάποιον ἄλλο πρὸ δυνατό ἀδελφὸ, πατέρα καὶ συμπαράστατὴ γιὰ νὰ μᾶς πεῖ: «Πάλιν θάλε ἀρχήν... καὶ ὁ Θεὸς βοηθεῖ. Ὁ Θεὸς συγχωρήσῃ σοι». Κι αὐτὴ ἡ συγχώρεση τοῦ Θεοῦ γίνεται συν-χώρηση, συμπορεία, συνοδία, αὐτὴ ἡ ἴδια ἡ Ὁδός.

Ἐχει καὶ πλοῖο καὶ ὁδὸ

Μ' αὐτὲς τὶς σκέψεις εἶπα νὰ ἐγκαινιάσω τὴ σειρά τῶν ἄρθρων μου μὲ τὴν ἀρχὴ τῆς Ἰνδίκτου, γιὰ τὸ νέο ἐκκλησιαστικὸ ἔτος ποὺ ἀρχίζει μὲ τὴν 1η Σε-

πτεμβρίου. Ἡ ἀρχὴ τοῦ μᾶς θρίσκει μουδιασμένους μὲ ὅλα αὐτὰ ποὺ συνέδησαν καὶ συμβαίνουν σὲ τοπικὸ καὶ διεθνὲς ἐπίπεδο. Μὲ κομμένη τὴν ἀνάσα, μὲ τὸ δάκτυλο στὴ σκανδάλη ἀναμένει ὅλος ὁ κόσμος τὶς ἐξελεύσεις.

Κι ὁ καθένας μας, σὲ προσωπικὸ πλέον ἐπίπεδο, ἀναμένει μὲ φόβο τί τέξεται ἢ ἐπιούσα. Κι ὅλο θέλει νὰ ἀναβάλλει τὴν ἔναρξιν τῶν ἐργασιῶν. Φοβάται τὴν ἐπανάληψη, τὴν ἐπιστροφή στὰ ἴδια καὶ στὰ ἴδια, τοὺς κύκλους ποὺ διαγράφει καὶ ποὺ συνιστοῦν τελικὰ ἕναν φαῦλο κύκλο. «Ἰδια γεῦση» τοῦ ψιθυρίζει μὲ πειρασμικὴ φωνή. Κι ἅμα στὴν ἀρχὴ οἱ συνθήκες προβάλλονται μ' αὐτὸν τὸν τρόπο τότε τί θ' ἀπογίνουμε στὴ μέση ἢ στὸ τέλος τῆς φετεινῆς πορείας;

Ἡ φωνὴ τοῦ Ἀβδᾶ Δωροθέου εἶναι ἐνισχυτικὴ σ' αὐτὴ τὴν κατάστασι πραγματιῶν. Δὲν θγάνει τὸν ἑαυτό του ἀπ' ἑξῶ. «Ἐγείρε, ἀπὸ τοῦ νῦν ὁ ἄ λ ω μ ε ν ἄ ρ χ ῆ ν». «Ἀς κάνουμε ἀπόψε μιὰν ἀρχή. Τώρα νὰ μὴ περιμένουμε μέτρα ποὺ ὁ ἄνθρωπος θάνει στὸ χρόνο. Αὔριο, ἀπὸ Δευτέρα κλπ. Τ ὁ ρ α!»

Καὶ τὴν ἀρχὴν δὲ θὰ τὴν κάνουμε μόνοι μας. «Βά-
λουμεν ἀρχήν». Πληθυντικὸς ἀριθμὸς. Δὲν εἶναι μιὰ
προστακτικὴ σὲ δεῦτερο ἐνικὸ πρόσωπο. Κι αὐτὸ δὲν
ἀποκλείεται ὅπως εἶδαμε. Στὴν «ἀρχή» συμπεριλαμβά-
νεται καὶ τὸν ἴδιο τοῦ τὸν ἑαυτό. «Βάλουμεν ἀρχήν». Δὲν
ἀποκόπτεται ἀπὸ τὸν ἄλλο. Δὲν παίρνει ἀπόστασι.
Μένει πλάι του. Κι ὁ ἄλλος τὸ αἰσθάνεται ἔτσι. «Ὅτι
εἶναι δίπλα του. Ἔτσι παίρνει θάρρος, ἐνισχύεται, πο-
ρεύεται. Δὲν κάνει μόνο ἀρχή, ἀλλὰ εἶναι ἀποφασι-
σμένος νὰ προχωρήσει ὅ,τι κι ἂν συμβεῖ. Καὶ νὰ στα-
ματήσει, θὰ ξαναρχίσει.

«Ἐκεῖνο ποὺ μοῦ δίνει δύναμιν στὸν ἀγῶνα μου,
ἔλεγε ἐνορίτης σὲ φίλο ἱερέα, εἶναι ὅτι τὴ στιγμὴ τῆς
δυσκολίας μου σὲ σκέπτομαι δίπλα μου. Ξέρω ὅτι εἶσαι
μὲ τὴν προσευχὴ σου. Γνωρίζω ἀκόμα ὅτι ἂν σὲ καλέ-
σω θὰ ἔλθεις ὅσο γίνεται πιὸ γρήγορα. Θὰ κλέψεις
χρόνο ἀπὸ τὸ δικό σου κι ἀπὸ τῆς οἰκογενείας σου
γιὰ νὰ μοῦ σταθεῖς. Κι ἂν δὲν μπορέσεις ἐκεῖνη τὴ
συγκεκριμένη στιγμὴ ἐμένα δὲν μὲ πειράζει. Εἶναι
σὰ ν' ἀκούω τὴ φωνή σου μὲ τὰ δανεισμένα ἀπὸ τὸν
Ἀβδᾶ Δωροθέο, ὅπως μοῦ ἔλεγε τὴν ἄλλη φορὰ, λό-
για: Σήκω νὰ δάλουμε ἀπὸ τώρα ἀρχή. Ἀς ἀγωνι-
στοῦμε ἀπὸ τώρα καὶ ἐμπρός, καὶ ὁ Θεὸς θὰ βοηθήσει».

Σ' ὅλη τὴ φετινὴ χρονιά, σεβαστοὶ καὶ ἀγαπητοὶ
μοῦ Ἐφημέριοι, ὡς προσπαθήσουμε, ὅχι μόνο ἐμεῖς οἱ
ἴδιοι ν' ἀρχίζουμε πάλι καὶ πάλι, ἀλλὰ νὰ θρυσκόμα-

στε πάντα δίπλα σὲ ὅλους ἐκείνους ποὺ θέλουν ἀλλὰ
καὶ σὲ ὅσους ἀκόμα δὲν θέλουν νὰ δάλουν ἀρχή... «καὶ
ὁ Θεὸς βοηθεῖ»!

* Βλ. Ἀβδᾶ Δωροθέου, Ἔργα ἀσκητικὰ. Εἰσα-
γωγή, κείμενο, μετάφραση, σχόλια, πίνακες. Ἀθήνα, Ἐκδ.
«Ἐτοιμασία», Ἰ. Μ. Ἀγ. Ἰωάννου Προδρόμου Καρέα, 1981,
τὸ κεφάλαιο «Περὶ τοῦ Ἀβδᾶ Δωροθέου», παράγραφο 6, στίχοι
19-21, 32-34, σ. 58 καὶ 59.

ΕΡΜΗΝΕΙΑΙ ΕΥΣΕΒΕΙΣ

τοῦ ψυχωφελεστάτου καὶ θαυμαστοῦ βιβλίου
ὀνομαζομένου

ΠΕΡΙ ΜΙΜΗΣΕΩΣ ΧΡΙΣΤΟΥ

μὲ στόχασες πνευματικαῖς καὶ κατάνυξιν
εἰς κάθε κεφάλαιον

Ἡ «Μίμησις» αὐτὴ τοῦ Χριστοῦ διαφέρει θα-
σικῶς ἀπὸ ὅλες τὶς μέχρι τώρα μεταφράσεις εἰς
τὴν ἐλληνικὴν. Εἶναι ἡ πληρεστέρα, ἀπὸ ὀρθο-
δόξου ἐπόψεως.

Ἀνατύπωσις καλαίσθητος κατὰ τὸ πρωτότυ-
πον ἐκδόσεως Ἐνετίας, ἔτους 1770. Μὲ ἔγκρι-
σιν καὶ εὐλογίαν τῆς Ἱ. Συνόδου τῆς Ἐκκλη-
σίας μας.

Σελίδες 532, ἐξώφυλλον εἰς τετραχρωμίαν,
δρχ. 800 (πλέον ταχυδρομικά).

Κεντρικὴ διάθεσις: Ἀποστολικὴ ἡ
Διακονία, Ἰακίου 1, 115 21 Ἀθήνα, τηλ.
722.8008.

Η "ΑΝΤΙΓΟΝΗ" ΤΟΥ ΣΟΦΟΚΛΗ

(ΣΥΝΕΧΕΙΑ από την σελίδα 271)

του, πάει ενάντια στους θεούς και στους άγραφους νόμους.

Παρ' όλα αυτά φοβάται ότι κάποιος μπορεί να πάει ενάντια στην διαταγή του. Γι' αυτό προσπαθεί με τα λόγια του να αποτρέψει οποιοδήποτε επίδοξο παραβάτη. Το είναι αδύνατο να καταλάβει το ιερό καθήκον της Αντιγόνης και δεν διστάζει να την καταδικάσει σε θάνατο. Η απόφασή του είναι αμετάκλητη ακόμα κι όταν ο ίδιος του ο γιός τον παρακαλεί να συγχωρήσει την Αντιγόνη. Έτσι εκδηλώνοντας τις τυραννικές του αρχές φέρνει την δυστυχία, όχι μόνο στην οικογένειά του, αλλά και σε όληκληρη την πόλη. Δεν διστάζει να δρίσει τον Τειρεσία που προσπαθεί να τον μεταπείσει. Φτάνει μέχρι στην «Ψδρι» όταν λέει: «δεν θά επιτρέψω την ταφή έστω κι αν οι άστοι άρπάξουν το πτώμα και το φέρουν μπροστά στον θρόνο του Δία» (1039 - 1041).

Μόνο μετά από τις άσχημες προβλέψεις του Τειρεσία αρχίζει να κλονίζεται η πίστη του ότι η απόφασή του είναι σωστή. Και πράγματι, οι προβλέψεις του μάντη αρχίζουν να βγαίνουν αληθινές. Καθώς αναγγέλλεται η αυτοκτονία του Αἴμωνα και λίγο αργότερα η αυτοκτονία της Εὐριδίκης. Αυτό είναι και το τελειωτικό χτύπημα για τον Κρέοντα. Η παραφροσύνη τον κυριεύει και επιθυμεί τον θάνατο.

ΑΙΜΩΝΑΣ: Η εμφάνιση του Αἴμωνα προκαλεί αγωνία στον θεατή, γιατί αφού ο Κρέοντας έχει διακηρύξει ότι είναι μοιραίο ο Αἴδης να διαλύσει αυτό το γάμο προβλέπεται η σύγκρουση του πατέρα και του γιού. Στην αρχή μιλάει με μεγάλο σεβασμό προς τον πατέρα και προσπαθεί να τον κάνει να αλλάξει γνώμη, παρουσιάζοντάς του όχι μόνο τη δική του αλλά και την κοινή γνώμη. Εκφράζει τις βαθιά δημοκρατικές ιδέες του, λέγοντας ότι η πόλη δεν ανήκει μόνο σ' έναν άνθρωπο και έτσι πετυχαίνει να εξαγριώσει τον πατέρα του. Αποφεύγει συστηματικά ν' αναφέρει το όνομα της Αντιγόνης και η αγάπη του γι' αυτήν φαίνεται μόνο στην πράξη της αυτοκτονίας του.

ΦΙΛΑΚΑΣ: Εμφανίζεται στην σκηνή τρομοκρατημένος. Τα λόγια του διακρίνει ή αφέλεια και ή απλότητα. Η τεχνικότερη περιγραφή των καθ' όδω άμφιταλαντεύσεων του, οι έρωτήσεις προς τον εαυτό του, το γνωμολογικό του ύφος και ή αφέλεια στην έκφραση, ή οποία είναι χαρακτηριστική των άπλων ανθρώπων,

ζωντανεύουν τα πράγματα, παράλληλα όμως προσφέρουν και κάποιες ευχάριστες στιγμές στον θεατή.

ΑΓΓΕΛΟΣ: Όπως όλοι οι Άγγελου της αρχαίας τραγωδίας εμφανίζεται άφελής, ώμος, γνωμολόγος και κατ' έξοχήν φλύαρος. Άσχολείται περισσότερο με το να διατυπώνει ιδέες περί ευτυχίας. Αυτό συμβαίνει για να διεγείρει περισσότερο την άνυπαμονησία του θεατή.

ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ: Σαν αληθινός μάντης γνωρίζει την θέληση των θεών και προσπαθεί να την υποδείξει ή να την επιβάλλει.

ΕΥΡΥΔΙΚΗ: Ηθογραφείται σαν στοργική μητέρα και αξιοπρεπής βασίλισσα.

ΧΟΡΟΣ: Έχει πρωταρχικό ρόλο μέσα στο δράμα. Συμμετέχει στην δράση, παρηγορώντας την Αντιγόνη και προσπαθώντας να μεταπείσει τον Κρέοντα. Προσφέρει ευχάριστες στιγμές στο θεατή εκφράζοντας με τα τραγούδια τα νοήματα που ο Σοφοκλής θέλει να περάσει στο κοινό.

Η ΒΑΡΙΑ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ ΤΩΝ ΛΑΒΔΑΚΙΔΩΝ

Μήπως ο Αισχύλος είχε δίκιο όταν την πλοκή των έργων του, την στήριζε στην κληρονομικότητα της άμαρτίας: Ο Σοφοκλής δεν φαίνεται να συνδέει την τύχη της Αντιγόνης και των άδελφών της με τα σφάλματα του πατέρα της Οιδίποδα, που έπεσε στο βαρύτατο άμάρτημα της συνουσίας με την μητέρα του και τον φόνο του πατέρα του.

Όμως δεν φαίνεται να συνδέει αυτή την βαριά μοίρα του Οιδίποδα με το άμάρτημα που είχε πέσει ο πατέρας του, Λάϊος, άρνούμενος την ύπακοή στον χρησμό του Απολλώνα, που του άπαγόρευε να κάνει παιδιά.

Και μετά πέφτοντας σε δεύτερο σφάλμα, άρνήθηκε το ίδιο του το παιδί, πιστεύοντας ότι έτσι θά γλύτωνε από το πεπρωμένο του.

Μά μήπως ο Αισχύλος είχε δίκιο να πιστεύει σ' αυτήν την βαριά κληρονομιά της άμαρτίας, στην κληρονομιά της τρέλας από πατέρα σε γιό;

Τα δύο άδελφια της Αντιγόνης άλληλοσκοτώθηκαν φέρνοντας τον όλεθρο στην Θήβα. Η Αντιγόνη συναισθηματική και γεμάτη αγάπη και για τα δυο της άδελφια, δεν μπόρεσε να ύπακούσει στην διαταγή του θείου της και βασίλειά πλέον της Θήβας Κρέοντα και ν' αφήσει άθαρτο τον άδελφό της (στ. 20 - 38).

Έπρεπε να εξαγνίσει την ψυχή του. Ήταν μια απόφαση που την πήρε, σπρωγμένη από την μεγάλη

της αγάπης για τον αδελφό της. Ήταν όμως και μια απόφαση που πάρθηκε πέρα από την λογική. Μόνη της κατέστρεψε την τύχη της ή απλά ακολούθησε το πεπρωμένο της;

Νέα, χωρίς ακόμη να έχει γνωρίσει τον ερωτα, αποφάσισε να πεθάνει κι όταν ο Κρέοντας, αμετάπειστος διατάζει τους φύλακες να την οδηγήσουν στην υπόγεια φυλακή της και να την αφήσουν εκεί μόνη, χωρίς φαγητό (στίχοι 880 - 890), ή Αντιγόνη, για πρώτη φορά σε όλη την τραγωδία δειλιάζει. Προσπαθεί να δικαιολογήσει την πράξη της για να πάρει θάρρος, λέγοντας ότι για κανέναν άλλον εκτός από τον αδελφό της, δεν θα έκανε αυτή την θυσία. Γιατί αν πέθαινε ο άντρας της, θα μπορούσε να παντρευτεί άλλον και να κάνει παιδί. Μα τώρα που ο πατέρας και η μητέρα της έχουν κατεβεί στον Άδη, πώς είναι δυνατόν να γεννηθεί άλλος αδελφός γι' αυτήν;

Ο θρήνος της συνεχίζεται πικρόχολα μέχρι τον στίχο 943. Το ήθικό της είναι πεσμένο, ο θάνατος την τρομοκρατεί.

Μήπως λοιπόν πραγματικά ο Σοφοκλής έγραψε την τραγωδία του στηριζόμενος στην βαριά κληρονομιά της αμαρτίας που καταστρέφει όλη την οικογένεια από γενιά σε γενιά;

(Λαίος - Οιδίποδας - Πολυνείκης - Έρεκλής - Αντιγόνη)!

ΜΟΝΟΛΟΓΟΣ ΤΗΣ ΑΝΤΙΓΟΝΗΣ

«Πόσις μὲν ἂν ἦν μοι ἄλλος καθανόντος, καὶ παῖς ἀπ' ἄλλου φωτός, εἰ τοῦδε ἤμιπλακον, μητρός δὲ καὶ πατρός κατευθότιον ἐν Ἀδὸν οὐκ ἔστιν ὅστις ἀδελφός ἂν βλάσσει πατέ».

Πολλά προβλήματα δημιουργήσαν αυτοί οι στίχοι

«ΠΑΝΤΑ ΤΑ ΕΘΝΗ»

Ἡ Ἀποστολική Διακονία με τὸ εἰδικὸ ἱεραποστολικὸ περιοδικὸ «Πάντα τὰ Ἔθνη»

★ πληροφορεῖ υπεύθυνα γιὰ τὸ ἱεραποστολικὸ ἔργο ποὺ ἀσκεῖ σήμερα ἡ ὁρθόδοξη Ἐκκλησία,

★ περιγράφει τὸ περιβάλλον μέσα στὸ ὁποῖο ἀσκεῖται ἡ ἱεραποστολή.

Ὅσοι ἐπιθυμοῦν νὰ ἐγγραφοῦν συνδρομητὲς μποροῦν νὰ στείλουν τὴν ἐτήσια συνδρομὴ τους (300 δρχ.) στὴ διεύθυνση:

Ἀποστολική Διακονία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος — «Πάντα τὰ Ἔθνη», Ἰω. Γενναδίου 14, 115 21 Ἀθήνα. Τηλ. 7212.112.

ἀπὸ τὸν θρήνο τῆς Ἀντιγόνης. Σύμφωνα με τὴν γνώμη πολλῶν μελετητῶν (GOETHE) δὲν ἦταν ἓνα κοίματι αὐθεντικὸ τοῦ Σοφοκλῆ, μὰ πὺ προηγουμένως ἡ Ἀντιγόνη δικαιολογεῖ τὴν πράξη της, λέγοντας ὅτι παρέδωκε τὴν ἐντολὴ τοῦ ἀρχοντα γιὰ χάρις τῶν ἀγραφῶν νόμων, ὅμως ἐδῶ ὁμολογεῖ ὅτι μόνο γιὰ χάρις τοῦ ἀδελφοῦ της παραβαίνει τοὺς νόμους τῆς πολιτείας.

Οἱ μελετητὲς ὑποστηρίζουν, ὅτι οἱ στίχοι αὗτοι εἶναι μεταγενέστεροι, ἀπὸ μιὰ διήγηση τοῦ Ἡρόδοτου σύμφωνα με τὴν ὁποία: «Ὅταν ὁ Δαρεῖος αἰχμαλώτισε τὸν Ἰσπαφέρην καὶ τὸν καταδίκασε σὲ θάνατο μαζί με ὅλη τὴν οἰκογένειά του, πρότεινε στὴν σύζυγο τοῦ αἰχμαλώτου νὰ σώσει ὅποιον θέλει ἀπὸ τὴν οἰκογένειά της. Ἐκείνη ἀποφάσισε νὰ σώσει τὸν ἀδελφὸ της, γιατί, ὅπως εἶπε, θὰ μπορούσε ν' ἀποκτήσει ἄλλο σύζυγο ἢ γιὸ ἂν πέθαιναν ἐκεῖνοι, ὅμως δὲν ἦταν δυνατόν ν' ἀποκτήσει ἄλλον ἀδελφὸ ἀφοῦ εἶχαν πεθάνει οἱ γονεῖς της».

Ἄλλοι πάλι μελετητὲς ὑποστηρίζουν ὅτι ὁ Σοφοκλῆς ἦταν ἐκεῖνος ποὺ συνέθεσε αὐτοὺς τοὺς στίχους καὶ ὅτι ἀπλῶς ἐπηρεάστηκε ἀπὸ τὸν καλὸ τοῦ φίλου, Ἡρόδοτο.

ΑΝΑΦΟΡΕΣ ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ ΤΟΥ ΠΕΜΠΤΟΥ ΑΙΩΝΑ

Ἡ Ἀντιγόνη ἀναφερόμενη στὶς δυστυχίες τῆς οἰκογένειάς της με τὴν Ἰσμήνη, ἀποκαλεῖ τὸν Κρέοντα «Στρατηγὸ» (στ. 8).

Πολλοὶ μελετητὲς ὑποστηρίζουν ὅτι ἐδῶ ὁ Σοφοκλῆς κάνει ἑμμεση ἀναφορὰ στὸν Περικλῆ. Ὅπως εἶναι γνωστὸ ὁ Σοφοκλῆς ἐκλέχτηκε τὸ 441 συστράτηγος τοῦ Περικλῆ, στὸν Σαμιακὸ πόλεμο.

Στὴν πρώτη ἐμφάνισή τοῦ Κρέοντα, ὁ Σοφοκλῆς δάζει στὸ στόμα τοῦ ἥρωα λόγια με φανερὲς ἀπεικονίσεις στὴν πολιτικὴ ζωὴ τῆς Ἀθήνας τοῦ 5ου αἰώνα.

Στὸ πρόσωπο τοῦ Κρέοντα εὐκόλα μπορεῖ ν' ἀναγνωρίσει κανεὶς τὴν ἴδια τὴν Ἀθήνα. Ὅπως εἶναι γνωστὸ τὸ 477 με πρωτοβουλία τῆς Ἀθήνας συγκροτήθηκε μιὰ συμμαχία με πολλὰς πόλεις τῆς Ἑλλάδας.

Ἡ Ἀθήνα παίρνει τὴν κηδεμονία τῆς συμμαχίας ποὺ εἶχε σὰν κέντρο συγκέντρωσης τὸ νησί τῆς Δήλου. Παρόλο ὅμως ποὺ ἦταν μιὰ συμμαχία δυνάμεων, ἡ Ἀθήνα ἦταν ὁ λεγόμενος «μεγάλος ἀρχηγός», ὑποχρῶνε τοὺς συμμάχους νὰ πληρώνουν κάθε χρόνο κάποια χρήματα καὶ νὰ ἐφοδιάζουν τὴν συμμαχία καὶ με στρατιωτικὴ βοήθεια. Σιγὰ - σιγὰ οἱ σύμμαχοι ἀρχισαν νὰ δυσφοροῦν ἀπ' αὐτὴ τὴν τυραννικὴ κηδεμονία τῆς Ἀθήνας καὶ νὰ ἐπαναστατοῦν. Κάτω ἀπ' αὐτὲς τίς συνθη-

κες, μπορεί εύκολα να δει κανείς στα λόγια του Κρέοντα, την Αθήνα.

Στίχοι: «Όλοι πρέπει να υπακούουν στον άρχοντα που η πόλις ανέδειξε...».

«Η αναρχία καταστρέφει πόλεις και διαλύει συμμάχους» (626 - 680).

Στίχοι 189 - 190: «ήδ' έστιν ή σώζουσα και τούτης επί πλέοντες όρθής τους φίλους ποιούμεθα».

Με παρόμοια λόγια εκφράζεται και ο Περικλής στο έργο του Θουκυδίδη «πλέοντες»: όπως είναι γνωστό ή Θήβα δέν είχε θάλασσα και κατά συνέπεια δέν είχε ναυτική δύναμη. Πρόκειται για μιá λέξη που τó νόημά της είναι τελείως ξένο στην κοινωνία τών Θηβών. Απεναντίας ή Αθήνα ήταν ή πιο ισχυρή ναυτική δύναμη, άρα έδω έχουμε άλλη μιá απόδειξη ότι ο Σοφοκλής κάνει μιá έμμεση αναφορά στην πόλη του, και στα γεγονότα της έποχής του.

Στους στίχους 446 - 455, όταν ο Κρέοντας μαινόμενος αντιμετωπίζει την Αντιγόνη, εκείνη απαντάει: «Δέν είναι ο Δίας ούτε ή θεά Δίκη που μου έδωσε αυτή την έντολή, αλλά ένας άπλος θνητός. Έπειτα πρόκειται να ζήσω πιο πολύ με τους κάτω και όχι με τους επάνω που κατοικούν στη γή».

Έδώ υπάρχει έντονη ή αντιπαράθεση τών ιδεών του Σοφοκλή και του Περικλή. Ο Αθηναίος στρατηγός άδιαφορούσε τελείως για τους άγραφους νόμους της ήθικης, ασκώντας πολλές φορές την έξουσία με τρόπο τυραννικό.

Η «ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ» ΩΣ ΜΕΣΟ ΕΞΕΛΙΞΗΣ ΤΟΥ ΔΡΑΜΑΤΟΣ

Ο Αριστοτέλης, στο έργο του «Ποιητική» αναφέρεται εκτός τών άλλων και στην «αναγνώριση». Πρόκειται για ένα πολύ σημαντικό σημείο του δράματος που βοηθάει στην γρήγορη ή όχι εξέλιξή του. Η έννοια αυτή περικλείει μέσα της πολλές πτυχές της υπόθεσης του έργου. Είναι ή γνώση που έχουν οι ήρωες για τη γενιά τους, ή γνώση για τους υπόλοιπους ήρωες του δράματος.

Ο Αριστοτέλης ξεχωρίζει πέντε είδη «αναγνώρισης»:

1. «Δέν γνωρίζω και δέν πράττω».

Η Ίφιγένεια στην τραγωδία του Εϋριπίδη «Ίφιγένεια έν Ταύροις», δέν γνωρίζει ότι τó πρόσωπο που πρόκειται να θυσιάσει είναι ο άδελφός της Όρέστης. Παρόλα αυτά δέν τόν θυσιάζει και ή αναγνώριση γίνεται μέσω του Πυλάδη, ό όποιος είναι παρών στην σκηνή.

2. «Δέν γνωρίζω και πράττω».

Ο Οιδίποδας, στην τραγωδία του Σοφοκλή «Οιδίπους Τύραννος», δέν γνωρίζει ότι ό άντρας που πρόκειται να σκοτώσει είναι ο Λαίος, βασιλιάς της Θήβας και μάλιστα πατέρας του, έτσι δέν διστάζει να τόν σκοτώσει.

3. «Γνωρίζω και πράττω».

Η Μήδεια στην όμώνυμη τραγωδία του Εϋριπίδη γνωρίζει ότι τά υποψήφια θύματά της είναι τά ίδια τά παιδιά και παρόλα αυτά τά σκοτώνει. Είναι ή πιο τραγική και άδίστακτη ήρωίδα σε όλη την Αρχαία Έλληνική Δραματουργία.

4. «Γνωρίζουν και οι δύο».

Η Έλένη και ο Μενέλαος, στην κωμική τραγωδία του Εϋριπίδη «Έλένη», αναγνωρίζουν άμέσως ό ένας τόν άλλον και έτσι αποφεύγεται ή τυχόν άσχημη εξέλιξη του δράματος.

5. «Γνωρίζω και δέν πράττω».

Ο Αΐμωνας, στην τραγωδία του Σοφοκλή «Αντιγόνη», γνωρίζει ότι ή άρραβωνιαστική του καταδικαστική σε θάνατο, ύστερα από την έντολή του πατέρα του Κρέοντα, παρόλα αυτά όμως δέν κάνει απολύτως τίποτα για να την σώσει. Σύμφωνα με τόν Αριστοτέλη, έδω έχουμε τó χειρότερο είδος αναγνώρισης στην τραγωδία.

ΟΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΤΡΑΓΩΔΙΑΣ

«Έστιν ούν τραγωδία μίμησις πράξεωσ, σπουδαίας και τελείας, μέγεθος έχούσης, ήδυσμένη λόγω, χωρίς έκάστη τών ειδών έν τοίς μορίοις, δρώντων και ού δι' άπαγγελίας, περαίνουσα την τών τοιούτων παθημάτων κάθαρσιν».

Μίμησις πράξεωσ. Ο Αριστοτέλης θεωρούσε την τραγωδία σαν τó ύψιστο είδος καλλιτεχνίας. Πρόκειται για την μεταφορά στην σκηνή μιáς ανθρώπινης πράξεως. Αντίθετα ό δάσκαλός του, Πλάτωνας, υποστήριζε ότι πρόκειται για μίμηση τών συναισθημάτων που προέρχονται από την απομίμηση μιáς πράξεως, δηλαδή ή τραγωδία για τόν Πλάτωνα, ήταν «μίμησις τής μίμησης» ή όποια ξέφευγε από την πραγματικότητα.

Μέγεθος έχούσης. Η τραγωδία θα πρέπει να έχει αρχή, μέση και τέλος, πρέπει τó μέγεθός της να είναι κανονικό, ούτε μικρό ώστε να μήν μπορεί να αποδώσει όλα τά νοήματα, αλλά ούτε και μεγάλο που να προκαλεί αντί στον θεατή.

Κάθαρσιν. Είναι απαραίτητο ό θεατής να

Η ΑΝΤΙΑΙΡΕΤΙΚΗ ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΗ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ *

Τοῦ π. ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΑΛΕΒΙΖΟΠΟΥΛΟΥ
Δρ. Θεολ., Δρ. Φίλος., Γραμματέως τῆς Ἱερᾶς Συνόδου

1. Ὁ ρι α π ρ ὅ ς τ ᾶ ἔ σ ω.

Ὁ καθορισμὸς τῶν «ὁρίων πρὸς τὰ ἔσω» φαίνεται σὲ πρώτη ὄψη πὼς δὲν ἀφορᾷ τὴ δική μας, ἐλληνική πραγματικότητα. Ὅμως αὐτὸ δὲν ἰσχύει τουλάχιστον σήμερα. Γιατὶ καὶ ἐδῶ ὑπάρχουν μερικές ομάδες πού χαρακτηρίζονται ὀρθόδοξες, συμμετέχουν στὴ λειτουργική ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας, ὅμως δημιουργοῦν ἰδιαίτερες «δομές», πού ἀποτελοῦν τὰ κέντρα τῆς ὅλης πνευματικῆς των ὑποστάσεως. Ἐξ ἄλλου ἀποτελεῖ εὐρύτατα διαδεδομένη ἀποψη, πὼς βασικοὶ συνεργάτες τῆς Ἐκκλησίας διατηροῦν ταυτόχρονα καὶ μίᾳ δευτέρῃ ἰδιότητα, τοῦ μέλους κάποιας ὁργανώσεως, πού παρουσιάζεται πρὸς τὰ ἔξω ὡς κοινωνική, ὅμως δὲν εἶναι ἀπαλλαγμένη ἀπὸ τὸ «θρησκευτικὸ» στοιχεῖο.

Τέτοια πρόσωπα θὰ μπορούσαν νὰ εἶναι ταυτόχρονα μέλη τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ συμβουλίου μιᾶς ἐνορίας, δάσκαλοι τῶν θρησκευτικῶν στὰ σχολεῖα ἢ ἀκόμη καὶ ἄλλοι, πὺδ βασικοὶ συνεργάτες.

Σ' αὐτὴ τὴν περίπτωσι θὰ μπορούσε νὰ συμβεῖ: Κάποια οἰκογένεια ἀνησυχεῖ, ἀπευθύνεται στὸν Τύπο, ζητεῖται ἡ θέση τοῦ ἐντεταλμένου γιὰ τίς αἱρέσεις καὶ τίς παραθρησκευτικὲς ὁργανώσεις, καὶ ἐκεῖνος ἀναγκάζεται νὰ ἐρευνήσῃ τὸ θέμα. Τί πρέπει λοιπὸν νὰ κάνει; Νὰ σιωπήσῃ; Νὰ μιλήσῃ; Ποιὸς κινδύνους διατρέχει τότε αὐτὸς προσωπικὰ καὶ τὸ ἴδιον τοῦ ἔρ-

γο; Ποιὰ εἶναι τὰ ὅρια τῆς ἀπολογητικῆς τῆς ἐκκλησίας «πρὸς τὰ ἔσω»;

2. Ὁ ρι α π ρ ὅ ς τ ᾶ ἔ ξ ω.

Ὁ καθορισμὸς τῶν ὁρίων τῆς ἀπολογητικῆς «πρὸς τὰ ἔξω» δὲν εἶναι εὐκόλος. Καὶ ἐδῶ κρύπτονται πολλοὶ κίνδυνοι γιὰ τὸν ἐντεταλμένο καὶ γιὰ τὸ ἔργο του.

Τὰ τελευταῖα χρόνια μερικές ομάδες ἀναλαμβάνουν νὰ «ἐκπαιδεύσουν» συνεργάτες ἐπιχειρήσεων μὲ στόχο τὴν «καλύτερη ἀπόδοσι». Ἀλλες πάλι «ἐξειδικεύονται» στὴ μετεκπαίδευσιν ἀκόμη καὶ ἐκπαιδευτικῶν καὶ καταπιάνονται μὲ πολλὰς ἄλλες δραστηριότητες, πού φαινομενικὰ δὲν ἔχουν σχέση μὲ τὸ θρησκευτικὸ στοιχεῖο τῶν ομάδων αὐτῶν.

Ἀς πάρουμε τὴν περίπτωσι πὼς συνεργάτης μιᾶς τέτοιας ἐπιχειρήσεως «ὑποψιάζεται» καὶ ζητάει πληροφρορίες γι' αὐτὴ τὴν ομάδα ἀπὸ τὸν ἐντεταλμένο γιὰ τίς αἱρέσεις. Ὁ ὑπεύθυνος στὴν ἐπιχείρησι, πού μεσολάβησε γι' αὐτὸ τὸ «ἐκπαιδευτικὸ πρόγραμμα», τὸ πληροφρορεῖται καὶ ξαφνικὰ δὲν κινῆθι τόσο «ἀνετα».

Ὅμως γνωρίζει ἀνθρώπους καὶ ἔχει καλὰς διασυνδέσεις μὲ ἰσχυρὰ πρόσωπα, τὰ ὁποῖα δὲν μποροῦν πάντοτε νὰ γνωρίζουν τίς θρησκευτικὰς διαστάσεις τῆς κάθε ομάδος οὔτε ἴσως εἶναι διατεθειμένα νὰ πάρουν τὸ μέρος ἢ νὰ καλύψουν τὴ θέση τοῦ ἐντεταλμένου, γιὰ ὅποιοδήποτε λόγο, ἀδιάφορα γιὰ τοῖο!

Πρέπει νὰ δοῦμε πὼς μέσα σ' αὐτὰ τὰ ὅρια «πρὸς τὰ ἔξω» συμβαίνουν πολλὰ. Ἡ θρησκεία δὲν παρουσιάζ-

εἶναι νὰ βοηθῇ τὸν μαθητὴ νὰ γνωρίσῃ τὴν ἀρχαία Ἑλληνικὴ λογοτεχνία ἀπὸ αἰσθητικῆς πλευρᾶς.

Γιὰ τὴν σωστὴ ἐπίδοσι τοῦ μαθητῆ στ' ἀρχαία ἐλληνικά χρειάζεται ἐκτὸς ἀπὸ γραμματικὰς καὶ συντακτικὰς γνώσεις, διείσδυσι στὸ πνεῦμα τοῦ συγγραφέα καὶ στοὺς χαρακτῆρες τῶν ἡρώων τοῦ ἔργου. Τὸ ἔργο ὅποιοδήποτε συγγραφέα δὲν πρέπει ν' ἀντιμετωπίζεται ὡς μίᾳ σύνθεσι σκέψεων πού ἀπλὰ ἐγίνε γιὰ νὰ παρουσιαστῇ σὲ κάποιο κοινόν.

Θὰ πρέπει ὁ ἀναγνώστης ν' ἀναζητήσῃ τὴν σκοπιμότητα γιὰ τὴν ὁποία γράφθηκε καὶ τὸ τί ἀντικατοπτρίζει στὴν πολιτικὴ καὶ οἰκονομικὴ ζωὴ τῆς ἐποχῆς πού γράφθηκε.

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 253 τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 12 τεύχους.

«καθαίρεται» ἀπὸ τὸ ἄγχος καὶ τίς ἔντονες ψυχολογικὰς μεταπτώσεις πού τὸν κατακλύζουν, παρακολουθώντας τὴν ἐξέλιξι τοῦ δράματος. Γι' αὐτὸ ὁ ἥρωας θὰ πρέπει νὰ διαλεχθεῖ μὲ μεγάλη προσοχή, δὲν πρέπει νὰ εἶναι κακὸς καὶ ἀνέντιμος, γιατί ὁ θεατὴς θεωρεῖ ἀναπόφευκτη τὴν τιμωρία του καὶ δὲν συμπάσχει μαζί του. Δὲν πρέπει νὰ εἶναι ἀδιάβλητος καὶ ἐξαιρετος γιατί ὁ θεατὴς ἀργίρεται μὲ τοὺς θεοὺς, ὅταν ὁ ἥρωας δεινοπαθεῖ χωρὶς νὰ φταίει. Ὁ ἥρωας, πρέπει νὰ εἶναι ὡς τὸν «Οἰδίποδα», ὁ ὁποῖος εἶναι ἓνας ἀνθρώπος μὲ πολλὰς διακυμάνσεις στὸν χαρακτῆρα του, εἶναι καλός, δίκαιος, θρασύς, καχύποπος, ἓνας συνηθισμένος ἀνθρώπος.

Ἡ δουλειὰ αὐτὴ δὲν ἔχει σκοπὸ ν' ἀντικαταστήσῃ ἢ νὰ συμπληρώσῃ ἓνα δογητικὸ διδλῖα. Σκοπὸς του

ζεται σήμερα έτσι, όπως παλαιότερα συνέβαινε με τις διάφορες αϊρέσεις και θρησκευτικές ομάδες. Δεν θα δοῦμε πλέον στην πόρτα μια επιγραφή, πού να μᾶς θυμίζει πώς τὸ ἀντικείμενο μετὰ τὸ ὁποῖο ἀσχολεῖται μιὰ ομάδα ἔχει σχέση μετὰ τὴ θρησκεία, π.χ., «Ἐκκλησία τῶν Μορμόνων» ἢ «Ἐκκλησία τῶν ἀνθενατιστῶν τῆς ἐβδόμης ἡμέρας»... Ἡ θρησκεία βαδίζει σήμερα ἐντελῶς διαφορετικούς δρόμους.

Ἄν ρίξει κανεὶς μιὰ ματιά στὶς ἀφίσες πού ὑπάρχουν παντοῦ στὶς μεγαλοπόλεις καὶ ἀκρόμη, μερικές φορές, καὶ μέσα στὰ τρόλεϋ καὶ τὰ ἀστικά λεωφορεῖα, θὰ δεῖ πὼς οἱ «προσφορές» παρουσιάζονται μετὰ διάφορα ἀπίθανα ὀνόματα, ἀκρόμη καὶ μετὰ τὸ προσωπεῖο τοῦ χοροῦ!

Ὅλες αὐτὲς οἱ «προσφορές», πού συχνὰ ὑπόσχονται θεραπεία καὶ ἀντιμετώπιση τῶν προβλημάτων τοῦ συγχρόνου ταλαιπωρημένου ἀνθρώπου, βρίσκονται σὲ ὅλο τὸ σύστημα ἐκπαιδεύσεως, στὶς τεχνικές σχολές, στὰ λαϊκὰ κέντρα ἐπιμορφώσεως... (βλ. ἀναλυτικὰ μὲ αὐτὸ τὸ θέμα στὸ διδρίο μας «Διαδρωτική ἐπίδραση τῶν αἱρέσεων»).

Μιλώντας γιὰ τὴν κατάσταση στὴ Γερμανία ὁ κ. Χάακ ἀνέφερε γιὰ τὴ στάση τῶν ὑπευθύνων ἀπέναντι στὴν Ἐκκλησία:

«Ἡ διεύθυνση τῶν λαϊκῶν ἐπιμορφωτικῶν ἰδρυμάτων δὲν ἐνδιαφέρεται ν' ἀκούσει κάτι ἀπὸ μᾶς, κι εἶναι ἔτοιμη νὰ μᾶς ζητήσει νὰ περιορισθοῦμε στὸ χῶρο τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ Ἐκκλησία, μετὰ αὐξανόμενο ρυθμὸ γίνεται κατανοητὴ σὰν ἔνωση πού διαθέτει μικρὴ ἀγροτική ἐπιχείρηση καὶ πρέπει νὰ περιορισθεῖ καὶ νὰ μὴ ἐπεκτείνεται σὲ ξένα χωράφια: καθήστε στὸ δικό σας χωράφι, τί ζητᾶτε στὰ κέντρα λαϊκῆς ἐπιμορφώσεως; Στὸ ἐπιχείρημα πὼς ἔχουμε κάποια εὐθύνη καὶ γιὰ ἐκείνους πού εἶναι βαπτισμένοι καὶ φοιτοῦν ἐκεῖ, παίρνουμε τὴν ἀπάντηση· ἂν ἔρχονται σὲ μᾶς, δὲν εἶναι οἱ βαπτισμένοι σας, ἀλλὰ τὰ μέλη τῶν δικῶν μας κοὐρς».

ΝΕΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ

Στὴ σειρά «Ἡ ΑΓΙΑ ΓΡΑΦΗ ΓΙΑ ΣΑΣ ΠΑΙΔΑΚΙΑ» κυκλοφόρησαν σὲ τετραχρωμία τὰ τεύχη:

★ Ἡ ΘΥΣΙΑ ΤΟΥ ΑΒΡΑΑΜ

★ Ἡ ΒΑΠΤΙΣΗ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ

★ Ὁ ΧΡΙΣΤΟΣ ΣΤΗ ΛΙΜΝΗ ΓΕΝΝΗΣΑΡΕΤ

ἐτοιμάζεται τὸ τεύχος:

★ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΙΩΣΗΦ (Α' καὶ Β').

Θὰ ἦταν πολὺ ἀποκαλυπτικὸ ἂν θὰ ἔκανε κανεὶς μιὰ στατιστικὴ γιὰ τὸ τί «περνᾶει» μέσα ἀπὸ τὰ προγράμματα τῶν διαφόρων ἐπιμορφωτικῶν ὁργανώσεων καὶ ἰδρυμάτων σὰν θρησκευτικὴ καὶ παραθρησκευτικὴ προσφορά· θὰ μέναμε κατὰπληκτοι! Ἄν περιλάβουμε ἐδῶ καὶ τὰ προγράμματα τοῦ ραδιοφώνου καὶ τῆς τηλεοράσεως, τὸ πρόβλημα θὰ παρουσιάζετο σὲ ὅλη τὴν ἔνταση, τουλάχιστον γιὰ τὴν ἐλληνικὴ κοινωνία.

Τὸ ζήτημα τῆς συνετῆς ἀντιδράσεως εἶναι βασικόν. Τὸ νὰ πᾶει κανεὶς ἐκεῖ καὶ νὰ πεῖ, ἀπατιῶ νὰ ἀκυρωθεῖ τὸ πρόγραμμα πού ἀναφέρεται, λόγου χάρη, στὶς μάγισσες ἢ στὴ λευκὴ ἢ μαύρη μαγεία, εἶναι ἕνας λόγος. Ὅμως πρέπει κανεὶς νὰ σταθμίσει προηγουμένως τὶς δυνάμεις του καὶ τὶς δυνατότητές του. Τουλάχιστον γιὰ μερικές περιπτώσεις στὸ ἐξωτερικὸ θὰ μπορούσε κανεὶς νὰ δοκιμάσει ἀποτυχία σὲ δύο πεδία, ὅχι μόνο ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἀναπόκριση τῶν ἰδρυμάτων αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ ὅσον ἀφορᾷ τὴν κατανόηση ἀπὸ μέρους μερικῶν ὑπευθύνων παραγόντων στὴν Ἐκκλησία.

Ὅλα αὐτὰ μαρτυροῦν τὴν ἀναγκαιότητα γιὰ μιὰ ὀριοθέτηση τῆς ἀπολογητικῆς τῆς Ἐκκλησίας πρὸς τὰ ἔξω.

3. Ὁ ρ ο ι α π ρ ὸ ς τ ᾶ κ ᾶ τ ω .

Ὁ ἐντεταλμένος γιὰ θέματα αἱρέσεων καὶ παραθρησκευτικῶν ὁργανώσεων εἶναι ὑποχρεωμένος νὰ ἐρευνήσει προσεκτικὰ τὸ σκηνικόν του. Ἔτσι ἀνακαλύπτει πὼς μερικές ἀπὸ τὶς ομάδες αὐτὲς ἐργάζονται μετὰ θόδους μουσικῶν ὑπηρεσιῶν. Ποῦ βρίσκονται ἐδῶ τὰ ὄρια;

Ἐνδιαφέρον παρουσιάζει ἡ ἀκόλουθη περίπτωση, τὴν ὁποία ἀνέφερε στὴ συνδιάσκεψη τοῦ Ρόττεμπουργκ ὁ Φ. Β. Χάακ:

Στὰ πλαίσια τῆς ἐρευνῆς γιὰ τὶς διασυνδέσεις τοῦ Σάν Μουσύνγκ Μούν κατάρτισε κατ'ἀλόγο τῶν ἀνθρώπων πού προσεκλήθησαν μετὰ ἔξοδα τοῦ Μούν στὰ συνέδρια πού ὁργάνωσε ἡ «Ἐνωτικὴ Ἐκκλησία» καὶ τὰ παρακλάδια τῆς. Ὁ κατ'ἀλόγος αὐτὸς δίνει τὴν πιὸ καλὴ εἰκόνα γιὰ τὴ στρατηγικὴ τῆς ὁργανώσεως αὐτῆς καὶ γιὰ τὶς περιοχὲς πού θὰ μπορούσε νὰ ἐπεκταθεῖ ἡ ἐπιρροή τῆς αὐτοκρατορίας τοῦ «μεσίου Μούν», π.χ. στὸ χῶρο τῆς πολιτικῆς, στὸ χῶρο τῆς οἰκονομίας κ.ο.κ. Ἄς σημειωθεῖ πὼς γιὰ κάθε προσκεκλημένο ὁ Μούν καταβάλλει ὅχι μόνο ὅλα τὰ ἔξοδα, ἀλλὰ καὶ ἐπιπρόσθετη ἀμοιβή (HONORAR).

Κατὰ τὸν κ. Χάακ στὴ θρησκευτικὴ ἀγορὰ εἴμαστε ἀνταγωνιστές, ἀκρόμη καὶ ἂν δὲν ἔχουμε τὴν καλύτερη στρατηγικὴ σὲ σύγκριση μετὰ τὶς παραθρησκευτικὲς ὁργανώσεις τοῦ τύπου τοῦ Σάν Μουσύνγκ Μούν. Ἐδῶ

πρόκειται για τη στρατηγική που ήταν χρησιμοποιηθεί από κάποιον έντεταλμένο για θέματα αιρέσεων, χαρακτηρίζεται ξαφνικά σαν άνηθικο. Λέγεται πως δεν επιτρέπεται να καταρτίζονται τέτοιοι κατάλογοι, αυτό είναι τρόπος ένεργείας μυστικών υπηρεσιών. Προφανώς δεν έχει κανείς ιδέα του πως εργάζονται τώρα οι μυστικές υπηρεσίες!

Άλλα και οι «τεχνικές» των αιρέσεων έχουν σήμερα πολύ «εξελιχθεί». Και να σκεφθεί κανείς πως οι μέθοδοι αυτοί εφαρμόζονται σε ανύποπτους πολίτες και πως γίνεται συστηματική επεξεργασία του πληθυσμού της χώρας. Λόγου χάρη ή βορειοαμερικανική εταιρεία «Σκοπιά» έχει αναπτύξει δολοκλήρο σύστημα συλλογής και καταγραφής στοιχείων, που αφορούν στην προσωπική, οικογενειακή, κοινωνική ζωή του κάθε πολίτη. Αυτά τα στοιχεία υποβάλλονται στις ειδικές υπηρεσίες της οργάνωσης αυτής και έχουν σαν στόχο να αναλύσουν την προσωπικότητα του καθενός μας και να επισημάνουν τα «ευαίσθητα» σημεία στο βιογραφικό μας σημείωμα.

Άλλες οργανώσεις, αιρέσεις κ.ο.κ. έχουν θάλει σαν στόχο τη διάθρωση της Έκκλησίας. Και αυτό δεν συμβαίνει μόνο στο εξωτερικό, αλλά και στη χώρα μας, με ομάδες που παρουσιάζονται σαν ορθόδοξες ή και σαν οργανώσεις που δήθεν δεν έχουν σχέση με τη θρησκεία. Πρέπει λοιπόν ο έντεταλμένος να επεκτείνει τη δραστηριότητά του και προς την κατεύθυνση αυτή; Πόσο μπορεί να προχωρήσει «προς τα κάτω»;

Πρέπει να παρακινήσει κάποιον που εγκατέλειψε μια από τις ομάδες αυτές να του μεταδώσει έσωτερικές πληροφορίες, τις οποίες ή ομάδα αυτή προσπαθεί με κάθε τρόπο να αποκορύψει από τους «έξω»; Και τί θα συνέβαινε αν οι πληροφορίες αυτές δημιουργούν έρωτηματικά σχετικά με τη συμπεριφορά προσώπων που έχουν μεγάλη επιρροή στα κοινά, π.χ. όταν απέδεικνυτο ή συμμετοχή ενός ανωτάτου υπαλλήλου κάποιου βασικού υπουργείου, όταν ο έντεταλμένος ανέκαλυπτε πως ο υπάλληλος αυτός άσκει την επιρροή του υπέρ μιας ομάδας;

Αυτό είναι το έρώτημα που έθεσε στο Ρόττεμπουργκ ο Φ. Β. Χάακ. Όμως δεν περιορίσθηκε σε θεωρητικό επίπεδο. Φρόντισε να «κατοχυρώσει» τη θέση του με συγκεκριμένα παραδείγματα, σαν αυτό:

Στο Μόναχο δρᾷ ή «αίρεση» «Νέα Ακρόπολη», που όπως ανέφερε ο κ. Χάακ, ανήκει στον σκληρότερο πυρήνα των θεοσοφικών μαγικών ομάδων, παρέλαβε τις βασικές της δομές από το γουαμερικανικό φασισμό, ακόμη και τα σύμβολα και τη στολή, το να πεγαίνει

κανείς μπροστά στο Φύρερ, να κλείνει το δεξί γόνατο και να χαιρετά ύψωνοντας το βραχίονα. Αυτή λοιπόν ή κίνηση βρίσκεται στον κατάλογο που συνέταξε ο Φ. Β. Χάακ και εκδόθηκε με την ένεσχυση του προγράμματος «Βοήθεια για αυτοβοήθεια» από το Σύλλογο Πρωτοβουλίας Γονέων του Μονάχου (F. W. HAACK, EINE FINDUNSHILFE, B' έκδ., Μόναχο 1985, σ. 81). Ο ίδιος διηγείται:

«Μια μέρα τηλεφώνησε κάποιος άνώτατος υπάλληλος στην πόλη του Μονάχου και είπε πως πρέπει να σθηθεί το όνομα αυτής της ομάδος από τον κατάλογο αυτό. Από μέρους της πόλεως δέχθηκα ένα τηλεφώνημα σχετικά με αυτό το ζήτημα. Και όταν παρατήρησα πως θα ήθελα να μάθω ποιός τηλεφώνησε και από ποιό Υπουργείο, μου είπαν, ο κ. ... από το Υπουργείο ...

Μετά ένα μήνα είχαμε μία περίπτωση. Στη «Νέα Ακρόπολη» τα μέλη κάνουν διαλέξεις για την πίστη των αρχαίων Αιγυπτίων. Το καρίτσι που ήλθε σε μένα για συμβουλή δεν είχε φυσικά καμιά ιδέα γι' αυτά τα πράγματα. Είναι μία γραμματέας, που κάπου βρήκε κάτι και διάβασε. Όταν τη ρώτησα για το μύθο του Όσιρι δεν γνώριζε τίποτα... Όμως τόνισε: «άλλα ή διάλεξη θα πρέπει να ήταν πολύ καλή, γιατί ήλθε σε μένα κάποιος άνώτατος υπάλληλος υπουργείου και μου είπε πως ή διάλεξη ήταν υπέροχη, γιατί εκείνος γνώριζε το θέμα». Τότε τη ρώτησα:

—Μήπως ήταν ο κ. ...

—Ναί, μου άπάντησε!

Σήμερα γνωρίζω πως ο άνθρωπος αυτός είναι μέλος της οργάνωσης «Νέα Ακρόπολη» και μπορώ να αποδείξω πως όρισμένες ένεργείες έγιναν από αυτόν υπέρ της οργάνωσης, π.χ. ή μεσολάβησή του στην πόλη του Μονάχου και οι οδηγίες που έδωσε για χώρους που ανήκουν στο Υπουργείο, στους όποιους απέκτησε πρόσβαση ή οργάνωση...».

Τέτοιες περιπτώσεις δεν συμβαίνουν μόνο στη Γερμανία. Στη χώρα μας πολλές εκδηλώσεις τέτοιων ομάδων οργαώνονται στις πιο επίσημες αίθουσες και σε χώρους που διευθύνονται από το Δημόσιο, π.χ. στο Πανεπιστήμιο!

Πως λοιπόν πρέπει ο έντεταλμένος για τις αιρέσεις να χειριστεί τέτοιες πληροφορίες; Ποιά είναι τα όρια της εργασίας του προς τα κάτω;

(Συνεχίζεται)

ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ ΚΑΙ ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗ ΤΟΥ ΚΑΝΟΝΟΣ ΤΗΣ ΚΑΙΝΗΣ ΔΙΑΘΗΚΗΣ

Τοῦ κ. ΛΑΜΠΡΟΥ Κ. ΣΚΟΝΤΖΟΥ

θεολόγου - καθηγητοῦ

Ἡ Ἀγία Γραφή μαζί με τήν Ἱερὰ Παράδοση ἀποτελεῖ γιά τήν Ἐκκλησίαν μας τή βάση πάνω στήν ὁποία στηρίχτηκε ὁλόκληρο τὸ θεολογικὸ τῆς οἰκοδόμημα. Δὲν πρόκειται ἀπλᾶ γιά ἀνθρώπινες συγγραφές θρησκευτικοῦ ἢ ἡθικοῦ περιεχομένου, ἀλλὰ γιά τήν ἐκφράση τῆς Θείας Ἀποκαλύψεως στίς πεπερασμένες ἀνθρώπινες δυνατότητες. Ὁ Δίδυμος Ἀλεξανδρεῖας πάρα πολὺ εὐστοχα τόνισε πὺς ἀέκერασεν ἡ σοφία τοῦτον τὸν οἶνον καταμίξασα τὰ θεῖα θεωρήματα λέξεσιν ἀνθρωπίναις (Migne P.G. 39,1293). Ἰδιαιτέρα τὰ ἱερὰ βιβλία τῆς Καινῆς Διαθήκης διαδραμάτισαν καθοριστικὸ ρόλο στὸ κηρυγματικὸ, κατηχητικὸ, ἱεραποστολικὸ καὶ ποιμαντικὸ ἔργο τῆς Ἐκκλησίας στὰ ἀποστολικά χρόνια.

Ὁ τόπος, ὁ χρόνος καὶ τὰ πρόσωπα συγγραφῆς τῶν βιβλίων τῆς Καινῆς Διαθήκης ὑπῆρξαν διαφορετικά. Ἐπίσης, ὅπως θὰ δοῦμε στὴ συνέχεια, στοὺς πρώτους χριστιανικοὺς αἰῶνες πληθώρα αἰρετικῶν βιβλίων εἶχα κατακλείσει τὴν Ἐκκλησίαν. Ἐτσι ὁ ἀγώνας τῆς ὑπῆρξε πραγματικὰ τεράστιος στὴν προσπάθειά της νὰ ἐπισημαίνει τὰ ὄντως αὐθεντικὰ ἱερὰ κείμενα, νὰ τὰ διακρίνει ἀπὸ τὰ ψευδεπίγραφα, νόθα καὶ αἰρετικά, καὶ τέλος νὰ διαμορφώσει καὶ νὰ ὀριοθετήσῃ τὸν Κανὸνα τῶν γνησίων βιβλίων τῆς Καινῆς Διαθήκης. Στίς γραμμὲς ποὺ ἀκολουθοῦν θὰ κάνουμε μιὰ σύντομη ἀναφορὰ στὴν συγκρότηση καὶ ὀριοθέτηση τοῦ Κανόνος τῆς Καινῆς Διαθήκης.

Κανὼν εἶναι λέξη κοπτικὴ σημιτικῆς προελεύσεως, ἡ ὁποία σήμαινε τὸ εὐθὺ καλάμι —μέτρο μήκους— μετὰ τὸ ὁποῖο μετροῦσαν οἱ αἰγύπτιοι τὴν ἐγγεῖο γῆ. Στὴν ἀρχαία Ἑλλάδα σήμαινε τὸ ἴσιο ξύλο, τὴν εὐθεία ράβδο, τὸ γεωμετρικὸ ἐργαλεῖο, «δι' οὗ μετροῦμεν τὸ εὐθὺ καὶ διορθοῦμεν τὸ μὴ εὐθὺ» (Μεγάλη Ἑλλην. Ἐγκυκλ. τόμ. Α' σελ. 279). Ὁ μεταφορικῇ ἐννοία, γράφει ὁ καθηγητὴς Σάββας Ἀγουρίδης, κανὼν ἔφθασε νὰ σημαίνει τὸ μέτρον, τὸν νόμον, ἀργότερον δὲ καὶ τὸν κατάλογον ἢ τὸν πίνακα (π.χ. Κανὼνας, πίνακας τοῦ Εὐσεβίου). Ἐν τῇ μεταφορικῇ ἐννοίᾳ τοῦ κατὰ λόγον ἢ πίνακος τῶν βιβλίων τῆς Ἀγίας Γραφῆς (Σ. Ἀγουρίδης, Εἰσαγωγή εἰς τὴν Καινὴν Διαθήκην, Ἀθήναι 1971, σελ. 57). «Φρονοῦμεν, παρατηρεῖ ὁ Εὐστάθιος Σκαρπᾶς, ὅτι ἐδόθη τὸ ὄνομα τοῦτο εἰς τὰ βιβλία τῆς Ἀγίας Γραφῆς, διότι ταῦτα ἀποτελοῦσι τὸν νόμον, τὸ μέτρον τῆς ἀληθοῦς πίστεως» (Μεγ. Ἑλλ. Ἐγκυκλ. τόμ. Α' σελ. 279). Πρῶτος ὁ ἀπ. Παῦλος χρησιμοποίησε τὸν ὅρο Κανὼν, ὀρίζοντας τὴν ὀρθή πίστη καὶ διδασκαλία τῆς Ἐκκλησίας, «ὅσοι τῷ κανόνι τούτῳ στοιχίσωσι, εἰρήνη ἐπ' αὐτοὺς καὶ ἔλεος» (Γαλ. στ' 16). Ὁ Ὡριγένης (†254), πιθανότατα, πρωτοχρησιμοποίησε τὸν ὅρο Κανὼν γιά τὰ βιβλία

τῆς Καινῆς Διαθήκης, κατόπιν ὁ Εὐσεβίος (†340), ὁ Μ. Ἀθανάσιος (†367) καὶ ἄλλοι. Ἐπίσης οἱ Λατῖνοι συγγραφεῖς χρησιμοποίησαν τὸν ὅρο «Libri Canonici». Ἐτσι Κανὼν τῆς Καινῆς Διαθήκης ὀνομάστηκε ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν ὁ κλειστὸς κατάλογος τῶν 27 γνησίων Ἀποστολικῶν συγγραμμάτων, τὰ ὁποῖα ἐπιλέχθηκαν ἀνάμεσα σὲ πλῆθος ἄλλα ψευδεπίγραφα, νόθα καὶ αἰρετικά (ἀπόκρυφα) κείμενα.

Α. Οἱ πρῶτες Γραφές τῆς Ἐκκλησίας καὶ οἱ συλλογές των.

Ὁ Κύριος, ὅπως εἶναι γνωστὸ, δὲν ἄφησε κανένα γραπτὸ κείμενο, ἀντίθετα τρία ὁλόκληρα χρόνια περιήρχετο τὴν ἀγία γῆ, «διδάσκων ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν καὶ κηρύσσων τὸ Εὐαγγέλιον τῆς βασιλείας» (Ματθ. δ' 23). Σύμφωνα μετὰ τὴ γνώμη ὅλων σχεδὸν τῶν ἐρευνητῶν, διάφορα πρόσωπα τοῦ στενοῦ κύκλου τοῦ Χριστοῦ, κατέγραψαν τὰ λόγια καὶ τίς πράξεις του (βλ. C. C. Torrey, The Four Gospels, N. Y. 1933). Ἰδιαιτέρα μετὰ τὴν Ἀνάληψη καὶ τὴν Πεντηκοστὴ καταγράφηκε ἡ προφορικὴ διδασκαλία τοῦ Ἰησοῦ, ἡ ζώη καὶ τὸ ἔργο του καὶ κυκλοφοροῦσε σὲ ἀνεξάρτητες καὶ πολλὲς ἐνότητες (Μεγάλη Ἑλλ. Ἐγκυκλ. τόμ. Α' σελ. 283 καὶ Σ. Ἀγουρίδης, ὅπου ἀνωτ. σελ. 88). Πρόκειται γιά τὰ «Κυριακὰ Λόγια» ἢ τὸν «Κύριο», ἢ τὰ «Testimonia», ποὺ ἀπετέλεσαν ἀργότερα τίς πηγὲς καὶ τὸ κύριο ὕλικό τῶν τεσσάρων Εὐαγγελίων. Ἦδη, ὅπως μᾶς πληροφορεῖ ἡ Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία, ὁ Παπίας ἐπίσκοπος Ἱεραπόλεως (β' αἰών) ζητοῦσε ἀπὸ τοὺς μαθητὲς τῶν Ἀποστόλων νὰ πληροφορηθεῖ γιά τὰ «Λόγια» τοῦ Κυρίου. Ἐγραφε μάλιστα καὶ ἔργο μετὰ τίτλο «Λογίων Κυριακῶν Ἐξηγήσεις» (Εὐσεβίου, Ἐκκλ. Ἱστορία Γ', 39,4. Εἰρην. Ἐλεγχ. Ε' 33,4 βλ. καὶ M. Bucellato, Papias di Hierapoli, Frammenti e testimonianze nel stetogreco, Milan 1936).

Τὰ «Κυριακὰ Λόγια» μαζί με τὴν Παλαιὰ Διαθήκη ἀποτελοῦσαν τὰ ἱερὰ βιβλία τῆς πρώτης ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας, κι αὐτὰ, «διὰ λόγους εἴτε πολεμικοὺς ἔναντι τῶν Ἰουδαίων, εἴτε κατηχητικούς, λατρευτικούς καὶ ὁργανωσιακοὺς, εὐθὺς ἀμέσως ἢ νέα θρησκεία, παρὰ τῇ αὐθεντίᾳ τῆς Π. Διαθήκης, προέβαλε τὴν αὐθεντίαν τοῦ Κυρίου. Αὐτὴ ἦτο ἡ βάσις τῆς σὺν τῷ χρόνῳ συλλογῆς καὶ καταγραφῆς τῶν Λόγων τοῦ Κυρίου, ὑπὸ τὴν ἐννοίαν δὲ αὐτὴν «αἱ Γραφαί» καὶ «ὁ Κύριος» ἦσαν ἡ αὐθεντικὴ πηγὴ τῶν πρώτων χριστιανικῶν κοινοτήτων» (Σ. Ἀγουρίδης, ὅπου ἀνωτ. σελ. 59).

Ἀντικειμενικοί, ὅμως, λόγοι (Κήρυγμα, διδασχὴ,

ἀπολογία, ποιμαντική) ἀνάγκασαν τὴν Ἐκκλησία νὰ προβεῖ στὴ συγγραφή καὶ κυκλοφορία πληρεστέρων καὶ πλέον ἐπισήμων κειμένων, γραμμένων ἀπὸ ἐπίσημα πρόσωπα τοῦ στενοῦ ἢ εὐρύτερου κύκλου τῶν μαθητῶν τοῦ Κυρίου, τὰ ὁποῖα ἔθεσεν δίπλα στὴν αὐθεντία τῆς Π. Διαθήκης. Πρόκειται γιὰ τὰ γνωστά μας βιβλία τῆς Κ. Διαθήκης, τὰ ὁποῖα κατεγράφησαν καὶ κυκλοφόρησαν ἀνάμεσα στὰ ἔτη 50-95 μ.Χ. Ἐκαμαν δὲ τὴν ἐμφάνισή τους ἔτσι: «Τὸ κατὰ Ματθαῖον, αἱ ἐπιστολαὶ Ἰακώβου καὶ ἡ πρὸς Ἑβραίους (;) στὴν Παλαιστίνη. Τὸ κατὰ Ἰωάννην, ἡ πρὸς Γαλάτας, ἡ πρὸς Ἑφεσίους, ἡ Α' καὶ Β' πρὸς Τιμόθεον, ἡ πρὸς Φίλημονα, ἡ πρὸς Κολοσσαεῖς, ἡ Α' καὶ Β' Πέτρου, ἡ Α', Β' καὶ Γ' Ἰωάννου, ἡ τοῦ Ἰούδα καὶ ἡ Ἀποκάλυψις στὴ Μικρὰ Ἀσία. Ἡ Α' καὶ Β' πρὸς Κορινθίους, ἡ πρὸς Φιλιππησίους, ἡ Α' καὶ Β' πρὸς Θεσσαλονικεῖς, καὶ τὸ κατὰ Λουκᾶν (;) στὴν Ἑλλάδα. Ἡ πρὸς Τίτον στὴν Κρήτη. Τὸ κατὰ Μάρκον, οἱ Πράξεις καὶ ἡ πρὸς Ρωμαίους στὴ Ρώμη» (H. Halley, *Συνοπτικὸν Ἑγκυκλ. Λεξικὸν τῆς Ἀγίας Γραφῆς*, Ἀθῆναι, σελ. 1028). Χρονικὰ προηγῆθησαν οἱ Ἐπιστολὲς τοῦ ἀπ. Παύλου (50-65 μ.Χ.), ἀκολούθησαν τὰ Εὐαγγέλια Μάρκου, Ματθαίου, Λουκᾶ καὶ οἱ Καθολικὲς Ἐπιστολὲς (60-70 μ.Χ.) καὶ τέλος γράφησαν τὰ βιβλία τοῦ Ἰωάννη, Εὐαγγέλιο, Ἐπιστολὲς, Ἀποκάλυψις (90-95 μ.Χ.). Ἀποδέκτες δὲ τῶν ἱερῶν αὐτῶν κειμένων ἦταν ὁρισμέναι τοπικὲς Ἐκκλησίαι, Ἐκκλησίαις εὐρύτερων περιοχῶν καὶ διάφορα πρόσωπα.

Οἱ παραλήπτριες Ἐκκλησίαι, ὅχι μόνο διατηροῦσαν τὰ ἱερά κείμενα καὶ ἀντλοῦσαν ἀπ' αὐτὰ τὴν αὐθεντία τους, ἀλλὰ καὶ ἀντήλλαξαν ἀντίγραφα μὲ ἄλλες Ἐκκλησίαις (βλ. Β' Πέτρου γ' 15, Α' Θεσ. ε' 27, Β' Θεσ. β' 15). Μάλιστα «κάθε Ἐκκλησία ἐπεδίωκε νὰ ἀποκτήσῃ καὶ νὰ ἔχῃ ὅχι μόνο τὰ γραπτὰ τῶν Ἀποστόλων, ποὺ ἀπευθύνονταν σ' αὐτὴ τὴν ἰδίαν, ἀλλὰ καὶ ἀντίγραφα τῶν γραπτῶν ποὺ οἱ Ἀπόστολοι εἶχαν ἀπευθύνει σὲ ἄλλες Ἐκκλησίαις» (H. Halley, ὅπ. ἄνωτ. σελ. 1027). Τὸ γεγονός αὐτὸ συνετέλεσε νὰ δημιουργηθοῦν πολὺ σύντομα συλλογές, περιορισμένες ἀρχικά, τῶν βιβλίων τῆς Κ. Διαθήκης (βλ.

Β. Στεφανίδη, Ἑκκλ. Ἱστορία, σελ. 75). Οἱ διαπρεπεῖς ἐρευνητὲς Goodspeed καὶ Harnack ὑποστηρίζουν ὅτι στὰ τέλη τοῦ Α' αἰῶνα ὅχι μόνο ἦταν γεγονός αὐτὲς οἱ συλλογές, ἀλλὰ καὶ ἐξεδόθη συλλογὴ τῶν Ἐπιστολῶν τοῦ ἀπ. Παύλου. Ὁ ἀμερικανὸς θεολόγος Goodspeed μάλιστα διατύπωσε τὴ θεωρία ὅτι ἡ πρώτη συλλογὴ τῶν βιβλίων τῆς Κ. Διαθήκης ἔγινε στὴν Ἑφεσο. Ὁ μαθητὴς τοῦ Ἀποστόλου τῶν Ἑθνῶν καὶ ἐπίσκοπος τῆς μεγάλης αὐτῆς μικρασιατικῆς πόλεως Ὀνήσιμος (Φιλ. 11) συνεκέντρωσε καὶ ἐξέδωσε τὶς Ἐπιστολὲς τοῦ διδασκάλου του.

Μὲ βεβαιότητα μποροῦμε νὰ ποῦμε πῶς οἱ μεγάλες ἀποστολικὲς Ἐκκλησίαις τῆς Ρώμης, Ἀντιοχείας, Ἀλεξανδρείας, Κορίνθου κλπ. πρωτοστάτησαν στὴ συλλογὴ τῶν ἔργων τῶν ἀποστολικῶν ἀνδρῶν. Ὁ Seerberg ὑποστηρίζει πῶς ὅλα τὰ μεγάλα ἐκκλησιαστικὰ κέντρα γύρω στὰ 90-100 μ.Χ. κατεῖχαν διδασκαλία, γραπτὴ καὶ προφορικὴ, τὴν ὁποία «ἀνῆγον μέχρι τοῦ Χριστοῦ». Ἡ παράδοσις αὕτη παρείχε τὴν βάσιν τῆς διδασκαλίας καὶ τοῦ κηρύγματος, καθὼς καὶ τῆς ποιμαντικῆς διευθύνσεως τῶν κοινοτήτων» (*Lehrbuch der Dogmen* 3, τομ. Ι', σελ. 210). Ἀπόδειξη περὶ τρην εἶναι οἱ περίφημες ἐπιστολὲς τῶν ἀποστολικῶν πατέρων Κλήμεντος Ρώμης (†102), Ἰγνατίου Ἀντιοχείας (†107) καὶ Πολυκάρπου Σμύρνης (†140), στὶς ὁποῖες χρησιμοποιοῦνται πλῆθος χωρίων ἀπὸ ὁλόκληρη σχεδὸν τὴν Κ. Διαθήκη. Αὐτοὶ εἶχαν προφανῶς στὰ χέρια τους ὁλοκληρωμέναι συλλογές τῶν ἱερῶν κειμένων. Ὁλοκληρωμέναι ἐπίσης συλλογές τῶν βιβλίων τῆς Κ. Διαθήκης κατεῖχαν καὶ οἱ πλουσιότατες βιβλιοθήκες τῶν ὀνομαστῶν Καττήχητικῶν Σχολῶν, ἰδιαίτερα τῆς Ἀλεξανδρείας (βλ. Ἱερωνύμου, *De Vir. Ill.* 75, *Ep.* 112, 19 καὶ Κ. Μπῶνη, *Εἰσαγωγή εἰς τὴν ἀρχαίαν χριστιανικὴν Γραμματείαν*, Ἀθῆναι 1974, σελ. 73).

Ἡ Ἰουδαϊκὴ τέλος Σύνοδος τῆς Ἰάμνειας (90 μ.Χ.), μὲ τὶς ἀντιδραστικὲς τῆς ἀποφάσεις, ἔδωσε ἀναμφίβολα ἰσχυρότατο ἔναυσμα στὴ νεαρὴ Ἐκκλησία ὅχι μόνο στὸ σαφὲ διαχωρισμὸ τῆς ἀπὸ τὸν Ἰουδαϊσμό, ἀλλὰ καὶ στὴ δημιουργία δικῶν τῆς Ἀγίων Γραφῶν.

Β' Ἡ πρόταξη τοῦ Κανόνος ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν ἔναντι τοῦ Γνωστισμοῦ.

Στὴν ἀρχαία Ἐκκλησία, ἀπὸ πολὺ νωρὶς, παράλληλα μὲ τὰ γνήσια ἀποστολικά βιβλία, κυκλοφοροῦσαν καὶ πάμπολλα ἄλλα ψευδεπίγραφα, νόθα καὶ αἰρετικά κείμενα, μὲ τὰ ὁποῖα οἱ αἰρετικοὶ συγγραφεῖς «ραδιουργοῦντες τὰ λόγια τοῦ Κυρίου, ἐξηγῆται κακοὶ τῶν καλῶς εἰρημένων γενόμενοι» (Εἰρηναίου, *Ἐλεγχος*, Προσίμιον). Γιὰ νὰ δώσουν μάλιστα κύρος στὰ ἔργα τους οἱ ἄγνωστοι εὐφάνταστοι αὐτοὶ συγγραφεῖς τὰ ἀπέδιδαν σὲ ἀποστολικά πρόσωπα (Εὐαγγέλιο Ἰακώβου, Ἀποκάλυψις Πέτρου, Πράξεις Παύλου καὶ Θέκλης κλπ.). «Μερικὰ ἀπὸ τὰ βιβλία αὐτὰ ἦσαν τόσο καλὰ, ποὺ σὲ ὁρισμένο τόπο καὶ ὁρισμένο χρόνον ἐθεωρήθησαν ὅτι ἀποτελοῦν πρᾶγματι μέρος τῆς

Πρωτοπρ. Γεωργίου Δ. Μεταλληνού,
Ἀναπλ. Καθηγητοῦ

Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΜΕΣΑ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ (ὕπὲρ τῆς τοῦ κόσμου ζωῆς καὶ σωτηρίας)

Ἔνα βιβλίον ποὺ βοηθεῖ τὸν ἀναγνώστη νὰ συνειδητοποιήσει τὴ διακονικὴ, μαρτυρικὴ καὶ ἀγωνιστικὴ πορεία τῆς Ἐκκλησίας, ἰδιαίτερα στὴν ἐποχὴ μας, ποὺ ἡ πνευματικὴ σύγκρουσις αὐξάνει ἐπικινδύνα καὶ ἡ Ἀλήθεια γίνεται ὄλο καὶ πὺδ δυσδιάκριτη.

Γράψατε: Ἀποστολικὴ Διακονία, Ἰασιῶν 1, 115 21 Ἀθήνα, τηλ. 722.8008.

Βιβλιοπωλεῖο: Δραγατσανίου 2, Πλατ. Κλαυθμῶνος, τηλ. 322.8637.

‘Αγ. Γραφής. ‘Αλλά τὰ βιβλία αὐτὰ δὲν ἀποτελοῦσαν παρὰ καθαρὴ πλαστογραφία» (H. Halley, ὅπου ἄνωτ. σελ. 1029). ‘Ο ἐπίσκοπος Ρουσσῶν (‘Αντιοχείας) Σεραπίων εἶχε ἐπιτρέψει τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ «Κατὰ Πέτρον Εὐαγγελίου». ‘Όταν ὅμως ἀντιλήφθηκε ὅτι τὸ κείμενον αὐτὸ ἦταν αἰρετικόν, ἔγραψε στοὺς πιστοὺς τῆς ἐπισκοπῆς του νὰ μὴ τὸ χρησιμοποιοῦν. «‘Ημεῖς, γάρ, ἀδελφοί, τόνισεν, καὶ Πέτρον καὶ ἄλλους ‘Αποστόλους ἀποδεχόμεθα εἰς Χριστόν, τὰ δὲ ὀνόματα αὐτῶν ψευδεπίγραφα ὡς ἔμπειροι παραιτούμεθα, γινώσκοντες ὅτι τὰ τοιαῦτα οὐ παρελάβομεν» (Εὐσεβίου, ‘Εκκλ. ‘Ιστορία VI, 12).

Πρωταγωνιστὲς στὴ συγγραφὴ καὶ κυκλοφορίᾳ ψευδεπιγράφων, νόθων καὶ αἰρετικῶν βιβλίων ὑπῆρξαν οἱ Γνωστικοί, οἱ ὁποῖοι ἔκαμαν τὴν ἐμφάνισίν τους στὴν ‘Εκκλησίᾳ στὰ μισὰ τοῦ Α’ μ.Χ. αἰώνα. Αὐτοὶ ὡς κατ’ ἐξοχὴν ἀντι-Ιουδαῖστές, ἐκμεταλλεύτηκαν κυρίως τὴν ἀντι-νομικὴ διδασκαλίᾳ τοῦ ἀπ. Παύλου, τὴ διαστρέβλωσαν καὶ τὴν προσήρμοσαν στὶς περιέργους δοξασίας τους. «Τὴν μὲν τάξιν καὶ τὸν εἰρμόν τῶν Γραφῶν ὑπερβάλλοντες, τόνισεν ὁ ἀγ. Εἰρηναῖος, καὶ ὅσον ἄφ’ ἑαυτοῖς λύοντες τὰ μέλη τῆς ἀληθείας μεταφέρουσι δὲ καὶ μεταπλάττουσι καὶ ἄλλο ἐξ ἄλλου ποιοῦντες ἐξαπατῶσι πολλούς, τῇ τῶν ἐφαρμοζομένων Κυριακῶν Λογίων κακοσυνθέτῳ σοφίᾳ» (Εἰρηναίου, ‘Ελεγχος Ι’ 8). Πάμπολλα εἶναι ἐπίσης καὶ τὰ ψευδεπίγραφα «Εὐαγγέλια» (Κατὰ Θωμᾶν, Κατ’ Αἰγυπτίους κλπ), τὰ ὁποῖα κυκλοφοροῦσαν μὲ σαφὲς ἀντι-Ιουδαϊκὸ περιεχόμενον (βλ. Μεγάλῃ ‘Ελληνικῇ ‘Εγκυκλ. τόμ. Α, σελ. 283). ‘Ο ἀείμνηστος καθηγητῆς Β. Στεφανίδης ἔγραψε σχετικᾶ: «‘Εκτὸς τῶν γνησίων ἀποστολικῶν βιβλίων, ὑπῆρχον τὰ ψευδεπίγραφα, κατὰ τὸ πλεῖστον ἔργα τῶν Γνωστικῶν, οἱ ὁποῖοι δι’ αὐτῶν ἐζήτουν νὰ παρουσιάσωσι τὰς διδασκαλίας αὐτῶν ὡς ἀποστολικὰς. Διὰ τοῦτο ἡ ‘Εκκλησία διέκρινε τὰ γνήσια ἀποστολικά βιβλία, καὶ, ἐνῶ πρότερον τὰ βιβλία ταῦτα ἐχρησιμοποιοῦντο κυρίως διὰ πρακτικὰ σκοποὺς, πρὸς οἰκοδομὴν τῶν πιστῶν, ἐχρησιμοποιοῦνται τώρα πρὸς καταπολέμησιν τῶν Γνωστικῶν» (Β. Στεφανίδης, ‘Εκκλ. ‘Ιστορία, σελ. 74).

Πρῶτος ὁ ὁποῖος ἐπεχείρησε νὰ παραχαράξῃ τὰ βιβλία τῆς Κ. Διαθήκης καὶ νὰ ὀριοθετήσῃ κανόνα ἦταν ὁ αἰρετικὸς Γνωστικὸς Κέδρων (β’ αἰών), ὁ ὁποῖος ἔκαμε ἐπιτομὴν τοῦ Εὐαγγελίου τοῦ Λουκᾶ καὶ τῶν ‘Επιστολῶν τοῦ ἀπ. Παύλου (βλ. ‘Ιπολύτου, ‘Ελεγχος X, 19).

‘Εκεῖνος, ὅμως, ποὺ πραγματικὰ προβλημάτισε τὴν ‘Εκκλησίαν καὶ τὴν ἀνάγκασε νὰ προτάξῃ τὰ γνήσια βιβλία τῆς καὶ νὰ ἐπισπεύσῃ τὴ συγκρότησιν καὶ ὀριοθέτησιν τοῦ Κανόνος τῆς Κ. Διαθήκης, ὑπῆρξε ὁ διαβόητος μαθητὴς τοῦ Κέδρωνος Γνωστικὸς Μαρκίων. ‘Ο μεγάλος αὐτὸς αἰρεσιάρχης, γιὸς τοῦ ἐπισκόπου Σινώπης τοῦ Πόντου καὶ πρῶτον πρεσβύτερος τῆς ‘Εκκλησίας τῆς Ρώμης, ἔδρυσεν αὐτὴν, περὶ τὸ 140 μ.Χ., Σχολὴ καὶ ἰσχυρὴ αἰρετικὴ ομάδα. Προκειμένου μάλιστα νὰ ἐξυπηρετήσῃ τὴν κακόδοξον διδασκαλίαν του ἔκαμε αὐθαίρετη ἐπιλογὴν κειμένων τῆς Κ. Διαθήκης, μιμούμενος τὸν διδάσκαλό του (βλ. Τερτυλλιανοῦ, Adv. Marc. Ι’ 14). Εἶναι δὲ ὁ πρῶτος ὁ ὁποῖος δη-

μιούργησε στερεότυπον κανόνα ἱερῶν βιβλίων, τὸν ὁποῖον ἐπέβαλε στοὺς ὁπαδοὺς του καὶ εἶναι ὁ γνωστὸς «Κανὼν τοῦ Μαρκιωνος». «‘Ο Κανὼν τοῦ Μαρκιωνος» ἀπετελεῖτο ἐκ δύο μερῶν, ἀπὸ τὸ Εὐαγγέλιον καὶ ἀπὸ τὸ ‘Αποστολικόν. ‘Ός Εὐαγγέλιον ἐδέχετο ὁ Μαρκίων μόνον τὸ Κατὰ Λουκᾶν, καὶ τοῦτο κατόπιν ἐπεξεργασίας. ‘Ός ‘Απόστολον δὲ ἐδέχετο μόνον τὰς ἀκολουθοῦσας ‘Επιστολάς τοῦ Παύλου: Γαλάτας, Α’ καὶ Β’ Κορινθίους, Ρωμαίους, Α’ καὶ Β’ Θεσ/κεῖς, Λαοδικεῖς (=‘Εφεσίους), Κολοσσαεῖς, Φιλιππησίους, Φιλήμονα» (Σ. ‘Αγουρίδης, ὅτι ἄνωτ. σελ. 62). Τὸν κανόνα αὐτὸν δνόμασε «Εὐαγγέλιον τῆς ‘Αληθείας» καὶ μαζὶ μὲ τὸ ἄλλο ἔργο του («‘Αντιθέσεις», ἀνεγιγνώσκοντο κατὰς συνάξεις τῶν ὁπαδῶν αὐτοῦ) (Β. Φειδᾶ, ‘Εκκλ. ‘Ιστορ. τόμ. Α’ σελ. 103).

Στὸ σύνολό τους σχεδὸν σήμερα οἱ ἐρευνητὲς δέχονται πῶς ὁ Μαρκίων μὲ τὴ δημιουργίαν τοῦ Κανόνος του ἔδωσε στὴν ‘Εκκλησίαν ἂν ὅχι τὴν ἰδέαν τῆς δημιουργίας τοῦ δικοῦ της Κανόνος, τουλάχιστον τὴν ἀνάγκασεν νὰ τὸν ἐπισπεύσῃ (βλ. Στ. Παπαδόπουλον, Πατρολογία, Α’, ‘Αθήνα 1982, σελ. 232). ‘Υποστηρίζουν, ἀκόμα, πῶς ὁ Μαρκίων «προσδιόρισε ὡς πρὸς τὸ περιεχόμενον καὶ τὴν μορφήν τὸ ‘Αποστολικόν Σύμβολον τῆς ‘Ορθοδόξου Καθολικῆς ‘Εκκλησίας, τὸ ὁποῖον κατὰ τὴν ἔρευναν εἶδε τὸ φῶς περὶ τοὺς χρόνους αὐτοῦ ἐν Ρώμῃ καὶ ἀλλαχοῦ» (Σ. ‘Αγουρίδης, ὅπου ἄνωτ. σελ. 67. ‘Επιφανίου, Κατὰ Αἰρ. Migne P.G. 72,3 καὶ Ad. Harnack, The History of Dogma, II, σελ. 25).

Γ. ‘Η δημιουργία τοῦ Κανόνος ἀπὸ τὴν ‘Εκκλησίαν.

Σύμφωνα μὲ τὶς πηγές, ἡ δημιουργία τοῦ «Μαρκιωνιτικοῦ Κανόνος» ἔφερε ἀναστάτωση καὶ σύγχυσιν ὅχι μόνον στὴ Ρωμαϊκὴ ‘Εκκλησίαν, ἀλλὰ καὶ σὲ ἄλλες ‘Εκκλησίας. ‘Ο Μαρκίων διέθετε καταπληκτικὲς ὀργανωτικὰς ἱκανότητες, ἀκόμα, ὡς ἐφοπλιστὴς (ναυκλήρος), διέθετε ἀφθονὰ χρήματα γιὰ προπαγάνδα. ‘Ο κίνδυνος νοθεύσεως τῆς αὐθεντικότητος τῆς ‘Εκκλησίας ἦταν πραγματικὰ μεγάλος. ‘Ετσι ἡ ἰδία πέρασε στὴν ἀντεπίθεσιν καὶ γιὰ νὰ ἀντιμετωπίσῃ τὸ σοβαρὸ κίνδυνον τῆς ἀλλοίωσης τῶν ἱερῶν κειμένων, προχώρησε στὴν ἄμεση συγκρότησιν τοῦ δικοῦ της Κανόνος. ‘Ηδη ἀνάμεσα στὰ χρόνια 150-180 μ.Χ. ἡ ‘Εκκλησία εἶχε τὸ δικὸ της Κανόνα, τὸν ὁποῖον γιὰ λόγους ἀντιρρητικῶς καὶ δογματικῶς ἀντάταξε ἀπέναντι στὰ ψευδεπίγραφα, νόθα καὶ κακόδοξα κείμενα τῶν ποικιλιανύμων αἰρετικῶν καὶ κυρίως τοῦ Μαρκιωνος. «Οὕτως ὁ Κανὼν κατέστη διακριτικὸν γνώρισμα τῶν ἀληθινῶν χριστιανῶν ἀπὸ τῶν μὴ τοιούτων», τονίζει ὁ καθηγητῆς Β. Στεφανίδης, καὶ συνεχίζει: «Τὸ περιεχόμενον τοῦ Κανόνος κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην εἶναι δυνατόν νὰ ὀρισθῇ ὡς ἑξῆς: τέσσαρα Εὐαγγέλια, Πράξεις τῶν ‘Αποστόλων, ‘Επιστολαί, ‘Αποκάλυψις. ‘Αλλὰ πόσαι καὶ ποῖαι ‘Επιστολαὶ ἔπρεπε νὰ ὑπάρχωσιν ἐν αὐτῇ κατὰ τοῦτο διέφερον αἱ ‘Εκκλησίαι» (ὅπ. ἄνωτ. σελ. 75).

Σύμφωνα βέβαια μὲ ἀνεπίσημη παράδοση ὁ Εὐαγ-

γελιστής Ἰωάννης γύρω στὸ 95 μ.Χ. καὶ ἀμετὰ τὸν θάνατον τῶν Ἀποστόλων προσέστη τῶν Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν καὶ συνετέλεσε διὰ τῶν συμβουλῶν καὶ ὁδηγίων αὐτοῦ εἰς τὴν σύνταξιν τοῦ Κανόνος) (Μεγ. Ἑλλ. Ἐγκυκλ. Α' σελ. 285). Ἐπίσης ἀμέσῃ στὴν ἴδια τὴν Κ.Δ. ὑπάρχουν νύξεις γιὰ τὸ ὅτι ἐνῶ ἀκόμα ἐξοῦσαν οἱ Ἀπόστολοι καὶ κάτω ἀπὸ τὴν ἐπίβλεψή τους οἱ Ἐκκλησίες, ἄρχισαν νὰ σχηματίζουσιν—ὅπως εἶδαμε—ἡ κάθε μιὰ γιὰ τὸν ἑαυτὸ της, συλλογὴς γραπτῶν τῶν Ἀποστόλων, ποὺ τοποθετοῦσαν παράλληλα μὲ τὴν «Γραφὴν» τῆς Π.Δ. καὶ τὰ θεωροῦσαν σὰν τὸ θεόπνευστο Λόγῳ τοῦ Θεοῦ (βλ. Α' Κορ. β' 7-13, ιδ' 37, Α' Θεσ. β' 13, Κολ. δ' 16, Α' Θεσ. ε' 27, Β' Θεσ. β' 15, Β' Πέτρου γ' 1, γ' 15-16, Α' Τιμ. ε' 18)) (H. Halley, ὅπ. ἄνωτ. σελ. 1028).

Πρῶτος, ὅμως, ἐπίσημος «θεολόγος τοῦ Κανόνος» θὰ πρέπει νὰ θεωρηθεῖ ὁ ἅγιος Διονύσιος ἐπίσκοπος Κορίνθου († 160). Ὁ δυναμικὸς αὐτὸς πατέρας καὶ διδάσκαλος τῆς Ἐκκλησίας ἀντέστη στὸν ψευδῆ Κανόνα τοῦ Μαρκιῶνα καὶ τόνισε τὴν ἀνάγκη οἱ πιστοὶ νὰ γνωρίζουν τὸν ἀληθινὸ Κανόνα καὶ τὴ σημασίαν του (Εὐσεβίου, Ἐκκλ. Ἱστορία IV 23,6).

Ἡ σημαντικώτερη, ὅμως, μαρτυρία γιὰ τὴ συγκρότηση τοῦ Κανόνος ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν τὴν ἐποχὴ ἐκείνη εἶναι ὁ «Κανὼν τοῦ Muratori». Πρόκειται γιὰ κείμενο τῶν ἐτῶν 150-180 μ.Χ., ἀγνώστου συγγραφέα, τὸ ὁποῖο ἀνακάλυψε ὁ Muratori τὸν περασμένο αἰῶνα στὴν Ἀμβροσιανὴ βιβλιοθήκη τοῦ Μιλάνου. Προέρχεται εἴτε ἐκ τῆς Ἰταλίας, εἴτε ἐκ τῆς Βορείου Ἀφρικῆς, καὶ σύμφωνα μὲ τοὺς μελετητὲς Hug, Tregelles, Mangold καὶ Hilgenfeld αὐτὸ στηρίχθηκε σὲ ἀρχαιότερο Ἑλληνικόν. Περιέχει κατάλογο τῶν βιβλίων τῆς ΚΔ, τὰ ὁποῖα «πρέπει κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους νὰ ἀπετέλουν τὸν Κανόνα εἰς τὴν Δύσιν» (Σ. Ἀγουρίδης, ὅπ. ἄνωτ. σελ. 42). Ἀρχίζει ἀπὸ τὸ τέλος τῆς ἀναφορᾶς τοῦ στὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Μάρκου καὶ παραλείπει τὴν πρὸς Ἑβραίους Ἐπιστολή, τὴς Καθολικὴς Ἰακώβου, Πέτρου Α' καὶ Β', Γ' Ἰωάννου καὶ τὴν Ἀποκάλυψιν.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ

Καθηγ. Ἰ. Μ. Φουντούλη

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΕ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ ΑΠΟΡΙΕΣ,

Κυκλοφόρησε καὶ ὁ Β' τόμος — ἔκδοσις Γ'

Βιβλίον - θησαυρὸς, πρωτίστως γιὰ τοὺς κληρικούς καὶ γενικώτερα γιὰ κάθε ὀρθόδοξο ποὺ ἐνδιαφέρεται νὰ μάθει τὸ «τί» καὶ «πῶς» στὴς λεπτομέρειες τῶν Ἀκολουθιῶν ποὺ τελοῦνται καθὼς καὶ σ' ἄλλα θέματα θ. Λατρείας.

Ἀπευθύνεσθε: Βιβλιοπωλεῖο ὁδ. Δραγατσάνου 2 — Πλατ. Κλαυθμώνος.

Γράψατε: Ἰασιῶν 1, 115 21 Ἀθήνα, τηλέφ. 7228.008.

Ἀντίθετα δέχεται ὡς κανονικὸ βιβλίον τὴν Ἀποκάλυψιν τοῦ Πέτρου. Ἀναφέρει ἐπίσης τὴς ἐπιστολὰς τοῦ Παύλου πρὸς Λαοδικεῖς καὶ Ἀλεξανδρεῖς τὴς ὁποῖας χαρακτηρίζει νόθεσ. Τέλος συνιστᾷ ὡς ὠφέλιμο γιὰ ἀνάγνωσιν τὸ μὴ κανονικὸ βιβλίον «Ποιμὴν τοῦ Ἑρμῆ» καὶ καταδικάζει τὰ ψευδεπίγραφα καὶ αἰρετικὰ ἔργα τῶν Γνωστικῶν Βασιλείδῃ, Οὐαλεντίνου καὶ Μαρκιῶνα (βλ. Στ. Παπαδοπούλου, Πατρολογία Α', Ἀθήνα 1982, σελ. 314).

Ὁ ἅγ. Εἰρηναῖος (†202) φαίνεται ὅτι γνωρίζει Κανόνα τῶν γνήσιων βιβλίων τῆς Κ.Δ. Χρησιμοποιεῖ πλῆθος χωρίων στὰ ἔργα του, μόνο ἀπὸ τὰ κανονικὰ βιβλία, καταπολεμώντας τὴν «ψευδὸνυμον γνώσιν» τῶν Γνωστικῶν, οἱ ὁποῖοι προέτασαν Γραφὰς καὶ Παράδοσιν ἀπόκρυφες, δῆθεν ἀποστολικές. «Ὡς ὁ κατ' ἐξοχὴν θεολόγος τῆς Ὀρθοδόξου Παραδόσεως, προσπαθώντας νὰ καταδείξει ἀνυπόστατες ἱστορικὰς τὴς δῆθεν γνήσιες παραδόσεις τους, ὁδηγήθηκε στὴ θεολογία τῆς Παραδόσεως καὶ ἀποκάλυψε τελεσίδικα γιὰ τὴν Ἐκκλησίαν τὴν ψευδοχριστιανικότητα τοῦ Γνωστικισμοῦ» (Σ. Παπαδοπούλου, ὅπ. ἄνωτ. σελ. 255). Τὴν ὅλη γραπτὴ καὶ ἄγραφη Παράδοσιν τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας χαρακτηρίζει ὡς «κανόνα ἀληθείας» («Ἐλεγχος Α', 9,4.) καὶ «ἀκλινῆ» καὶ «βεβαία» (Α' 9,5). Στὸ περίφημο ἔργο του «Κατὰ Αἰρέσεων» προϋποθέτει ὑπαρξὴ Κανόνα τῆς Κ.Δ. ἐκ 4 Εὐαγγελίων, τῶν Πράξεων, 13 Ἐπιστολῶν τοῦ ἁπ. Παύλου, Α' Πέτρου, Α' καὶ Β' Ἰωάννου, Ἀποκάλυψιν καὶ τὸν Ποιμένα τοῦ Ἑρμῆ.

Ὁ Κανόνας τοῦ Κλήμεντος Ἀλεξανδρέα (†215) περιελάμβανε τὰ 4 Εὐαγγέλια, τὴς Πράξεις, τὴς 14 Ἐπιστολὰς τοῦ ἁπ. Παύλου, Α' καὶ Β' Ἰωάννου, Α' Πέτρου, Ἰούδα, Ἀποκαλύψεις Ἰωάννου καὶ Πέτρου, Διδαχὴ XII Ἀποστόλων καὶ τὸν Ποιμένα τοῦ Ἑρμῆ.

Ὁ Τερτυλλιανὸς (†235) προϋποθέτει στὸ ἐκτενέστατο ἀπολογητικὸν του ἔργο, Κανόνα ἀπὸ 4 Εὐαγγελίων, Πράξεις 13 ἐπιστολὰς τοῦ ἁπ. Παύλου, Α' Ἰωάννου, Α' Πέτρου, Ἰούδα καὶ Ἀποκάλυψιν. Κάνει μάλιστα σαφὴ διάκρισιν μεταξὺ κανονικῶν καὶ νόθων βιβλίων τῆς Κ.Δ. (De pudicitia, 10). Ὁ Ὠριγένης (†234) «ἐδέχετο πάντα τὰ βιβλία τῆς ΚΔ., ἐκτὸς τῆς Β' Πέτρου, τῆς Β καὶ Γ' Ἰωάννου καὶ τῆς Ἰούδα, περὶ ὧν ἐταλαντεύετο» (Μεγ. Ἑλλ. Ἐγκυκλ. τόμ. Α', σελ. 283). Ἐπίσης ὁ Κύριλλος Ἱεροσολύμων (†386) δεχόταν ὅλα τὰ βιβλία ἐκτὸς τῆς Ἀποκαλύψεως, ὅπως καὶ ὁ Γρηγόριος ὁ Θεολόγος (†393). Ὁ 85ος, τέλος, Κανὼν τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων καθορίζει τὰ γνήσια βιβλία ὡς ἐξῆς: «Ἐστω ὑμῖν πᾶσι κληρικοῖς καὶ λαϊκοῖς, βιβλία σεβάσμια καὶ ἅγια... τῆς Καινῆς Διαθήκης, Εὐαγγέλια τέσσαρα, Ματθαίου, Μάρκου, Λουκᾶ καὶ Ἰωάννου· Παύλου Ἐπιστολαὶ δεκατέσσαρες, Πέτρου Ἐπιστολαὶ δύο· Ἰωάννου Ἐπιστολαὶ τρεῖς· Ἰακώβου μία· Ἰούδα μία· Κλήμεντος Ἐπιστολὰς δύο· αἱ Διαταγαὶ... καὶ αἱ Πράξεις ἡμῶν τῶν Ἀποστόλων». Παραλείπει τὴν Ἀποκάλυψιν καὶ περιλαμβάνει τὴς ἐπιστολὰς τοῦ Κλήμεντος Ρώμης καὶ τὴς Διαταγὰς τῶν Ἀποστόλων.

Ἀπὸ τὰ παραπάνω φαίνεται πὼς «δὲν ἐχρησιμο-

ποιοῦντο πάντα τὰ γνήσια βιβλία τῆς ΚΔ εἰς πάσας τὰς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ προϋόντος τοῦ χρόνου αἱ διαφοραὶ ἐπὶ τινων βιβλίων ἤρθησαν καὶ ἐπῆλθε ὁμοφωνία διὰ τὴν συγκρότησιν τοῦ Κανόνος τῆς ΚΔ ὑπὸ τὴν μορφήν: Εὐαγγέλια, Πράξεις Ἀποστόλων, Ἐπιστολαὶ καὶ Ἀποκάλυψις» (Β. Φειδᾶ, ὅπου ἀνωτ. σελ. 141).

Πλήρης ὁμοιομορφία τοῦ Κανόνος τῆς ΚΔ, σ' ὁλόκληρην τὴν Ἐκκλησίαν, ἐπῆλθε ἐπὶ Μ. Κωνσταντίνου (†339), ὅταν αὐτὸς ζήτησε ἀπὸ τὸ γνωστὸ ἱστορικὸ καὶ συνεργάτη του Εὐσέβιο Κεיסαρίας (†340) νὰ συντάξῃ Κώδικα τῶν βιβλίων τῆς ΚΔ, «ὁ ὁποῖος βαθμὴδὸν ἔτυχε γενικῆς χρήσεως» (Β. Στεφανίδης, ὅπου ἀνωτ. σελ. 75). Σ' αὐτὸν γίνεται διάκριση μεταξὺ Ὁμολογουμένων, Ἀντιλεγόμενων καὶ Νόθων ἔργων (Εὐσεβίου, Βίος Μ. Κων/νου IV, 34, 36-37). Στὰ Ἀντιλεγόμενα, «ἤτοι εἰς τὰ βιβλία περὶ τῆς κανονικότητος τῶν ὁποίων ἐγένετο ἀκρόμη συζήτησις ἐντὸς τῶν Ἐκκλησιῶν, κατατάσσεται τὰς Ἐπιστολάς Ἰακώβου, Ἰούδα, Β' Πέτρου, Β' καὶ Γ' Ἰωάννου, εἰς δὲ τὰ Νόθα, τὰς Πράξεις Παύλου καὶ Θέκλης, τὸν Ποιμένα τοῦ Ἐρμᾶ, τὴν Ἀποκάλυψιν Πέτρου, τὴν Ἐπιστολὴν Βαρνάβα καὶ τὴν Διδαχὴν» (Σ. Ἀγουρίδης, ὅπου ἀνωτ. σελ. 71).

Ἀποκρυστάλλωσι, ὅμως, καὶ ὁριστικὸ κλείσιμο

ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟΣ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΣ
ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΓΓΡΑΦΗ ΜΕΛΕΤΗΣ ΜΕ ΘΕΜΑ
«Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΣΤΗΝ ΚΑΤΟΧΗ»

Μὲ ἀπόφαση τοῦ Κεντρικοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας, προκηρύσσεται πανελλήνιος διαγωνισμὸς γιὰ τὴ συγγραφὴ ἐκλαϊκευμένης μελέτης μὲ θέμα «Ἡ Ἐκκλησία στὴν Κατοχή» (1941 - 44). Ὁ διαγωνισμὸς γίνεται μέσῳ τῆς «Ἑλληνικῆς Ἑταιρείας Χριστιανικῶν Γραμμάτων» Τὸ ἔπαθλο εἶναι 120.000 δρχ.

Ἡ μελέτη πρέπει νὰ εἶναι πρωτότυπη, ἐκλαϊκευμένη, ἐκτάσεως 130 ἕως 160 δακτυλογραφημένων σελίδων καὶ θὰ ὑποβληθεῖ σὲ δύο ἀντίτυπα ὡς τὶς 31 Ὀκτωβρίου 1990 στὴ διεύθυνση: Ἑλληνικὴ Ἑταιρεία Χριστιανικῶν Γραμμάτων, Ὁάλειας 32, 155 61 Χολαργός (τηλ. 6512.976).

Κατὰ τὸν περυσινὸ διαγωνισμὸ βραβεύθηκε ἡ μελέτη «Ἡ Ἐκκλησία στὸ Μακεδονικὸ Ἀγῶνα», ἐνῶ θὰ ἀκολουθήσει ἡ προκήρυξη - ἔκδοση μελετῶν μὲ θέματα: «Ἡ Ἐκκλησία στοὺς ἀγῶνες τῆς Κύπρου» καὶ «Ἡ Ἐκκλησία στὴ Διασπορά», ὥστε ν' ἀποτελέσουν μιὰ σειρά μὲ γενικὸ τίτλο: «Ἡ Ἐκκλησία στοὺς ἀγῶνες τοῦ Ἑθνους».

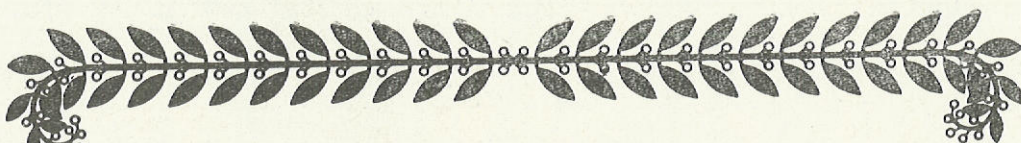
Τὴν ἔκδοση τῆς μελέτης ποὺ θὰ βραβευθεῖ ἀναλαμβάνει ἡ Ἀποστολικὴ Διακονία. (Περιοσώτερες πληροφορίες παρέχει ὁ Δ)ντὴς Ἐκδόσεων τῆς Ἀπ. Διακονίας Εὐάγγελος Λέκκος, τηλ. 01/7239.417).

τοῦ Κανόνος τῆς Καινῆς Διαθήκης ἐκφράζει ἡ ΑΘ' ἑορταστικὴ Ἐπιστολὴ τοῦ Μ. Ἀθανασίου (†367). Ὁ κορυφαῖος Πατέρας τῆς Ἐκκλησίας ἐξέφρασε σ' αὐτὴ τὴν ὀριμότητα καὶ τὴν τελικὴ πράξη τῆς Ὁρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας, ἡ ὁποία τελικὰ ὁριοθέτησε καὶ ἔκλεισε τὸν Κανὸνα τῶν γνησίων ἀγιογραφικῶν τῆς βιβλίων. «Τὰ κανονικὰ βιβλία τῆς ΚΔ ἐν τῇ Ἐπιστολῇ ταύτῃ ὁρίζονται εἰς 27 καὶ εἶναι τὰ κρατήσαντα ἕκτοτε μέχρι σήμερον ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ὡς κανονικὰ βιβλία» (Σ. Ἀγουρίδης, ὅπου ἀνωτ. σελ. 71). Μὲ τὸν Ἀθανάσιο συμφώνησε μὲ ἐπιστολὴ του ὁ πάπας Ἰννοκέντιος (†405), καθὼς καὶ ὁ Ρουφῖνος (†410) Φαλάστριος ἐπίσκοπος Βριζίας (†390), Ἱερώνυμος (†420), Αὐγουστῖνος (†430) κ.ἄ.

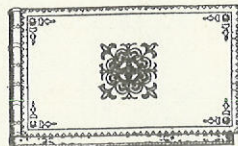
Ἀπὸ τὰς Συνόδους, τέλος, ἡ τῆς Λαοδικείας (360) στὸν Ε' κανόνα τῆς παραθέτει κατάλογο «ὅσα δεῖ βιβλία ἀναγιγνώσκεισθαι», παραλείποντας τὴν Ἀποκάλυψιν. Ἀντίθετα ἡ τῆς Ἰππώνος (339) καὶ τῆς Καρθαγένης (419) στὸν ΚΔ' κανόνα τῆς καθορίζει ὡς «Κανονικὰς Γραφὰς» καὶ τὰ 27 βιβλία τῆς Κ. Διαθήκης, καὶ «μὴδὲν (ἄλλο) ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἀναγιγνώσκειται ἐπ' ὀνόματι θείων Γραφῶν». Τέλος ἡ Πενθέκτη Οἰκουμένηκὴ Σύνοδος (691) «μνημονεύει τῶν 27 βιβλίων τῆς Κ. Διαθήκης, καὶ ὁρίζει αὐτὰ ὡς τὰ μόνα κανονικὰ βιβλία τῆς Κ. Διαθήκης» (Μεγ. Ἑλληνικὴ Ἐγκυκλ. τόμ. Α', σελ. 283).

Ὁ ἀγῶνας, λοιπόν, τῆς Ἐκκλησίας γιὰ τὴν περιχαράκωση τῆς αὐθεντικότητος καὶ τῆς ἀληθείας τῆς ὑπῆρξε πραγματικὰ τιτάνιος. Δὲ γνωρίζουμε ἄλλη θρησκεία, φιλοσοφία ἢ ἰδέα, ἡ ὁποία νὰ ἀντιμετώπισε παρόμοια ἐσωτερικὴ καὶ ἐξωτερικὴ πολεμικὴ καὶ νὰ ἐξῆλθε νικῶσα, ὅπως ἡ Ὁρθόδοξη Καθολικὴ Ἐκκλησία. Τὸ ἐν αὐτῇ ἐνοικοῦν Ἀγιο Πνεῦμα (Ἰωάν. ιστ' 13) εἶναι ὁ ἀλάθητος φορέας τῆς ἀλήθειας καὶ τῆς γνήσιας Ἀποστολικῆς Παραδόσεως, ἡ ὁποία «ὑπῆρξε ὁ μάρτυς, ὁ αὐθεντικὸς ἐξ ἀρχῆς μαρτυρήσας περὶ τῶν βιβλίων τῆς Ἀγίας Γραφῆς καὶ ὁ καθοδηγῆσας ἀσφαλῶς εἰς τὴν συγκρότησιν τοῦ Κανόνος αὐτῆς. Καθορίσασα δὲ ἐπὶ τῇ βάσει τῆς Παραδόσεως ἡ Ἐκκλησία τινὰ βιβλία ἔχουσιν ἀποστολικὴν τὴν προέλευσιν, εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς καθωδηγεῖτο ὑπὸ τῆς αὐτῆς Παραδόσεως εἰς τὴν διακρίβωσιν τοῦ ὀρθοῦ νοήματος αὐτῶν» (Π. Τρεμπέλα, Δογματικὴ, τομ. Α' σελ. 129 -130). Ἀπλὴ σύγκριση κανονικῶν βιβλίων τῆς Κ. Διαθήκης καὶ Ἀποκρύφων, φανερώνει περὶ τῶν αὐτῶν τῶν πρώτων ὡς ὄντως θεοπνεύστων συγγραφεῶν.

Ἡ Ἐκκλησία, τέλος, δὲ συμπεριέλαβε τὰ ἀγιογραφικὰ τῆς κείμενα στὸν Κανόνα χωρὶς κριτικὴ, «μόνον ὅταν τὰ καὶ ὑπὲρ τῶν Ἀμφιβαλλομένων περισυλλεγένηται τεκμήρια ὑπῆρξαν ἀδιαφιλονίκητως σοβαρά, περιέλαβε καὶ ταῦτα ἐν τῷ Κανόνι» (Π. Τρεμπέλα, ὅπου ἀνωτ. σελ. 107). Τὸ γεγονός αὐτὸ συμμαρτυρεῖ γιὰ τὴ γνησιότητα, τὴν αὐθεντικότητα καὶ τὴν ἀποστολικὴν προέλευσιν τῶν θεοπνεύστων βιβλίων, τὰ ὁποῖα συγκροτοῦν τὸν Κανόνα τῆς Καινῆς Διαθήκης.

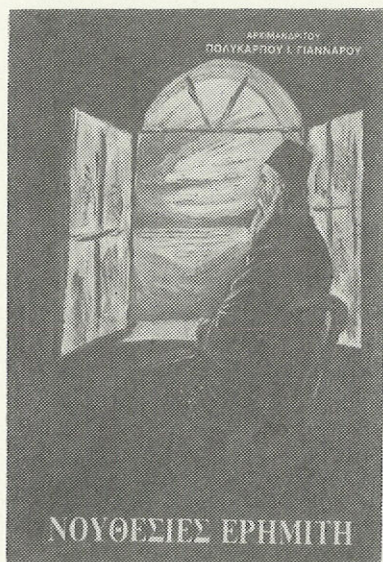

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ

Ἀρχιμ. Πολυκ. Ἱ. Γιάνναρου
ΝΟΥΘΗΣΙΕΣ ΕΡΗΜΙΤΗ

Πραγματικά και από το νέο βιβλίο του πατρός Πολύκαρπου θά «ώφεληθουν πολλές ψυχές». Τό περιεχόμενό του «... είναι τόσο ἀναγκαῖο και ἀπαραίτητο γιά τήν ἐποχή μας, πού χαρακτηρίζεται γιά τήν πνευματική ξηρασία και τόν κλονισμό τῶν ἰδανικῶν πού καταξιῶνουν τόν ἄνθρωπο».

Πρόκειται γιά «Σταχυολόγησι συμβουλῶν ἀπό τὸ βιβλίο «Ἀσκητικοὶ Λόγοι» τοῦ Ὁσίου Ἐφραίμ τοῦ Σύρου» σέ ἐλεύθερη ἀπόδοση. Ἕνα βιβλίο, δηλαδή, μὲ ἀτέλειωτους πνευματικούς χυμούς, πού στ' ἀλήθεια, ἀποτελοῦν «πνευματικὲς ἀναβάσεις» πού ὁδηγοῦν τὴν ψυχὴ καὶ τὸ νοῦ στὸ φῶς τῆς ζωῆς καὶ τῆς σωτηρίας.

Βέβαια αὐτὲς καθαυτὲς οἱ ἀσκητικὲς ἐμπειρίες καὶ οἱ πλούσιοι πνευματικοὶ καρποὶ τοῦ Ὁσίου Ἐφραίμ τοῦ Σύρου ἀποτελοῦν ἐγγυημένο καταρτισμὸ τῆς ψυχῆς, στὸ σύνολό τους.

Ἡ ἀξία τοῦ βιβλίου αὐτοῦ ὁμῶς ἔγκειται στὴ θαυμασία ἐπι-

λογὴ καὶ στὴν ἀπόδοση τῶν «Λόγων» πού ἔκανε ὁ σ. Καί, κυρίως, στὴ γλώσσα πού χρησιμοποίησε. Γιατί, μὲ τρόπο λογοτεχνικό, ἀπλό καὶ ἀπολαυστικό κάνει κατανοητὲς ὕψιστες ἐννοιες καὶ παραινέσεις, πού ἔχει ἀνάγκη ὁ σημερινὸς ἄνθρωπος γιά νὰ περάσει τὸ δύσκολο τοῦνελ τῆς ζωῆς.

Ἡ ὅλη δομὴ, ἀνάπλαση καὶ συγγραφὴ τοῦ καινούργιου βιβλίου τοῦ π. Πολύκαρπου, μὲ τὶς προσεγμμένες λέξεις καὶ τὸ σεβασμὸ πρὸς τὸ ἀρχικὸ κείμενο, φανερῶνουν ἐμπειροὺ κάλομο. Καὶ προπάντων ἱκανότητα νοουθεσίας καὶ καίριων συμβουλῶν μέσα ἀπὸ τὶς πλούσιες πηγὲς τῆς ὀρθόδοξης πνευματικότητος.

Εὐαγγελίας
Παπαχρήστου - Πάνου

ΡΕΜΒΑΣΜΟΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΝΥΞΗ

Εἶναι γνωστὸ πὼς ἡ κ. Εὐαγγελία Παπαχρήστου - Πάνου εἶναι τέκνο τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς Ὀρθόδοξης πίστεως. Μὰ εἶναι καὶ τέκνο τῆς ἀγάπης, τῆς εὐγένειας, τῆς τέχνης καὶ ἰδιαιτέρως τῆς ποίησης τοῦ Ἐπέκεινα!

Λόγος ἄθρὸς, δόκιμος, θεμιλιωμένος στὴν πέτρα τῆς ἐλπίδας καὶ τῆς ἐπιείκειας. Λόγος τῆς καρδιάς, τῆς ἐνόρασης καὶ τῆς ἀνθήσεως χαρακτηρίζει τὰ κείμενά της καὶ τὴν ὅλη ἀναγνωρισμένη, λογοτεχνικὴ προσφορά της.

Ἡ ποίησή της ἰδιαιτέρως εἶναι γεμάτη ἀπὸ φῶς καὶ χρυσάφι προσευχῆς καὶ αὐτοσυγκέντρωσης. Κι εἶναι νὰ θαυμάζει κανεὶς τὸν πλοῦτο τῶν νοημάτων, τῶν εἰκόνων καὶ τῶν παιάνων πού ἀναβλύζουν μέσα ἀπὸ «ἀκράτητους λυγμοὺς μοναξιάς» καὶ ἐνδοσκόπησης:

Γιοφύρια τὰ χέρια μου.

Ἀπλωμένα

ὡς τοῦ ἀδελφοῦ τὸ ἀνῆσυχο
στέρνο,

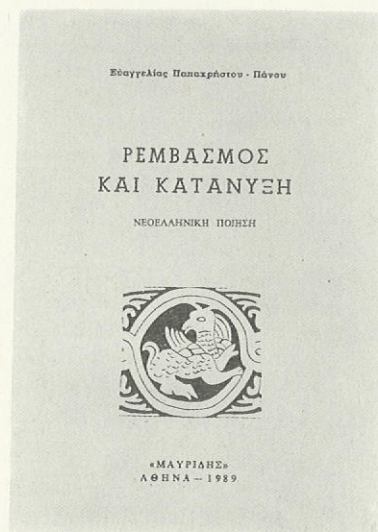
καταργοῦν τ' ἀδιέξοδα.

Γιὰ τῆς ἀφῆς μου τὴν ἀνθήση
δὲν μπορεῖς ν' ἀμφιβάλεις.

Φτερούγιασμα ἤρεμο

παρασυρμένο «στὸν ἀγρὸ τῶν προσφορῶν»,
ὅπου μᾶς ἀναμένει ὁ Κύριος,
γιὰ τὸν ἔξοχο δεῖπνο τῆς ἀγάπης.

Ἡ ποιήτρια γνωρίζει πολὺ καλά ὅτι δίχως τὸν διπλανό μας, δίχως τὸν πλησίον μας οὔτε κι ἐμεῖς ὑπάρχουμε. Κι ὅτι μονάχα μέσα στὴν προσφορὰ καὶ στὴν ἀγάπη πραγματοποιεῖται κι ἡ δική μας αὐτοθεσάφηση.

Γι' αὐτὸ κι ὅλα τὰ τραγούδια της. Ὅλοι οἱ στοχασμοὶ κι οἱ σκέψεις, πού συνοδεύουν τὰ ποιητικὰ της ἔργα, ἀποτελοῦν φωτιά καὶ Σταυρό, ὀδὴν καὶ πέταγμα μιᾶς ἀναμενόμενης συνάντησης. Μιᾶς νέας λεωφόρου. Πού μέσα ἀπὸ σταυρώσεις ὁδηγεῖ στὸ μέλλον.

Ἐγὼ ἀντέχω ἀκόμα.

Ὅσο ἔσο μοῦ μιλάς

φωσφορίζουν οἱ λέξεις.

Τὰ λιμάνια ἀποχτοῦν λεωφόρους.

Τὰ πλοῖα σφυρίζουν, κι ἐγὼ

στὸ μουράγιο προχωρῶ κι ἀνε-

θαίνω

τὴ σκάλα.

Ε Π Ι Κ Α Ι Ρ Α

**Φύλακας, ωραιότητα, κραταίωμα, στήριγμα,
δόξα και τραῦμα.**

«ΣΤΑΥΡΟΣ, ὁ φύλαξ πάσης τῆς οἰκουμένης·
Σταυρός, ἡ ωραιότης τῆς Ἐκκλησίας·
Σταυρός, βασιλέων τὸ κραταίωμα·
Σταυρός, πιστῶν τὸ στήριγμα·
Σταυρός, ἀγγέλων ἡ δόξα
καὶ τῶν δαιμόνων τὸ τραῦμα».

Φύλαξ, ωραιότης, κραταίωμα, στήριγμα, δόξα, τραῦμα ὁ Σταυρός. Τὸ πρὸ Χριστοῦ ξέλο τῆς ντροπῆς, γίνεται μετὰ Χριστὸν πηγὴ ζωῆς καὶ σωτηρίας.

Σταυρωμένοι εἴμαστε ὅλοι. Βαρεῖς οἱ σταυροὶ τοῦ πόνου, τῆς ἀρετῆς, τοῦ καθήκοντος. «Ὅλοι φέρουμε ἐπ' ὤμου ἕναν ἢ περισσότερους σταυροὺς καὶ πορευόμαστε σὶν προσωπικό μας γολγοθᾶ... Σημασία σὶν προκείμενο ἔχει ἡ καρτερία καὶ ἡ ψυχικὴ ἀνάταση, παράλληλα μὲ τὴν ὅποια ἀνάβαση...

Σὲ κάθε βῆμα, σὲ κάθε στροφή, δοκιμάζεται ἡ ἀντοχὴ μας. Ἀρκετὲς φορὲς τὰ γόνατα λυγρίζουν, μαζὶ μὲ τὶς καρδιές. Εἶναι οἱ φορὲς ποὺ διακόπτουμε τὴν ἐπαφὴ μας μὲ τὸν κορυφαῖο Σταυροφόρο ὅλων τῶν ἐποχῶν. Ἐχοντας νιώσει ὁ ἴδιος τὴν ταλαιπωρία τῆς πορείας πρὸς τὸ Γολγοθᾶ καὶ ἔχοντας βοηθηθεῖ ἀπὸ τὸν Κυρηναῖο, γίνεται ὁ ἴδιος, Κυρηναῖος ὅλων μας. Φτάνει νὰ τὸ θελήσουμε... Φτάνει νὰ γνωρίζουμε πῶς, ὅποιος δὲν σηκώνει σὶν κόσμον αὐτὸ σταυρό, δὲν θὰ φέρει σὶν ἄλλο κόσμον στέφανο. Νὰ τὸ γνωρίζουμε καὶ νὰ μὴν τὸ ξεχάσουμε ποτέ!...

Μπράβο Τζουζεππίνα Μανούντσα!

Ἡ ΤΖΟΥΖΕΠΠΙΝΑ Μανούντσα εἶναι μιὰ Ἰταλίδα μάνα. Τρεῖς χρόνια ὁ γιὸς τῆς εἶναι σὲ κῶμα, μετὰ ἀπὸ δυστυχίμα. Καθηλωμένος σὶν κρεβάτι, ἀπόλυτα ἀκίνητος, ἀναισθητός, ξένος. «Κρῖμα τὸ παιδὶ» τῆς ἔλεγαν. Πολλοὶ καὶ διάφοροι προσπάθησαν μὲ χίλια δυὸ ἐπιχειρήματα νὰ τὴν «πείσουν» ὅτι «ὅλα εἶχαν τελειώσει». Ἔτσι, γιὰ νὰ τὸ πάρει ἀπόφαση...

Ἡ Τζουζεππίνα δὲν ἄκουσε κανένα. Μέρα καὶ νύχτα, τὰ τρεῖς αὐτὰ χρόνια, τὰ πέρασε ἀπὸ πάνω του. Τοῦ χάιδευε τὸ κεφάλι, τοῦ κρατοῦσε τὸ χέρι, τοῦ κουβέντιαζε. Καὶ πάλι τὰ ἴδια. Καὶ ξάφνου, τὸ «ξέλο» ἄρχισε νὰ σαλεύει! Ὁ Μαρτισέλλο ἄνοιξε λίγο τὸ ἕνα τοῦ μάτι. Μετὰ ἀπὸ μιὰ βδομάδα καὶ τὸ ἄλλο.

Ἔτσι, κούνησε τὸ μικρὸ του δάχτυλο. Ἡ Τζουζεππίνα κοιτεῖ νὰ τρελαθεῖ ἀπὸ εὐτυχία!...

Μάνα, ἰέρεια τῆς ἀγάπης καὶ τῆς πίστεως, τῆς ὑπομονῆς καὶ τῆς ἐπιμονῆς. Μπράβο μάνα Τζουζεππίνα!

Ἔτσι, ἀπλᾶ...

ΤΗΝ ΕΠΩΔΥΝΗ κατάσταση ποὺ εἶχε δημιουργηθεῖ ἀπὸ τ' ἀπορρίματα σὶν οἰκισμό Ὅλα τῆς Σαντορίνης, ἀποφάσισαν καὶ τερατίσαν οἱ κάτοικοι τῆς περιοχῆς. Συγκεντρώθηκαν μιὰ Κυριακὴ μετὰ τὴν θεία Λειτουργία σὶν πλατεία τῆς Παναγίας μὲ μιὰ ἄδεια σακκούλα σὶν χέρι, καὶ ἀπάλλαξαν τοὺς δρόμους ἀπὸ τὰ σκουπίδια. Ἔτσι, ἀπλᾶ...

Μὲ τὴν ἐνέργειά τους αὐτὴ, οἱ κάτοικοι τῆς περιοχῆς πιστεύουν πῶς θὰ εὐαισθητοποιήσουν κάθε κατεύθυνση γιὰ τὸ δὲν πρόβλημα τῆς ρύπανσης τοῦ περιβάλλοντος.

Ἄν γιὰ λίγη ὥρα ἀκολουθήσουμε ἕνα προπορευόμενο (I.X.) εἶναι σχεδὸν οἴγουρο νὰ δοῦμε ἀπὸ κάποιο τζάμι του, νὰ ἐκσφενδονίζεται ἕνα περιττὸ ἀντικείμενο. Εἶναι (ἔχει καταστήσει) τρόπος ζωῆς. Ἔτσι, ἀπλᾶ...

Πόσο ἄραγε διπλά, τριπλά καὶ πολλαπλά χαμένοι εἴμαστε ἀπὸ τὴ συμπεριφορὰ μας αὐτὴ, πρὸς τὸν ἴδιο μας τὸν ἑαυτό;

Τὸ «100», τὸ «112» καὶ τὸ «Κύριε ἐλέησον»!

Ἡ ΕΙΔΗΣΗ ἀπὸ τὶς Βρυξέλλες. Ἡ Ἐπιτροπὴ τῆς Κοινότητος νιοθέτησε τὴν πρόταση τῆς Εὐρωπαϊκῆς Διασκέψεως Ταχυδρομείων καὶ Τηλεπικοινωνιῶν CEPT, γιὰ τὴν καθιέρωση ἐνιαίου τηλεφωνικοῦ ἀριθμοῦ κλήσεως γιὰ περιπτώσεις πρώτης ἀνάγκης. Ἀποφασίστηκε ἡ σταδιακὴ ἀλλαγὴ τῶν ἀριθμῶν κλήσεων πρώτης ἀνάγκης σ' ὅλες τὶς χώρες ἕως τὸ 1992, μὲ δυνατότητα παρατάσεως γιὰ τὰ κράτη - μέλη ποὺ ἴσως ἔχουν προβλήματα, μέχρι τὸ 1995. Ἀς εἰσπρασιτοῦμε λοιπὸν νὰ ποῦμε «ἀντίο» σὶν «100» καὶ ἂς ὑποδεχτοῦμε τὸ «112» ποὺ θὰ εἶναι ὁ κοινὸς ἀριθμὸς γιὰ ὅλη τὴν Εὐρώπη.

Αὐτὰ ὅσον ἀφορᾷ τὶς ἐπέργειες δυνάμεις βοηθείας. Τί γίνεται ὅμως μὲ τὴν ἐπαφὴ μας μὲ τὴν οὐράνια πραγματικότητα; Ἄν τὸ «100» γίνεται «112» καὶ ἴσως

κάποιοι σὺς ἀρχὲς μπερδεύουν, τὸ «Κύριε ἐλέησον» ποὺ εἶναι ὁ κωδικὸς ἐπικοινωνίας μὲ τὸν Θεὸ - Πατέρα, παραμένει ὡς ἔχει.

Πόσο τακτικὰ τὸ χρησιμοποιοῦμε;

Διαβάζουμε

ΜΕ ΤΙΤΛΟ «Βιβλιοφιλία καὶ βεβήλωση» ἡ ἐφημερίδα τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Θηβῶν καὶ Λεβαδείας «Ἐκκλησιαστικὴ Μαρτυρία» δημοσιεύει σχόλιο, στὸ ὁποῖο γράφονται μεταξὺ ἄλλων:

«Κάθε φορὰ μὲ τὴ λήξη τῶν μαθημάτων καὶ τῶν ἐξετάσεων ἐκδηλώνεται ἔντονα ἡ “βιβλιοφιλία” ἀρκειτῶν μαθητῶν. Οἱ γύρω ἀπὸ τὰ σχολεῖα δρόμοι γεμίζουν ἀπὸ τὰ φύλλα ξεχασμένων βιβλίων. Εἶναι ἀλήθεια ὅτι κάθε τι ποὺ δὲν μᾶς κοστίζει οἰκονομικά, δὲν τὸ ἐκτιμοῦμε. Δὲν θέλουμε νὰ κάνουμε ἀπλῶς “ἡθικὴ διαπαιδαγώγηση” κατηχηάζοντας αὐτὴ τὴν ἄσχημη συνήθεια ἀρκειτῶν μαθητῶν. Θέλουμε κυρίως νὰ ἐπισημάσουμε κάτι ποὺ ἐγγίζει τὰ ὅρια τῆς βεβήλωσης τῶν ἐκτῶν καὶ ὁσίων τῆς πίστεώς μας. Ἀνάμεσα στὰ σχισμένα καὶ πεταγμένα στοὺς δρόμους φύλλα τῶν βιβλίων, βλέπει κανεὶς εἰκόνες τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς Παναγίας, φωτογραφίες ἀριστουργημάτων τῆς ὀρθόδοξης ἀνατολικῆς τέχνης...».

Διαβάζοντας τὸ σχόλιο τῆς ἐφημερίδος «Ἐκκλησιαστικὴ Μαρτυρία», δηλώνουμε ὅτι, εἶναι πρὸς τὴν ὀρθὴ κατεύθυνση ὅσα ἐν προκειμένῳ ἀνακοίνωσε πρόσφατα τὸ ὑπουργεῖο Παιδείας.

Ἐπικροτοῦμε! καὶ προσθέτουμε:

ΠΟΛΥΠΟΙΚΙΛΕΣ σημειώσεις πάνω στὰ σχολικὰ βιβλία τέλος. Ἐκτὸς κι ἂν κάποιος μαθητὴς ἢ μαθήτρια θέλει νὰ στείλει τὸ «μήνυμα» σ' αὐτὸν ποὺ θὰ παραλάβει τὸ βιβλίο τὸν ἐπόμενον χρόνον. Ἀπὸ φέτος τὰ σχολικὰ βιβλία Δημοτικοῦ, Γυμνασίου καὶ Λυκείου θὰ ἐπιστρέφονται. Ἡ ἐπιστοφὴ τῶν βιβλίων, ἀποφασίστηκε γιὰ δύο κυρίως λόγους:

Πρῶτος ὁ οἰκονομικός. Κάθε χρόνο τὰ σχολικὰ βιβλία ποὺ ἐκδίδει ὁ Ὄργανισμὸς Ἐκδόσεως Διδακτικῶν Βιβλίων (ΟΕΔΒ) στοιχίζουν γύρω στὰ 4 δις. δραχμές. Τὴν περασμένη σχολικὴ χρονιά στοιχίσαν συγκεκριμένα 3.800.000.000 δραχμές.

Δεύτερον, ὁ «ἰδεολογικός». Νὰ ἐμπεδωνθεῖ —ὅπως τονίζεται στὴ σχετικὴ εἰσήγηση τοῦ ΟΕΔΒ— σὺς νέες γενιὲς ἡ αἴσθηση τῆς ἀξίας τῶν δημοσίων ἀγαθῶν.

Ἐπικροτοῦμε.

Μνήμη ἀγαθῆ.

ΤΑ ΑΠΟΚΑΛΥΠΤΗΡΙΑ τῆς προτομῆς τοῦ ἀειμνήστου π. Ἐμμανουὴλ Μυτιληναίου, στὸν περίβολο τοῦ Καθεδρικοῦ Ναοῦ Ἁγίου Νικολάου Πλωμαρίου Λέσβου, πραγματοποιήθηκαν τὴν Κυριακὴ 19 Αὐγούστου μετὰ τὸ πέρας τῆς θείας Λειτουργίας, ἐνῶ προηγουμένως τελέσθηκε τὸ μνημόσυνο ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς του. Ἡ προτομὴ στήθηκε ὕστερα ἀπὸ ἀπόφαση τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Συμβουλίου καὶ μετὰ πρόταση τοῦ προέδρου του καὶ ἀρχιερατικοῦ Ἐπιτρόπου Πλωμαρίου π. Εὐστρατίου Μανωλέλλη. Ὁ τιμώμενος κληρικὸς ὑπηρετήσε ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν σὲ διάφορες ἐπιτελικὲς θέσεις τῆς Ἱ. Μ. Μυτιλήνης καὶ στὴ συνέχεια τοποθετήθηκε Διευθυντὴς Τύπου καὶ Χριστιανικῆς Διαφωτίσεως τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας. Σ' ἐκεῖνον ὀφείλεται ἡ ἔκδοση καὶ κυκλοφορία τοῦ γνωστοῦ σὲ ὅλους ἐντύπου «Φωνὴ Κυρίου» ποὺ ἐκδίδεται ἀπὸ τὴν Ἀποστολικὴν Διακονία σὲ ἑκατοντάδες χιλιάδες ἀντίτυπα.

«Τίμα τὸν ἀτίμητο κι εἶναι τιμὴ δική σου. Τίμα τὸν τιμημένο γιατί τοῦ πρόπευ». Ἡ Ἐκκλησία τοῦ Πλωμαρίου Λέσβου, τίμησε τὸν Κληρικὸ ποὺ τὴν ὑπηρετήσε μὲ ὅλες του τὶς δυνάμεις σὲ δύσκολες ἐποχές. Ἡ τιμὴ καὶ ὁ ἔπαινος ἀσφαλῶς τῆς ἀνήκουν.

Ἡ χώρα τοῦ «παρὰ πέντε».

ΜΟΛΟΝΟΤΙ δὲν πρέπει νὰ χαλαρώνουμε στὸ προκείμενο θὰ τὸ ποῦμε: Πέρασε ὀριστικά, τουλάχιστο γιὰ φέτος —ὅπως λένε οἱ εἰδικοί— ὁ κίνδυνος τῆς λεηνυρίας ποὺ ἀπειλῆσε τὴν πρωτεύουσα. Τὰ ὑπάρχοντα ἀποθέματα στοὺς ταμιευτήρες Μόρνου καὶ Ὑλίκης μειώνονται πλέον μὲ ἀργὸς ρυθμὸς. Σύμφωνα μὲ ὅλες τὶς ἐνδείξεις ἐπαρκοῦν τουλάχιστον μέχρι τὸ τέλος Ἰανουαρίου, ὅποτε θεωρεῖται σίγουρο ὅτι θὰ ἔχουν σημειωθεῖ καὶ ἀρκετὲς βροχές. Ὁ ἀρμόδιος ὑπουργὸς μάλιστα δήλωσε: «Γιὰ φέτος δὲν θὰ ὑπάρξει πρόβλημα. Ὅμως ἂν δὲν ἔχουμε πολλὲς βροχές τὸ χειμῶνα, τότε τοῦ χρόνου τὸ πρόβλημα θὰ εἶναι πολὺ δξύτερον».

Σύμφωνα μὲ τὰ ἀναγραφόμενα στὸν Τύπο, μετὰ ἀπ' αὐτὴ τὴν ἐννοικὴ ἐξέλιξη στὸ «αὐδάτινο ἰσοζύγιο» τῆς Ἀττικῆς, θὰ πρέπει νὰ θεωρεῖται βέβαιο ὅτι τὰ «αὐστηρὰ μέτρα» σὲ βάρος ὁσων σπαταλοῦν τὸ νερό, εἴτε θὰ καθυστερήσουν νὰ ἀνακοινωθοῦν, εἴτε θὰ ἀφοροῦν μόνο πολλὲς λίγους... Κι ἐμεῖς, μὲ τὴν ἐγκαιρία αὐτή, ρωτᾶμε:

Γιατί στὴ χώρα αὐτὴ πρέπει νὰ ἰσχύει ἡ σπουδὴ ποὺ ἐπιβάλλει ὁ πανικὸς τοῦ «παρὰ πέντε»; Γιατί;

ΤΑ 400 ΧΡΟΝΙΑ ΤΗΣ Ι. ΜΟΝΗΣ ΠΕΝΤΕΛΗΣ,

από την Ίδρυσή της, τιμήθηκε με τόν πρόπον-
τα τρόπο στή διάρκεια από 10 έως 16 Αυγού-
στου. Οί λαμπρές εκδηλώσεις, με την παρου-
σία εκκλησιαστικών και άλλων αρχόντων, περι-
λάμβαναν: Την Παρασκευή 10.8, ύποδοχή του
Τιμίου Ξύλου από τὸ "Άγιον Όρος. Την Τρίτη
14.8, Μέγα Έσπερινὸ τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεο-
τόκου καὶ τὴν ἀκολουθία τοῦ 'Επιταφίου τῆς
'Υπεραγίας Θεοτόκου. Την Τετάρτη 15.8, τὴν
ἀκολουθία τοῦ "Ορθρου καὶ 'Αρχιερατικὸ
συλλειτουργο, τὸ δὲ ἀπόγευμα, ὑποδοχή τῆς ἱ-
στορικῆς θαυματουργοῦ εἰκόνος τῆς Μεγάλης
Παναγίας Πάτμου καὶ τὸν Μέγα Έσπερινὸ τοῦ
ἀγίου Τιμοθέου (ἱδρυτοῦ τῆς Μονῆς) στὸ ὁμώ-
νυμο παρεκκλήσιό του. Την Πέμπτη 16.8, τὸν
ὄρθρο καὶ Μέγα πανηγυρικὸ συλλειτουργο με-
τὴ συμμετοχὴ εκπροσώπων πολλῶν 'Ομοδόξων
'Εκκλησιῶν καὶ στὶς 7 μ.μ. συναυλία Βυζαντι-
νῆς Μουσικῆς.

Ὁ ἑορτασμός τῶν 400 χρόνων, ποὺ ὀργα-
νώθηκε ἀπὸ τὸν 'Ηγούμενο τῆς Μονῆς Θεοφ.
'Επίσκοπο Δωδώνης κ. Χρυσόστομο, ἔδωκε τὴν
εὐκαιρία νὰ ἐπισημανθεῖ καὶ νὰ προβληθεῖ δεόν-
τως ὁ σπουδαῖος θρησκευτικὸς καὶ ἐθνικὸς ρό-
λος τῆς ἱστορικῆς αὐτῆς Μονῆς.

«ΤΟ ΧΩΡΙΟ ΜΑΣ, ΟΙ ΠΥΛΕΣ»

τιτλοφορεῖται ἡ καλλιτεχνικὴ καὶ δίχρωμα
τυπωμένη 16σέλιδη «τριμηνιαία ἔφημερίδα τοῦ
Μαθητικοῦ Συνεταιρισμοῦ τοῦ Μονοθέσιου
Δημοτικοῦ Σχολείου Πυλῶν Καρπάθου». Ὅποιος
ὅμως ἔχει τὴν εὐκαιρία νὰ τὴ διαβάσει, θὰ μεί-
νει ἀσφαλῶς κατάπληκτος ὄχι τόσο ἀπὸ τὴν
πλούσια ὕλη, ὅσο ἀπὸ τὸ τί μπορεῖ νὰ ἐπιτύχει
σὲ σύντομο χρονικὸ διάστημα ἓνας φωτισμένος,
ζηλωτὴς καὶ δυναμικὸς δάσκαλος. Τὸ μυστικὸ
του; Κατάφερε νὰ κινητοποιήσει τοὺς πάντες:
Μαθητὲς, γονεῖς, Κοινοτικὸ Συμβούλιο, ἀποδή-
μους, τίς ἀρμόδιες 'Αρχές. 'Αποτέλεσμα; Μιά
δραστήρια Κοινοτικὴ 'Επιτροπὴ Παιδείας, ἓνας
ἀκούραστος «Μαθητικὸς Συνεταιρισμὸς τοῦ Δη-
μοτικοῦ Σχολείου», ἀνέγερση Βιβλιοθήκης, ἔκ-
δοση 'Ημερολογίου καὶ 'Εφημερίδας, διοργάνω-
ση ἐκδηλώσεων (στὴν κοπὴ τῆς Βασιλόπιτας,
20 'Ιαν. 1990, ἀναφέρθηκε ὅτι ἡ κίνηση τοῦ τα-
μείου τοῦ Συνεταιρισμοῦ τοῦ Σχολείου ξεπερ-
νοῦσε τὰ 2.000.000!), ἔκθεση βιβλίου, ἱδρυση
λαογραφικοῦ μουσεῖου, συγκρότηση χορευτικῶν
συγκροτημάτων καὶ χορωδίας, δημιουργία κή-
που στὸ σχολεῖο...

Τοῦ κ. Εὐαγγέλου Π. Λέκκου

Ὅσοι ἐπιθυμοῦν νὰ συνδράμουν, με ὁποιο-
δήποτε τρόπο, στὸ ἔργο αὐτό, μποροῦν ν' ἀπευ-
θυνθοῦν στὸ «Μαθητικὸ Συνεταιρισμὸ Δημοτικοῦ
Σχολείου Πυλῶν Καρπάθου» — 857 00 ΚΑΡΠΑ-
ΘΟΣ. Τηλέφωνο 0245 - 31.486. Τὸ ὄνομα τοῦ
Δασκάλου: Νίκος Μαυρολέων. Ἐδγε στὸν ἴδιο
καὶ στὰ παιδιὰ τοῦ Σχολείου του.

ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΜΟΥΣΙΚΗ ΣΤΟ ΘΕΑΤΡΟ ΕΠΙ- ΔΑΥΡΟΥ

παρουσίασε τὸ Σάββατο 1η Σεπτεμβρίου ἡ
εὐφύμως γνωστὴ, ὄχι μόνο στὴν Ἑλλάδα μὰ καὶ
στὸ ἐξωτερικὸ, Ἑλληνικὴ Βυζαντινὴ Χορωδία,
ὑπὸ τῆ διεύθυνση τοῦ κ. Λυκούργου 'Αγγελό-
πουλου. Ἡ Χορωδία ἐρμήνευσε με ἐπιτυχία καὶ
ἀρχαία ἑλληνικὴ μουσικὴ. Ἡ ἐκδήλωση ὀργα-
νώθηκε ἀπὸ τὸ Μουσικὸ Τμήμα τῆς Κοινότητος
Λυγουρίου, στὰ πλαίσια τοῦ Φεστιβάλ Ἐπι-
δαύρου.

Ε Κ Δ Ο Σ Ε Ι Σ

★ ΑΠΟ ΤΟ ΜΥΘΟ ΣΤΟ ΘΑΥΜΑ: Παγκό-
σμια καὶ ἑλληνικὴ ἱστορία τῶν Γραφικῶν Τε-
χνῶν. Ἀθήνα, σελ. 384. Πρόκειται γιὰ ἓνα παν-
όραμα τῆς ἐξέλιξης τῶν Γραφικῶν Τεχνῶν, ἀπὸ
τὰ ἀδέξια σχεδιαγράμματα τῶν τρωλοδωτῶν
μέχρι τὸ σύγχρονο θαῦμα τῆς ἡλεκτρονικῆς φω-
τοσύνθεσης. Γραφὴ, ξυλογραφία, μελάνη, κινητὰ
στοιχεῖα, μονοτυπία, λινοτυπία, φωτοστοιχειοθε-
σία, βιβλιοδεσία, βιβλίο, ἔφημερίδα, τυπογρα-
φία στὴν Ἑλλάδα, εἶναι μερικὰ ἀπὸ τὰ σημαν-
τικότερα κεφάλαια τοῦ ὀγκώδους τόμου. Ση-
μειώνουμε ὅτι τὸ θαυμάσιο αὐτὸ βιβλίο εἶναι
γραμμένο ἀπὸ τὸν παλαιὸ μονοτύπη τοῦ Τυπο-
γραφείου τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας κ. Ζωο-
δόχο Ταμπουρατζῆ, ποὺ τοῦ ἀξίζουν θερμὰ συγ-
χαρητήρια γιὰ τὴν πρωτότυπη ἐργασία του.

★ ΤΟ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ,
'Αθήνα 1990, σσ. 40. Εὐσύννοπη παρουσίαση
τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, τῆς κανονικῆς
δικαιοδοσίας του, τῶν ἱερῶν ναῶν καὶ κτισμά-
των, τῶν λειψάνων, εἰκόνων, πατριαρχικῶν κτι-
ρίων, τοῦ περιπτέρου ἐψησεως τοῦ ἀγίου Μύ-
ρου καὶ τοῦ νέου Πατριαρχικοῦ Οἴκου, με πλη-
θος ἐγχρῶμων φωτογραφιῶν. Ἐπιμέλεια ἐκδό-
σεως 'Αθανάσιος Ἀρβανίτης (ἀρχων μέγας δι-
καιοφύλαξ τοῦ Πατριαρχείου, τ. Διοικητῆς Ο.
Δ.Ε.Π.). Χορηγὸς ἐκδόσεως: STEVEN καὶ ΚΑ-
THERINE PAPPAS.